

PLEJEPLAN FOR FUGLERESERVATET RUNGSTEDLUND 2012 – 2016

RUNGSTEDLUNDFONDEN

**Peter Friis Møller
Skov- og Naturrådgivning
December 2011**

INDHOLD

0.0 SAMMENDRAG	4
1.1 FORMÅL	5
2 PLANENS OPBYGNING OG OMFANG	
2.0 ALMENE FORHOLD	7
1 Areal og naturforhold	
2 Bindinger	
3.0 FORHISTORIE OG HITTIDIG PLEJE	9
1 Indtil 1992	10
2 1993-1997	11
3 1998-2004	11
4 2005-2011	12
5 Status	12
4.0 FUGLELIVET	13
1 Ynglebestanden	14
2 Udviklingen i ynglebestanden	15
3 Redekasserne på Rungstedlund	16
5.0 TRÆARTER OG BUSKE	22
6.0 PROBLEMATISKE ARTER	26
7.0 FUGLEVENLIG DRIFT	34
1 Muligheder	34
2 Midler til fremme af fuglelivet. Plejemetoder	35
8.0 PLEJEPLANEN	43
1 Generelle plejeforskrifter for naturtyperne	43
2 Øvrige generelle retningslinjer	47
3 Publikumshensyn	47
4 Plan for de enkelte afdelinger (delområder)	51
5 Planens udførelse	86
6 Planens årlige tiltag og øvrige tidsfølge	88
7 Planens revision	90
9.0 OVERVÅGNING OG FORMIDLING	91
1 Overvågning	91
2 Formidling	92
10.0 KILDER	93
11.0 BILAG	
1 Oversigt over Rungstedlunds markante træer	96
2 Oversigt over terræninventar m.v. på Rungstedlund	108
3 Kort over Rungstedlund	113

0.0 SAMMENDRAG

Fuglereservatet Rungstedlund omfatter 15 ha, meget varieret og afvekslende natur med skove, brede skovbryn, levende hegn, vådområder, græsningsarealer og gamle enkelttræer.

Denne plejeplans formål er, i overensstemmelse med Karen Blixens ønsker, **at fremme fuglelivet og at sikre og udvikle de øvrige naturhistoriske, landskabelige og kulturhistoriske værdier på Rungstedlund.**

Planen ligger i forlængelse af tidligere planer fra 1974, 1992, 1998 og 2004.

Plandokumentet skal både dokumentere den hidtidige forvaltning og pleje og de opnåede resultater, klargøre muligheder og målsætninger, forholde sig til problemer og anvise konkrete midler og veje til at nå målene.

De indledende kapitler beskriver således formålet med plejen og de almene forhold og bestemmelser for Rungstedlund; kapitel 3 forhistorien og den hidtidige drift og pleje. Kapitel 4 beskriver fuglelivet og behandler bl.a. nogle af de data, som er indsamlet gennem den ornitologiske overvågning. Kapitel 5 omhandler de træarter, der findes på ejendommen og deres betydning for fuglelivet. Kapitel 6 behandler invasive og på anden måde problematiske arter, der findes på eller nærmer sig Rungstedlund og hvordan de kan og bør håndteres. Kapitel 7 beskriver hvilke muligheder og midler der kan og skal benyttes i plejen for at tilgodese fuglelivet (og andet naturindhold) på Rungstedlund. Kapitel 8 er selve plejeplanen, hvor generelle driftsforskrifter for Rungstedlunds naturtyper er udstukket, og hvor aktuel tilstand, hidtidig drift og målsætninger og plejetiltag på såvel kort sigt (2012-16) som lang sigt (2017-2100) er beskrevet for hvert enkelt af de delområder (afdelinger), som ejendommen af praktiske grunde er inddelt i. Kapitel 9 er en plan for den fremtidige overvågning og formidling. Som bilag 1 er anbragt en beskrivelse af Rungstedlunds markante træer og deres sundhedstilstand, som bilag 2 en oversigt over 'terræninventar' (dvs. bænke o.l.) og som bilag 3 og sidste side i planen, et kort over Rungstedlund med afdelingsnettet.

Planens plejetiltag består bl.a. i:

- Hugstindgreb og ringninger af enkelttræer for at fremme og fastholde udviklingen af varierede bevoksninger med stor arts- og aldersspredning og høj andel af store, veludviklede, dybkronede træer, såvel som hultræer og dødt ved.
- Sikring af brede, lysåbne og bærrige hegn og bryn.
- Opbygning af kvasbunker i bevoksningerne til gavn for dyrelivet.
- Opretholdelse af afgræsningen af de åbne områder og sikring af, at arealerne kan udvikle sig optimalt mod en artsrig eng- og overdrevstilstand.
- Udvidelse af arealet med græsningsskov.
- Sikring af og udvidelse af eksisterende vådområder og fugtigbundsarealer.
- Udvikling af optimale ynglesteder for nattergal, således at den på ny vil kunne etablere sig på Rungstedlund.

Planens hoveddel er kapitel 8, der beskriver hvorledes planen skal gennemføres i praksis og i en prioriteret liste anfører de væsentligste af de tiltag som bør foretages i den kommende planperiode.

Plejeplanen for den nye periode 2012-16 lægger op til en systematisk og intensiv overvågning af både sikkerhedsmæssig, vedligeholdelsesmæssig og naturmæssig art, dels af hensyn til publikum, dels for at kunne følge effekterne af planens udførelse på især fuglelivet.

Plejeplanen er behandlet og godkendt af Rungstedlundfondens bestyrelse den 5. december 2011. Denne udgave er en farveillustreret og redigeret version.

1.1 FORMÅL

Formålet med plejen af Rungstedlund er fastlagt af Karen Blixen gennem oprettelsen af Rungstedlundfonden i 1958: "**Fondens formål er at bevare Rungstedlund som et fuglereservat under Ornithologisk Forenings opsyn. Rungstedlund vil da fra nu af blive fredet og komme til at ligge uforandret, og her vil slet ingen andre indgreb blive gjort end dem som fuglelivet på stedet kræver**".

Gennem en målrettet, men nænsom naturplejeindsats er det muligt at forbedre vilkårene for fuglelivet

Karen Blixen gav selv retningslinjer for driften af fuglereservatet. Der skulle plantes dansk, især frugt- og bærbærende træer og buske. Brug af sprøjtegifte skulle undgås. Fuglene skulle hjælpes med redekasser og vand og i øvrigt skulle der **sikres stor variation og naturlighed**.

Det var vigtigt for Karen Blixen, at skovene ikke fik 'et friseret præg', men 'skulle være naturskov med grupper af vildnis'. Det er uden tvivl dette ønske, der leder frem til formaningen i den senere naturfredning af Rungstedlund fra 1973: "**det skal tilgodeses, at skovarealerne skal have en vildsom karakter**".

På mange måder var Karen Blixen i sin naturforvaltning på Rungstedlund langt forud for den statslige naturbeskyttelse i skovene, der først for alvor blev igangsat med Miljøministeriets Naturskogsstrategi fra 1994 og de senere strategier og tiltag for bevaring af den biologiske mangfoldighed.

Denne plejeplans mål er med så enkle og naturnære tiltag som muligt, at fremme fuglelivet på Rungstedlund på såvel kort som langt sigt og dermed opfylde Karen Blixens ønsker. Plejen skal med 1781- skovforordningens ord "**følge og understøtte naturen i dens virkninger**". Målet er at sikre et vedvarende, rigt udbud af levesteder og føde, således at der til stadighed vil kunne være et rigt fugleliv på Rungstedlund. Hovedmålet er at tilgodese fuglelivet, men derudover i videst muligt omfang også andre naturhistoriske samt kulturhistoriske hensyn og ikke mindst hensynet til gode naturoplevelser for museets gæster og andre besøgende.

Planen lægger stor vægt på naturlig dynamik og uforstyrrede kredsløb og naturprocesser, men også på at de besøgendes sikkerhed vedvarende er i orden.

1.2 Plejeplanens opbygning og omfang

Planen omfatter en række beskrivelser af forhold og muligheder. Den er både tænkt fremadrettet som et redskab i den aktive forvaltning og bagudrettet som en historisk beskrivelse og dokumentation af gennemførte tiltag.

Den egentlige plandel omfatter overordnede målsætninger og plantiltag og specifikke mål for driften og plejen i de enkelte afdelinger (delområder) samt korte oversigter over forhistorie og gennemførte tiltag i de afsluttede perioder (1992-97 og 1998-2004), planlagte tiltag på kort sigt (dvs. i perioden 2012-2016) og tiltag på langt sigt (dvs. 2017-2100).

Til hjælp for detailplanlægning og stedkending er hele Rungstedlund inddelt i en række nummererede delområder, afdelinger, som det fremgår af kortet i bilag 1. Da hensynet til fuglelivet er hovedmålet, er der lagt stor vægt på beskrivelse af fuglelivets nuværende tilstand og de fremtidige muligheder. Af hensyn til den læge læser og bruger af planen, er der desuden en omtale af Rungstedlunds træ- og buskarter med henblik på deres betydning for især fuglelivet. Planen omfatter alle Rungstedlund s udendørs arealer, men tager især sigte på naturarealerne - skov, hegn, krat, vådområder samt græsningsarealer.

Naturen er dynamisk og det er ikke muligt - og ej heller ønskeligt - forlods at papirlægge alt. En plan som denne skal løbende kunne tilpasses arbejdets fremadskriden, indhøstede erfaringer, tilvæksthastigheden såvel som naturens uforudseelige luner i form af eksempelvis større stormfald, sygdomsangreb og lignende.

2.0 ALMENE FORHOLD

2.1 Areal og naturforhold

Rungstedlund består af matrikel 4ms og 4al af Rungsted By. Desuden indgår halvdelen af den smalle parcel 4ao, som i 1998 blev delt mellem Rungstedlund og Rungstedgård.

Arealet andrager 15,1 ha. Heraf dækker skov ca. 6 ha, ca. ½ ha er levende hegn, krat mv., godt 1 ha dækkes af hus, have, vej og parkering, omkring 7 ha er græsningsareal og en kvart hektar er sø.

Rungstedlund har bakket grund med højdeforskelle på fra 3 til 21 meter og fald mod sydøst.

Jordbunden er overvejende ret frodig, leret muld. I mindre dele er der delvis formuldet tørv, præget af kunstig vandstandssænkning.

2.2 Bindinger

Rungstedlund er omfattet af en naturfredning fra 1973, samt en række generelle bestemmelser i lovgivningen, der regulerer større indgreb, bebyggelse o.l. De fleste er uden praktisk betydning for plejen og her skal udelukkende omtales de bestemmelser, der har eller kan have betydning for plejen.

2.2.1 Fredninger

To store bøge i skoven (afd. 22) blev fredet ved tinglyst deklARATION i 1953. Den ene af disse bøge faldt dog kort efter i storm, men den anden lever endnu (se kap.11, nr. 22-11).

Hele Rungstedlund blev naturfredet 12. juni 1973. Af bestemmelser om drift mv. i fredningskendelsen, kan fremhæves:

"Arealerne fredes således, at tilstanden på dem ikke må ændres, og således at de udelukkende benyttes som hidtil, fortrinsvis som have-, skov- og græsarealer, herunder fuglereservat."

"Det naturlige jordsmon må ikke ændres ved afgravning eller opfyldning. Der må ikke foretages opfyldning af søer, .."

"Der må ikke foretages beplantning ud over vedligeholdelse af eksisterende beplantning eller have. Vedligeholdelse af de skovbevoksede arealer skal ske efter samråd med Hørsholm Skovdistrikt, idet det samtidig skal tilgodeses, at skovarealerne skal have en vildsom karakter."

Plejeplanen virker helt overvejende indenfor fredningens rammer. Planens forslag om at foretage enkelte indplantninger af solitære træer og buske i Blokken (afd. 27) og retablere et vådområde og herunder fjerne gammelt affald m.v. i afd. 16 (Kærkrattet) vil dog kræve en formel dispensation fra fredningen.

Desuden foreskriver fredningen at *"vedligeholdelse af de skovbevoksede arealer skal ske efter samråd med Hørsholm Skovdistrikt"*. Til opfyldelse af denne bestemmelse (og overholdelse af Skovloven, se 2.2.3) er de tidligere driftsplaner (1992, 1998 og 2004) blevet fremsendt til høring hos det stedlige statsskovdistrikt (nu Naturstyrelsen Hovedstaden), uden at det har givet anledning til indsigelser.

2.2.2 Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelsesloven rummer bl.a. generelle bestemmelser om beskyttelse af **naturarealer** (bl.a. søer, moser, enge og overdrev (§ 3)), samt beskyttelseslinjer (byggelinjer) i forhold til kysten på 300 meter og fortidsminder på 100 m (§15 og 18). På Rungstedlund er kun Brilledammen (afd. 30) registreret som omfattet af lovens § 3, hvorfor dens tilstand ikke må ændres uden tilladelse. Dette er ikke aktuelt.

Ingen af græsningsarealerne er registreret som eng eller overdrev og er dermed ikke omfattet af lovens § 3. Plejeplanen foreskriver dog en drift som om det var tilfældet, idet omlægning, isåning, gødskning o.l. ikke må finde sted.

På Rungstedlund er der en 100 meter beskyttelseslinje omkring fortidsmindet Ewalds Høj. Desuden er hele den østlige del af Rungstedlund omfattet af en strandbyggelinje på 300 meter, som er opretholdt i baglandet på trods af det meget omfattende havneanlæg fra 1974 og den øvrige, dominerende bebyggelse ved Rungstedvejs udløb i Strandvejen. Bestemmelserne er ikke til hinder for plantninger i have og eksisterende skov o.l., men forbyder bl.a. træplantning i det åbne land. Det havde således betydning for plantningen af de to nye Lytterege-podninger i Blokken (afd. 27) i 2010.

2.2.3 Museumsloven

Museumsloven rummer bl.a. bestemmelser om beskyttelse af fortidsminder og gærder.

I følge lovens § 29 a må der ikke foretages ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende.

På Rungstedlund findes jordgærder langs nordsiden af afd. 43 og 38, langs østsiden af afd. 41-42, mellem afd.22 og 23 og langs sydsiden af afd. 19 og 17/18.. De er registreret som omfattet af bestemmelsen i § 4 og må ikke fjernes, gennembrydes eller beskadiges. Dette er dog slet ikke aktuelt.

Ewalds høj, afd. 40 er det eneste fortidsminde på Rungstedlund, som er omfattet af bestemmelsen i § 29f, der fastslår at "*på fortidsminder og inden for en afstand af 2 m fra dem må der ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes. Der må heller ikke anvendes metaldektektor.*" Den tidligere gældende 5-meterbræmme (fra højfoden) i forbindelse med genplantning efter fældning af lovligt etableret beplantning i skov, blev ophævet i 2004.

2.2.3 Skovloven

Knap 2 ha af skoven (afdelingerne 36, 38 og dele af 15 og 18) er fredskov og omfattet af Skovlovens bestemmelser herom. De dele af driftsplanen som vedrører disse områder skal derfor godkendes af skovtilsynet (nu Naturstyrelsen Hovedstaden). Selvom den nye skovlov (fra 2004) medfører friere rammer for ejeren i forhold til naturnær forvaltning af fredskovsarealer, foreslås at plejeplanen fremdeles sendes i høring hos Skovtilsynsmyndigheden, Naturstyrelsen Hovedstaden.

2.2.4 Andre bestemmelser

Karen Blixens gravsted i skoven er underlagt særlige regler og bliver regelmæssigt tilset af provstiet.

Efter det seneste tilsyn (2011) blev lænkehegnet omkring gravstedet udskiftet.

2.2.5 Aftaler og rettigheder

Den nordlige nabo, Søholm har indgået et langtidslejemål (frem til 2070) vedrørende den del af Rungstedlund, som ved en fejl blev inddraget i ejendommens parkeringspladsanlæg.

3.0 FORHISTORIE OG HJORTIDIG DRIFT

Rungstedlund har en lang historie. Stedet nævnes første gang i kilderne i 1520. Her var kro i århundreder, muligvis siden 1500-tallet. I 1688 udvidedes privilegierne med ret til ølbrygning og brændevinsbrænderi.

I tiden 1703-1763 var kroen i kronens eje, men bortforpagtet.

I 1702 omtales haven som meget smuk, fuld af frugttræer og utallige blomster. I 1708 beskrives et stateligt anlæg på Ewalds Høj (område 40). Ifølge Leth-Larsen (1986) *"bevarede havens fornemme og herskabelige karakter med sjældne træer og beplantninger langt op i 1700-tallet"*.

I 1763 købtes ejendommen af dronningens fiskemester.

I 1803 blev krodriften flyttet til den nuværende Rungsted Kro og bygningerne overgik til landbrug. Det var dette år at ejendommen fik navnet Rungstedlund.

I 1849 blev Rungstedlund lagt sammen med ejendommene Rungstedgård, Sømandshvile og Folehavegård.

I 1879 købtes ejendommene samlet af søskendeparret Alvide og Wilhelm Dinesen ("Boganis"). I årene efter blev ejendommene atter adskilt.

I 1898 brændte den østlige og den sydlige avlsbygning på Rungstedlund og blev ikke genopført.

I 1885 blev Karen Blixen født på Rungstedlund og boede her indtil afrejsen til Afrika i 1913 og på ny fra 1931 og til sin død i 1962.

I 1958 overdrog Karen Blixen og hendes søskende ejerskabet til hele ejendommen til den nystiftede Rungstedlundfond.

I 1991, efter tre års ombygninger, åbnede Karen Blixen Museet - og Rungstedlund indledte en ny æra.

Den højtliggende bronzealderhøj, Ewalds Høj er et af mange tydelige tegn på stærk menneskelig udnyttelse af området gennem årtusinder.

Oplysninger om skovens tidligere udstrækning på Rungstedlund fås fra bl.a. gamle matrikelkort, udskiftningskort, Videnskabernes Selskabs Kort fra 1768 og grundkortet hertil.

De ældste, mere nøjagtige kort over området er fra 1782 og 1816. På 1816-kortet er vist fire holme med højskovsignatur. Deres udstrækning svarer omtrent til nuværende afd. 38, 46 samt nuværende afd. 20 + dele af 18, 17, 16 og 8, del af nuværende afd. 15 og en lille holm i nærheden af afd. 14.

En kilde fra 1833 omtaler *"udmærket bøgebestand, henved 70 år gammel"* (Ingemann 1927, her cit. fra Larsen i Blixen & al. 1984 s. 106). Flere af disse omtalte, nu omkring 250-årige bøge står stadig levende på Rungstedlund.

Andre vidnesbyrd om fortidig drift og skelsætning er de gamle jordgærder mellem afd. 22 og 23, i nordsiden af 43 og 38. I sydsiden forløber skellet midt i den smalle, dobbeltgærdede "fægyde", som i sin tid forbandt bl.a. Fiskerfolden med kysten. Her havde Rungstedfiskerne stejleplads for deres garn til efter 2. Verdenskrig.

Nogle udgravninger som ses i Vænget (afd. 36, 13 og 15) er foreslået tolket som mulige fiskedamme fra Kro- og fiskemesterfortiden, men de hydrologiske forhold taler umiddelbart imod. Den store grav vest for Ewalds Høj optræder først på kort fra sidst i 1800-tallet og der er ikke umiddelbart fundet historiske oplysninger om dens formål; den er sandsynligvis en råstofgrav, men kan også have været benyttet som iskælder (dvs. anvendt til opbevaring af isblokke fra søer o.l. til kølingsformål).

3.1 Drift og pleje indtil 1992

Produktion af brændsel, eventuelt bygningstømmer og lægter, stager og hegningsmaterialer (gærdsel) og i krotiden tillige nok mere græsning, har utvivlsomt været væsentlige driftsmål i skoven, selvom den i allerede i 1700-tallet tjente som park. Driften har i de sidste par århundreder været forholdsvis ekstensiv og parkorienteret med overholdelse af store gamle træer, og især i Karen Blixens ejertid med hovedvægt på hensyn til fuglelivet, kulminerende i oprettelsen af Fuglereservatet Rungstedlund i 1958.

Skovfaglig rådgivning og bistand blev ydet af bl.a. Syrach-Larsen, P.C. Nielsen og Søren Ødum fra Arboretet i Hørsholm samt skovrider Knud Dalgas, og på det fuglemæssige område af Dansk Ornithologisk Forening gennem bl.a. Vagn Holstein, Finn Salomonsen, Poul Bondesen og fra 1988 Bent Møllmann Jürgensen. På park- og haveområdet blev bistanden ydet af især havearkitekt Georg Boye (1944-1960), landskabsarkitekterne Morten Klint (1973-1978) og Agnete Muusfeldt (1978-1987) og fra 1988 (til 2008) af landskabsarkitekt Andreas Bruun.

Hugsten frem til begyndelsen af 1960'erne skulle bl.a. årligt fremskaffe de 50- 60 rummeter brænde, som var en vinters forbrug på Rungstedlund. Nils Carlsen har fortalt meget levende om det store arbejde med at oparbejde brændet (Carlsen 2011). De fine gamle kakkel- og brændeovne i stuerne vidner stadig om denne tid. Der blev især hugget elm for at fremme eg og bøg, og også træer til salg som kævler. Karen Blixen holdt dog hånden over de store træer. På et notat fra november 1958 i Arboretets arkiv (nu på Rungstedlund), hvor der omtales hugst af *"et par store elme i Vængets sydvesthjørne"*, har P.C. Nielsen med håndskrift tilføjet: *"Baronessen protesterer! Vil ikke have alle de store gamle træer fjernet"*.

I tiden 1958-62 blev der plantet omkring 4.900 træer og buske på Rungstedlund. Først og fremmest med Arboretets mellemkomst, dels vederlagsfrit fra Arboretets planteskole (680), dels gennem 'Plant for Vildtet'-ordningen (3.680) og dels gennem indkøb fra planteskoler (bl.a. 500 taks fra Paludans Planteskole). Bl.a. blev Herregårdslunden (afd. 26), nordhegnet (29) og områderne 30, 32-34 anlagt ved plantning på markjord i de år.

Arbejdet med hugst og plantning blev udført af Rungstedlunds egen gartner, Hans Bertelsen og af Erling Augustusen, udlånt fra Arboretet (Nielsen 1986).

Stormfaldet i 1967 ramte også Rungstedlund; 50 store træer faldt - 40 kævler blev oparbejdet til salg.

I 1974 udarbejdede Morten Klint en kortfattet plan. Planen er i omfang ligeligt fordelt på haven ved hovedbygningen og "de fuglefredede arealer".

Planen foreskriver for skoven:

"Udlægges som naturskov, dog må bevoksningen af selvsåede træer, elm, ahorn, hylde holdes nede ved beskæring i terræn, højst hvert 2.-3. år. De nedskårne små træer, grene og kvas skal blive liggende i skovbunden og i begrænset omfang indgå i det biologiske kredsløb".

"Dødt træ bortskæres, hvor det er til fare for besøgende, der går ad de anvendte stier, samt benytter sig af siddepladserne. Fældning foretages først efter godkendelse af skovrideren og forhandling med den tilsynsførende".

For vængerne, dvs. græsningsarealerne foreskrives:

"Der tilføres gødning en gang om året. Vængerne gennemkultiveres og lægges brak et år. Højst én breddedel af de samlede vængeareal. Efter brakning udsås nyt græs. Græsblandingen aftales med den tilsynsførende. Slåning én gang om året inden frøkastning".

I 1980'erne foretoges en del tyndingshugster for at fremme opvæksten samt indplantninger af enkelte ege og bøge.

Siden i hvertfald 1980'erne er hovedlinjerne for de fleste årlige driftsdispositioner blevet fastlagt på 2-3 årlige "parktilsyn" med deltagelse af bl.a. ejendommens "gartner", fondens konsulenter, Dansk Ornitologisk Forenings medlem af fondsbestyrelsen, lejlighedsvis den tilsynsførende skovrider og senere museets direktør.

3.2 Drift og pleje 1993-1997.

I 1992 blev der udarbejdet en egentlig driftsplan for Rungstedlunds naturområder, gældende fra 1993. Med udgangspunkt i planen blev driftstiltagene fremdeles drøftet og resultaterne løbende vurderet på de 2-3 årlige "parkvandring". I perioden blev dette parktilsyn forestået af landskabsarkitekt Andreas Bruun, museumsdirektør Marianne Wirenfeldt Asmussen, bestyrelsesmedlem Bent Møllmann Jürgensen, parkmedarbejder Morten Keller (indtil 1995), kommunegartner Knud Breum (fra 1995), forstkandidat Peter Friis Møller og lejlighedsvis bistået af Fondens advokat Allan Philip og Fondens arkitekt Vilhelm Wohlert.

Indtil 1. oktober 1995 blev den praktiske udførelse af driften, bortset fra større eller særlige enkeltopgaver, forestået af én fuldtidsansat medarbejder. Fra årsskiftet 1995/96 blev arbejdet udført af et arbejds hold fra Hørsholm Kommunes Tekniske Forvaltning under ledelse af Knud Breum og i stor udstrækning finansieret af Hørsholm Kommune. Dette skifte betød en stærk effektivisering af indsatsen, således at langt størstedelen af de i periodeplanen planlagte tiltag kunne gennemføres og med fint resultat. Som led i samme ordning har gartner Camilla Vedel siden omkring 1997 stået for især skærehavens drift og vedligeholdelse.

Den væsentligste ændring i skoven i perioden var den forudsete ankomst og udbredelse af elmesygen på Rungstedlund i sommeren 1993. Elmesygen har siden de første angreb dræbt alle større elmetræer på ejendommen. Udover mange fine træers død har det dog også medført en stærkt forøget tilgang af dødt ved og dermed forbedrede leveduligheder for flere arter samt forøget lystilgangen i store dele af skoven. Elmesygen medførte dog også en øget sikkerhedsrisiko, idet især de døde grene efter nogle års forløb knækkede ned, og i faldet kunne volde fare for liv og ejendom. Denne fare blev dog overalt langs veje og stier imødegået ved sikkerhedsfældning eller topkapning af truende elme (og andre døde træer). Døde træer inde i bevoksningerne blev derimod overholdt på rod.

3.3 Plejen 1998-2004.

Driftsplanen fra 1992 blev bl.a. på grund af elmesygens store indvirkning revideret i 1998 og sat i værk samme år.

Perioden blev bl.a. præget af dræbersneglenes indtog på Rungstedlund i 2001, hvad der nødvendiggjorde en omlægning og indhegning af Skærehaven. Desuden havde efterdønninger af elmesygen en væsentlig indvirkning. Planens intentioner om opbygning af bryn, lysning for kratdannelse og lysttræarter samt sikring af dødt ved blev videreført og hugst blev gennemført i godt halvdelen af afdelingerne.

Rungstedlund blev ramt af stormfald under orkanen 3.-4. december 1999. Der faldt eller beskadiges ca. 30 træer, hvoraf en stor del dog var døde elme. Af store, levende træer faldt (rodvæltede) 5, hvoraf 3 bøges faldt naturmæssigt må betragtes som en fordel.

De fleste topkappede elme (torsoer) blev efter en sikkerhedsvurdering fældet ind i bevoksningen og efterladt på jord sidst i perioden.

Hestegræsningen fortsatte i Blokken (afd. 27) og Fiskerfolden (afd. 24) mens der i Vænget med en ny fåreholder i 2003 blev skiftet fra grønlandske får til en mere græs-søgende, engelsk race.

I perioden blev parktilsynene forestået af landskabsarkitekt Andreas Bruun, museumsdirektør Marianne Wirenfeldt Asmussen, bestyrelsesmedlem Bent Møllmann Jürgensen, kommunegartner Knud Breum, gartner Camilla Vedel og forstkandidat Peter Friis Møller og lejlighedsvis bistået af Fondens advokat Allan Philip og Fondens arkitekt Vilhelm Wohlert.

3.4 Plejen 2005-2011.

Plejeplanen fra 1998 forudskikkede en revision i 2002, således at en ny plan kunne iværksættes fra og med 2003. Af praktiske grunde blev det besluttet at udskyde revisionen med to år til 2005 og blot køre videre efter den gamle plans skitse for 2003-2008. Som led i revisionen blev afdelingsnettet justeret og tilrettet; i forhold til tidligere planer er afd. 6 blevet nedlagt og lagt ind under afd. 1 (som 1c), 12b (Portnerhus- og have) er udskilt som ny afd. 50, 32d som ny afd. 47, 32c som 48 og den sydlige del af 38 som ny afd. 46. Der blev desuden udarbejdet nye oversigtskort med det aktuelle afdelingsnet.

I perioden er bevoksningsplejen fortsat. Brynpleje er især foretaget ved hugst og tynding i bevoksninger ved ringning af træer. I perioden er stort set al pigtråd på Rungstedlund fjernet og Vængehegnet omlagt. Bjørnekloproblemet er nedbragt til et minimum. Desuden er igangsat systematisk vinterfuglefodring.

I 2008 lykkedes det at få oprettet et kvæggræsserlaug på Rungstedlund (Rungstedlund Kogræsserlaug), således at Vænget (de indre folde) kunne blive afgræsset af kødkvægskvier. Der er græsset med først år tre og siden fire dyr af Simmental eller limousine racen. De sættes på græs i maj måned og hjemtages til slagting i november. Afgræsningen fungerer meget tilfredsstillende.

Med udgangen af 2009 ophørte rideskolens lejemål på Rungsted Ladegård og dermed hesteafgræsningen af Rungstedlunds ydre folde. Der blev truffet aftale med den nye ejer om opførelse af nye foldhegn og genoptagelse af hestegræsningen. Dette var dog endnu ikke sket med udgangen af 2011.

I oktober 2011 blev der efter forbillede på Fugleværnsfondens reservater oprettet en arbejdsgruppe af frivillige (*Frivilligruppen'). Foreløbig bestående af 4 aktive personer, som allerede har kastet sig over opgaverne. Indsatsen tegner meget lovende.

I perioden er de 2- 3 årlige parktilsyn blevet forestået af landskabsarkitekt Andreas Bruun (til og med 2008), museumsdirektør Marianne Wirenfeldt Asmussen (indtil medio 2009), museumsdirektør Catherine Lefebvre (fra oktober 2009), bestyrelsesmedlem Bent Møllmann Jürgensen, kommunegartner Knud Breum, gartner Camilla Vedel, Anne Sofie Tiedemann Dal (2009-10) og forstkandidat Peter Friis Møller; i 2005 bistået af Fondens arkitekt Vilhelm Wohlert.

3.5 Status

Revisionen af plejeplanen fra 2005 blev udskudt med to år fra 2009 til 2011, således at en ny plan vil kunne igangsættes i 2012. Nærværende plan er frugten af denne revision.

Hovedopgaven i den kommende periode bliver, udover en løbende bevoksningspleje og vedligeholdelse, navnlig i brynene, at få genoptaget afgræsningen af de ydre folde, og iværksat planen for et nattergalelevested i Kærkrattet.

Frivilligruppens indsats vil uden tvivl føre til et kvalitetsløft i plejen.

4.0 FUGLELIVET PÅ RUNGSTEDLUND

Rungstedlunds ynglefuglefauna er blevet undersøgt i flere omgange og kontinuert siden 1976. Det foreliggende materiale er:

1930'erne: Artsliste udarbejdet af Helge Christensen (Blixen et al. 1984 s. 134).

1961 og 1962: Opgørelse byggende tildels på skøn v. Lorenz Ferdinand, Benny Génsbøl og Niels Tingvad (Blixen et al. 1984 s. 128 f).

1963 og 1964: Opgørelse byggende på mere nøjagtige optællinger v. Bent Wigh, John Andersen og Lone Scheller-Nielsen (Blixen et al. 1984 s. 128 f).

1973: Opgørelse v. Hans Wulffsberg.

1976-1993: Optællinger af ynglebestanden (herunder antallet af æg og unger) med hovedvægt lagt på de ophængte redekasser udført af Lise Scheel og Johannes Vieweg (årsvise oversigter: Scheel 1976-93).

1994- (2011): Optællinger med hovedvægt lagt på de ophængte (og i antal stærkt forøgede) redekasser udført af en arbejdsgruppe bestående af Christian Alstrup (1994-1999), Henrik Blesky (1994-1998), Mogens Eghøj (1994-2003), John Nordquist (2001-2005), Henrik Korsbæk (2003), Inga Nielsen (2006- (2011)), Mogens Porsvig (2006-(2011)) og Kurt Hansen (2003-(2011)). Resultaterne af overvågningen er sammenstillet i årsrapporter (se oversigt i litteraturlisten i kap. 10.2.2).

Siden 2002 har Bent M. Jürgensen udført linjetakseringer i området (efter en metode beskrevet af Brøgger-Jensen og Møller i Møller 1997).

Siden 2009 har Rune Tjørnløv foretaget ringmærkning på Rungstedlund, både af ynglefugle og af vintergæster. Mærkningsrådata er bragt som bilag i årsrapporterne. For at give en vis oversigt, er en del af datamaterialet fra redekassetællingerne behandlet grafisk i form af de efterfølgende søjlediagrammer og detaildiagrammer for de 5 hulrugende arter musvit, blåmejse, broget fluesnapper, rødstjært og stær samt for åbentrugeren solsort (kun frem til 1991). Bemærk at de enkelte år ikke er helt sammenlignelige fordi tallene fra 1961-62 i nogen grad er skøn, medens tallene fra 1963-64 er egentlige optællinger og tallene for 1976-2011 helt overvejende er kasseoptællinger og ikke omfatter yngel i naturlige redehuller. Det er desuden vigtigt at bemærke, at type og antal af ophængte kasser og det omfattede areal ikke har været konstant gennem årene, men har varieret afhængig af indsats og som følge af skader på kasserne fra bl.a. stormfald og hærværk.

Takket være bl.a. redekasserne er fugletætheden særdeles høj på Rungstedlund. Beregnet på skovareal ligger tætheden alene af hulrugere på omkring 10 par/ha (1000 par /km²), hvortil kommer antallet af ikke-hulrugende arter som fx bogfinke, solsort, gærdesmutte og rødhals.

4.1 Ynglebestanden

Lise Scheel har i perioden 1976-92 årligt opgjort Rungstedlunds totale ynglebestand ved en blanding af tal fra redekasseovervågningen og skøn over øvrige ynglefugle. Ynglebestanden på Rungstedlund omfattede således først i 1990'erne (antal par): Gråand (3), ringdue (3), natugle (1), mursejler (8-11), stor flagspætte (1), gråkrage, allike (6-8), husskade (1), skovskade, musvit (18-29), blåmejse (3), sumpmejse (1), halemejse, spætmejse (3), alm. træløber (2), gærdesmutte (3-4), rødhals (2-3), rødstjært (1), solsort (5-6), sjagger (1-2), sangdrossel (1), munk (4), havesanger (1-2), tornsanger (1), gærdesanger, løvsanger (2), gransanger (1-2), skovsanger, broget fluesnapper (1-2), jernspurv (1-2), hvid vipstjert (1-2), stær (6-7), gråspurv (3-4), skovspurv (4), stillits (1), grønirisk (2-4), dompap (1), bogfinke (4), gulspurv (1-2).

Natugleunge. Maj 2007.

4.2 Udviklingen i ynglebestanden

Siden 1930'erne og før 1961 er vendehals og stenpikker forsvundet fra Rungstedlund. Landsvale yngede med 4-5 par i begyndelsen af 1960'erne og med 1-3 par frem til midten af 1980'erne, men er nu helt forsvundet som ynglefugl. Den ses dog hyppigt over græsningsarealerne. Bysvalen forekom ikke i 1930'erne, men yngede med 5-10 par i 1961-64 og ses stadig over græsningsarealerne (2011). Mursejler yngler med flere par under taget på hovedbygningen.

Udviklingen for musvit og blåmejse fremgår af henholdsvis fig. 2 og 3. Musvitten er Rungstedlunds talrigeste ynglefugl og er som de øvrige hulrugere i stor udstrækning afhængig af redekasserne. Den er forøget stærkt i antal gennem redekasseophængning siden 1994. Blåmejsebestanden lå i 1973-93 på 2-5 par - mere end en halvering i forhold til 1960'erne, men blev forøget til 8-12 par i 1990'erne og igen i slutningen af 00'erne, med 2008 som rekordår med 21 ynglepar.

Spætmejse og alm. træløber har i hele perioden tilsyneladende ligget nogenlunde konstant på hhv. 2-3 og 1-2 par. Korttået træløber blev hørt i bl.a. 2008.

Grå fluesnapper er ikke registreret ynglende i kasserne siden 1973. Broget fluesnapper gik som vist på fig. 4 stærkt tilbage - fra 5-6 til 1-2 par i første halvdel af 1990'erne, lå så i 1994 og 95 med 8 par på det højeste antal nogensinde, men er siden gået stærkt tilbage og har ikke ynglet siden 2008. Dette er den generelle tendens i Danmark og kan ikke tilskrives forhold på Rungstedlund. Rødstjærten er, som vist i fig. 5, gået stærkt tilbage fra 2-5 par i 1961-64 til 1 par i 1989-91 og igen med 1 ynglepar i 2010. Stæren er som vist i fig. 6 også gået tilbage siden 1960'erne. Stærekasserne på hovedbygningen blev lukket på grund af soludsathed i 1994, men stæren har tilsyneladende også generelt haft dårligere ynglesucces, trods højt antal af ophængte kasser (fig. 9). Siden 2002, efter ellers ubrudt ynglesucces i den tid, redekasserne var blevet overvåget, har der ikke været succesfuldt ynglende stæri kasserne på Rungstedlund, selvom der var flere yngleforsøg. Stæren yngler dog i naturlige redeguller i skoven og der ses jævnligt fødesøgende stæri på græsningsarealerne. Gærdesmutte ligger skønsvis på omkring 2-4 par og rødhals ligeledes på 2-3 par.

Nattergalen, Karen Blixens foretrukne art, som indgår i flere historier og fortællinger, yngede her i Karen Blixens barndom, men var forsvundet før 1957. Salomonsen skriver (i Blixen & al. 1984 p. 70): "*Da Nattergalene forsvandt på Rungstedlund, på grund af en udefra ønsket oprydning i krattet, blev de derfor hårdt savnet...*". Det er målet at bringe den tilbage som ynglefugl på Rungstedlund, ved at genskabe egnede levesteder. Det er endnu ikke lykkedes at få den tilbage, men arbejdet med at forbedre forholdene på de tre mulige ynglesteder fortsætter.

Tornirisk forsvandt som ynglefugl omkring 1980.

Natugle forekommer regelmæssigt på Rungstedlund, og har med sikkerhed ynglet i en opsat kasse flere gange, bl.a. i 1996 (4 unger) og 2007, men de opsatte kasser sidder så højt, at de ikke bliver overvåget.

Huldue er hørt flere gange, bl.a. i 2005, 2006 og 2010, men er ikke konstateret sikkert ynglende i perioden. Også for denne art sidder de opsatte kasser så højt, at de ikke bliver overvåget. Desuden kan arten benytte naturlige redeguller på Rungstedlund.

Allike, sumpmejse, skovspurv, sjagger og hvid vipstjert er også konstateret ynglende på Rungstedlund. Kernebider forekommer jævnligt i yngletiden, bl.a. i 2007 og 2008. Sjagger yngler nogenlunde regelmæssigt med en lille koloni.

Blandingen af redekasseophængningen, som beskrives nærmere i afsnit 4.3 og forøget vinterføde i form af dødtvedsinsekter og bær har generelt en positiv indvirkning på bestanden af hulrugende standfugle. Ligeledes har kasserne og driftstiltagene en sikker, positiv indvirkning på mulighederne for bestanden af de trækkende hulrugere.

Vinterfuglefodringen, som blev indledt i 2005 vil utvivlsomt kunne øge bestandene af især ynglestandfugle yderligere.

4.3 Redekasserne på Rungstedlund

Fra gammel tid har der været opsat bl.a. stærekasser på Rungstedlunds bygninger. Mere systematisk kasseophængning i skoven har været foretaget i over 40 år og kasserne vedligeholdt og ynglebestanden overvåget af de under 10.0 nævnte ornitologer.

Antallet af kasser har varieret gennem årene i takt med indsats, hærværk, tyveri og forfald (fig. 1). I begyndelsen af 1960'erne blev der ophængt omkring 100 redekasser i skoven, i tiden 1976-92 lå antallet på fra 53-80. Fra 1994-97 er antallet af kasser øget til 170 (hvoraf ca. 90 blev ophængt i 1994), herunder en række specialkasser for bl.a. fluesnappere, vendehals og huldue.

Kasseophængningen har frem til 1994 kun omfattet den sydøstlige del af Rungstedlund og ikke afd. 23-32; navnlig har Herregårdslunden (afd. 26) i en årrække været undgået på grund af tyveri og hærværk. Men siden 1994 har hele skovarealet på nær afd. 29-32 og 48 i den nordøstligste del været omfattet.

Ophængningssted og -højde har ligeledes varieret fra år til år. Ophængningshøjden er fra ½-12 m. Højden er fra 1976 til 1991 øget jævnt fra i gennemsnit 1,9 m til 2,7 m og lå i 1997 på godt 3 m og i 2003 på omkring 2,5 m og i de senere år omkring 2 m (fig. 2).

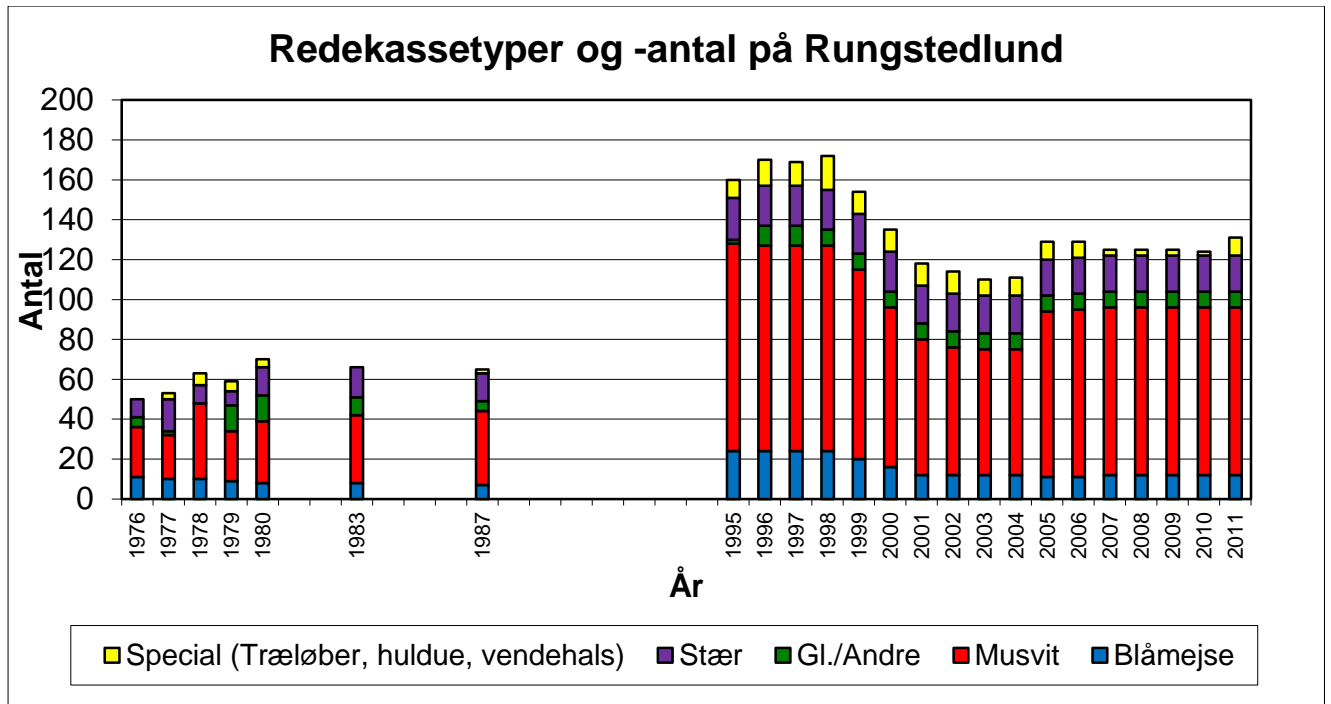

Mejskasse på gammelt æbletræ i Skærehaven.

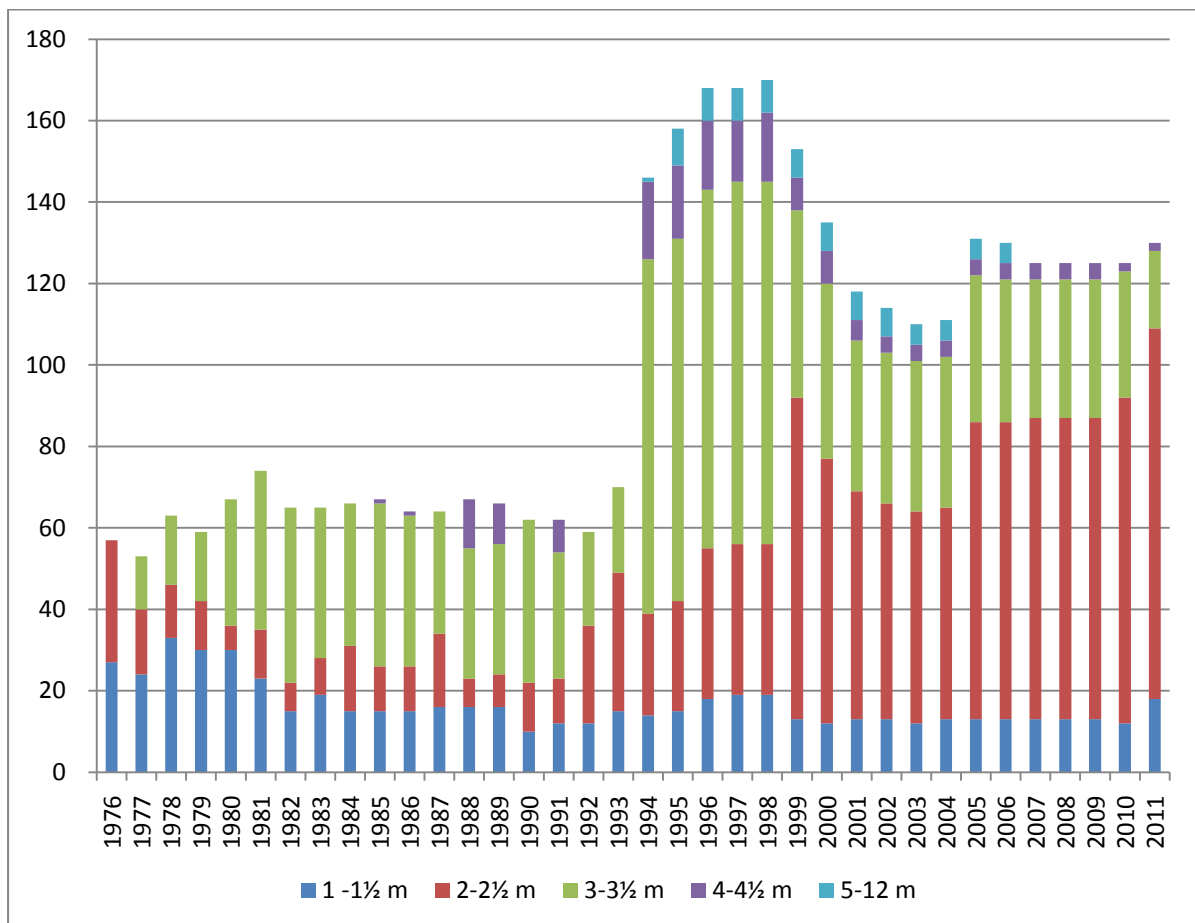
Resultater af overvågningen de enkelte år, samt detaljerede oplysninger om redekassernes placering fremgår af årsrapporterne (se oversigt i litteraturlisten, kap. 10.2.3).

Artsdata er sammenfattet i fig. 5-9 og ungeproduktion i fig. 11. Bemærk at sidstnævnte er afhængig af optællingstidspunkterne de enkelte år.

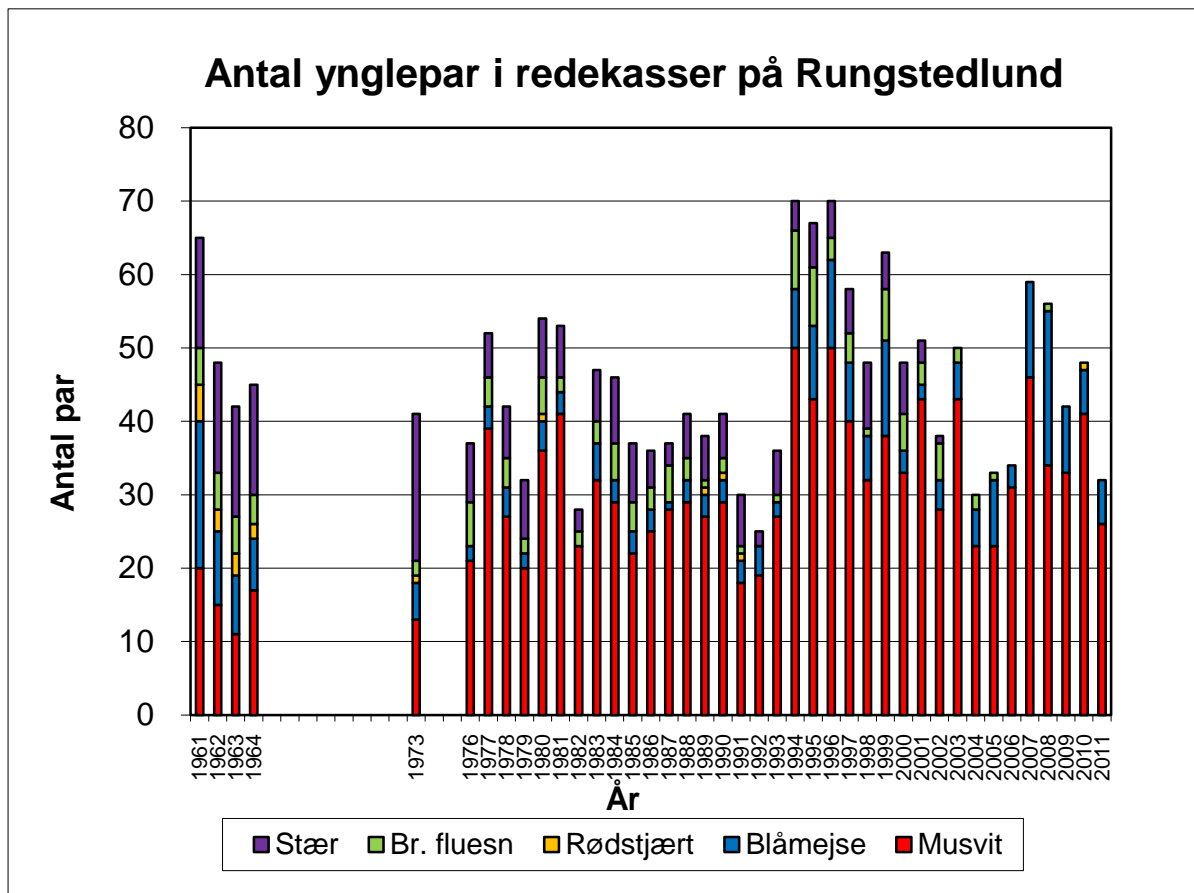
Udover fugle har kasserne i tidens løb også huset bl.a. mus, egern, flagermus, humlebier, alm. hveps og kæmpe-gede-hams.

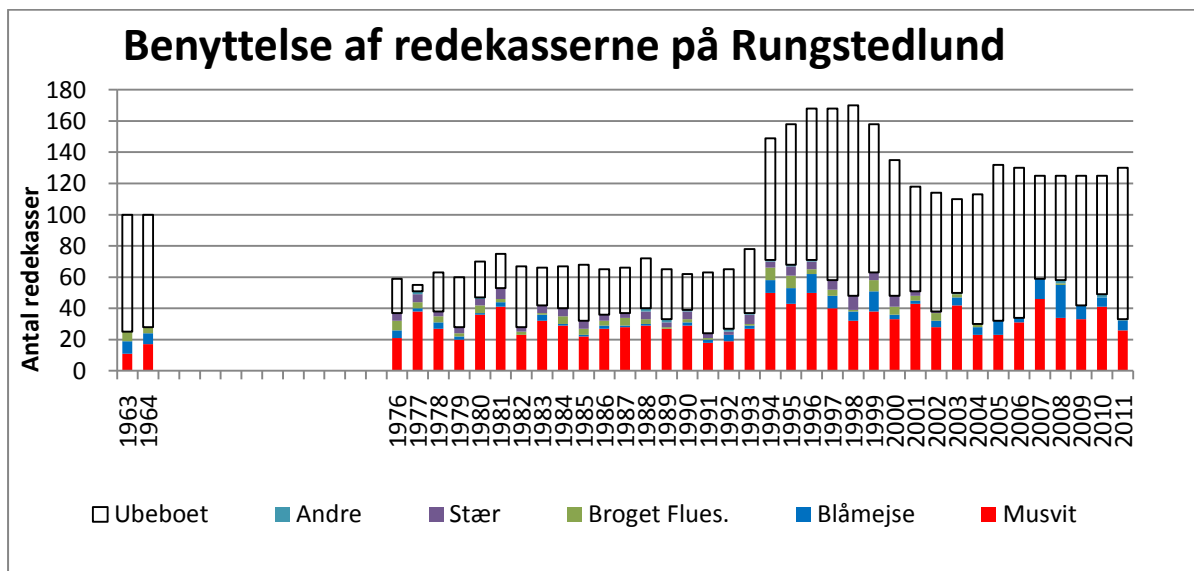
Fig. 1 Redekassernes fordeling efter kasetyper.

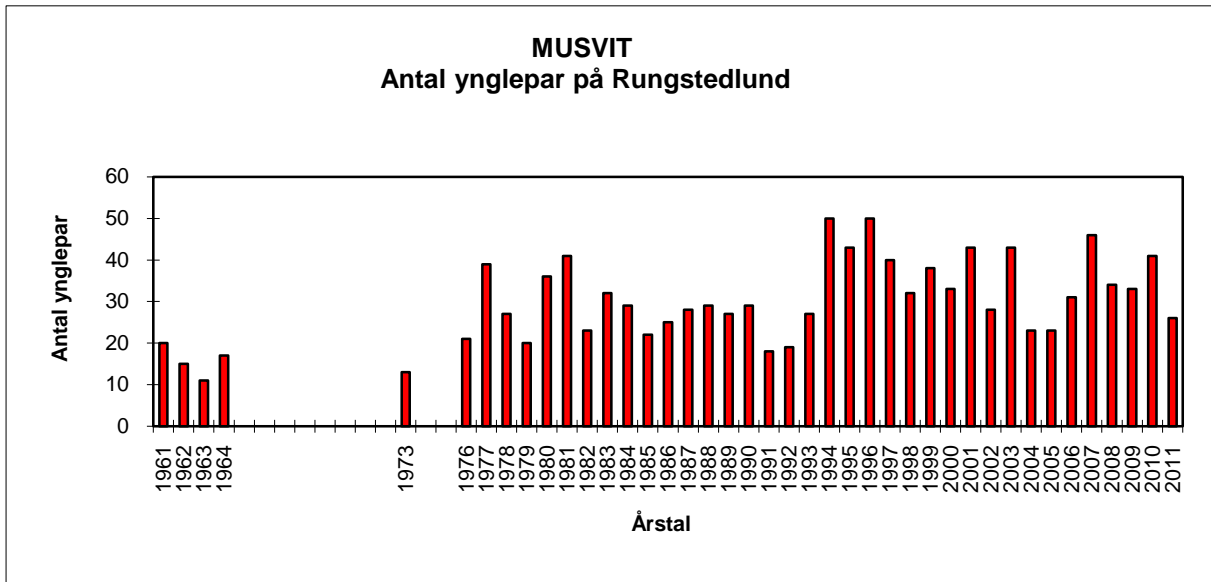
Fig. 2 Redekassernes antal og højdefordeling på Rungstedlund.

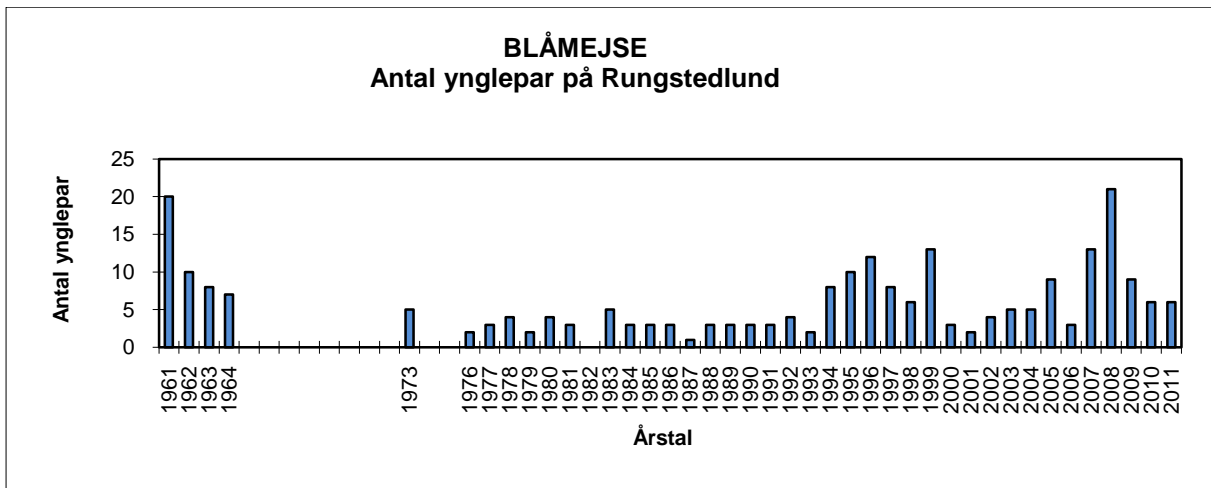
Fig.3
Antal ynglepar i redekasser på Rungstedlund.

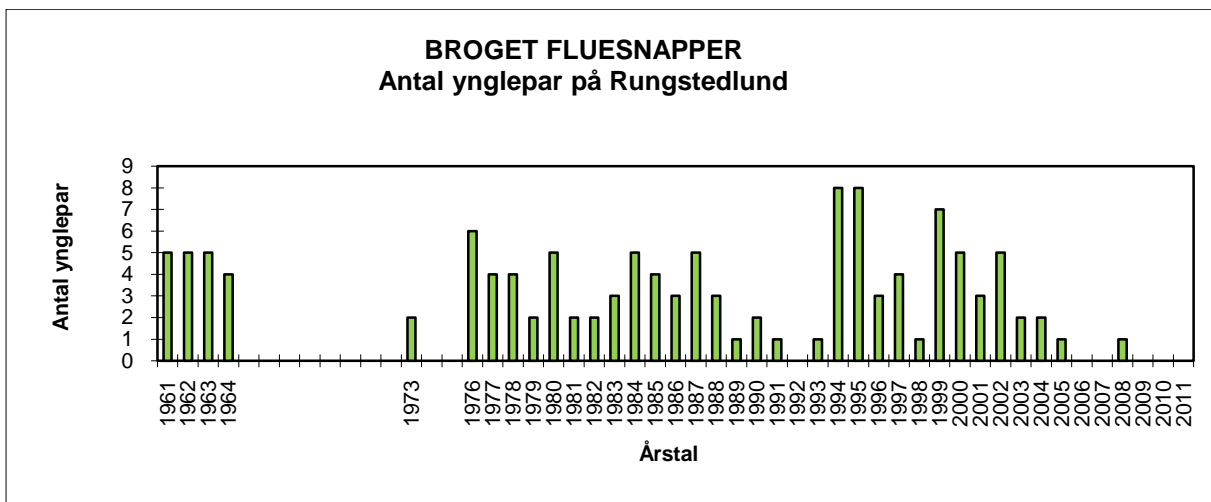
Fig. 4 Benyttelsesfordeling i redekasserne på Rungstedlund. Kategorien 'andre' omfatter bl.a. skovspurv, rødhals og natugle samt eger og flagermus. Uidentificerede beboere, mislykkede yngleforsøg og bosætninger af hvepse og humlebier er indregnet i 'ubeboet'.

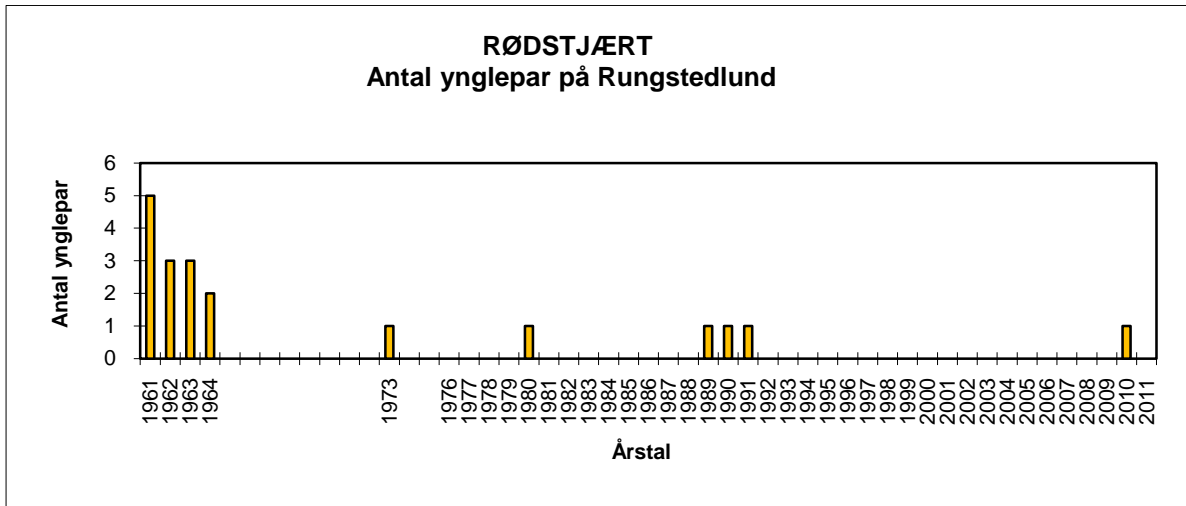
Fig. 5
Antal ynglepar af musvit i redekasser på Rungstedlund.

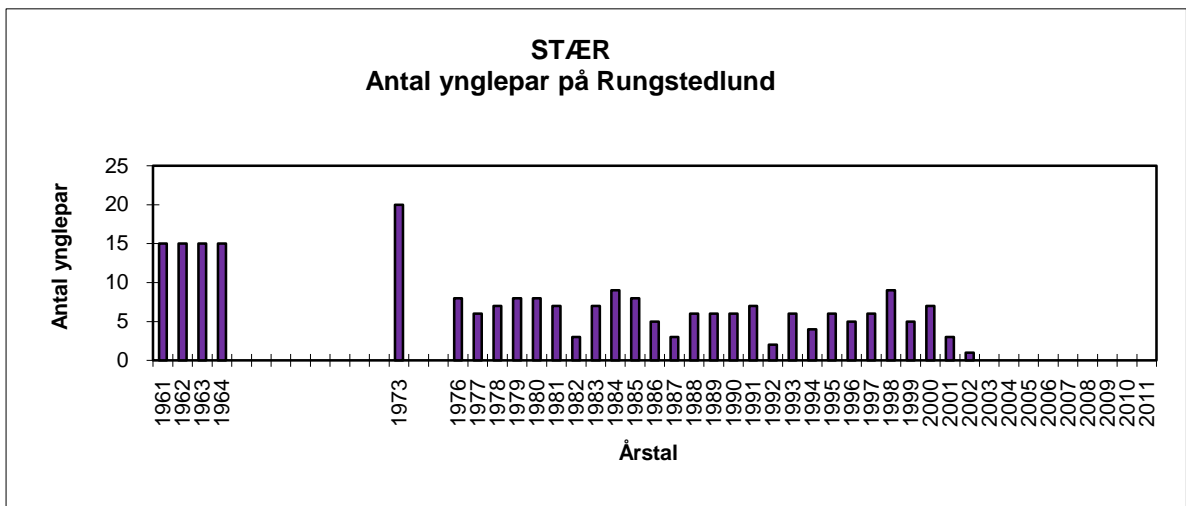
Fig. 6
Antal ynglepar af blåmejse i redekasser på Rungstedlund.

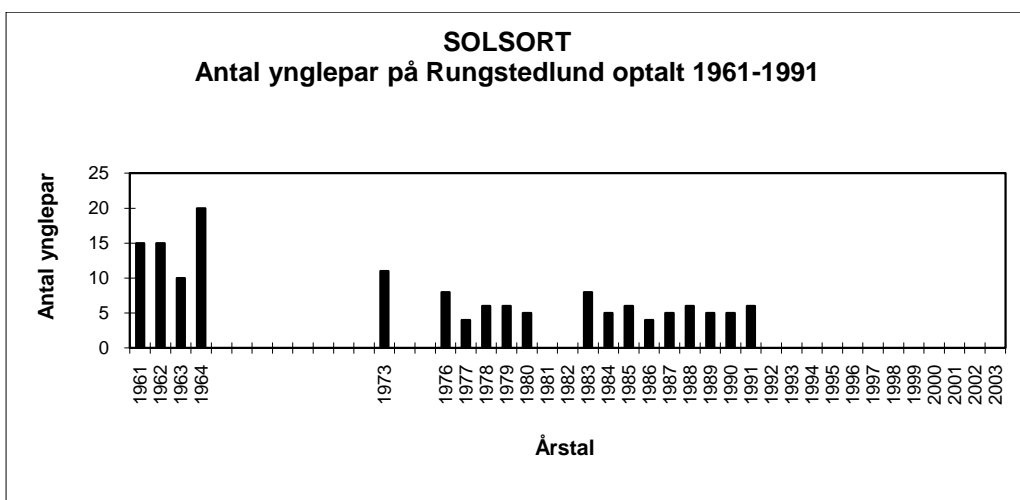
Fig. 7
Antal ynglepar af broget fluesnapper i redekasser på Rungstedlund.

Fig. 8
Antal ynglepar af rødstjært i redekasser på Rungstedlund.

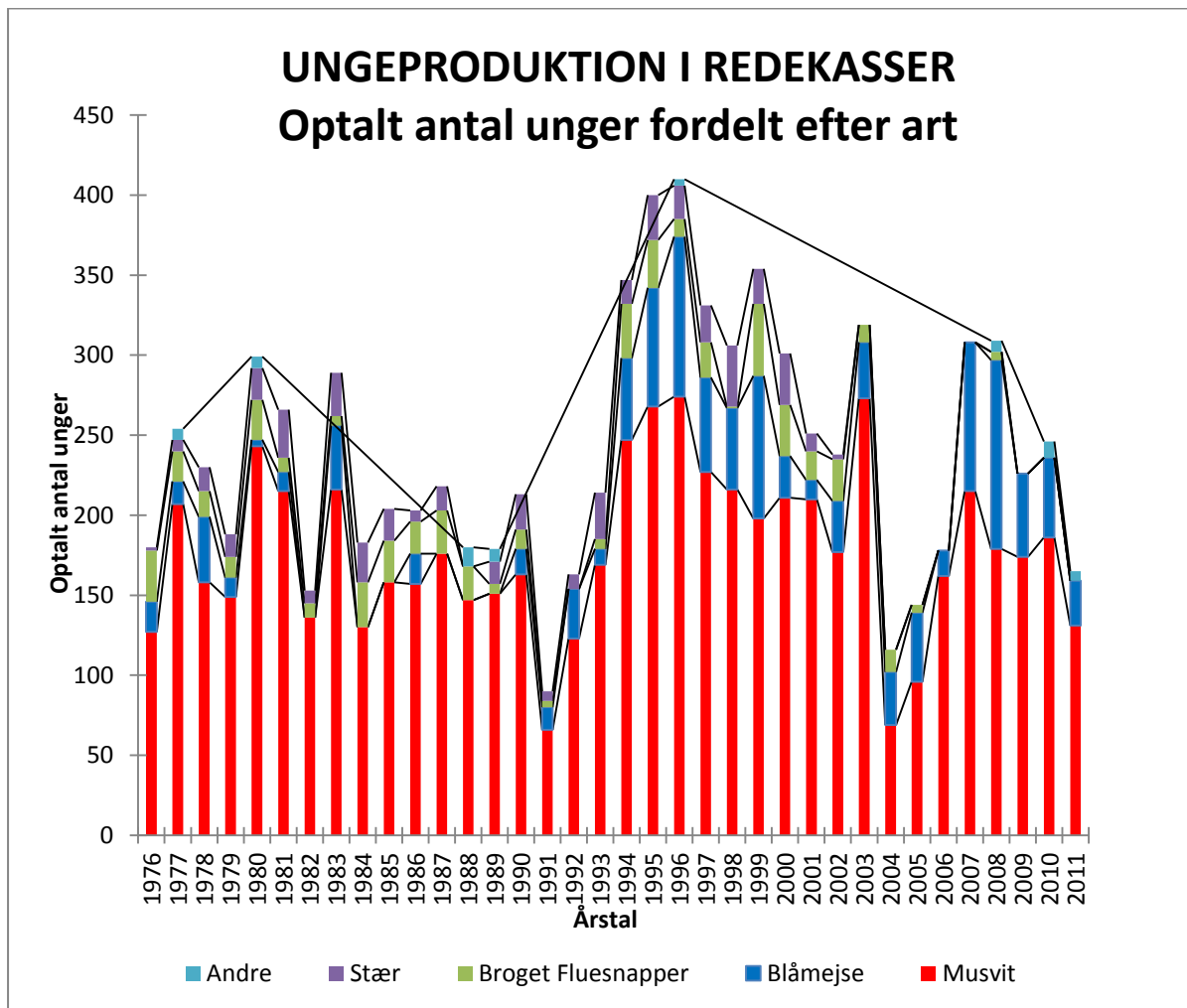

Fig. 9
Antal ynglepar af stær i redekasser på Rungstedlund.

Fig. 10
Antal ynglepar af solsort på Rungstedlund i perioden 1961-1991. Arten er ikke blevet optalt systematisk siden 1991.

Fig. 11 Total ungeproduktion i redekasser på Rungstedlund.

5.0 TRÆARTER OG BUSKE PÅ RUNGSTEDLUND

Rungstedlund rummer en særdeles afvekslende og artsrig bestand af forskellige træer og buske - såvel fra naturens hånd som fra plantninger, bl.a. fra perioden 1958-62. De forskellige træarter og buske har en flersidig betydning for fuglelivet, der selvfølgelig afhænger meget af dimension, alder og eksponering: som redested og skjul og som fødekilde, både direkte i form af bl.a. bær og frø og indirekte pga. de mange arter af smådyr, som er knyttet til forskellige arter af vedplanter, levende såvel som døde.

I det følgende omtales kort de vigtigste arter på Rungstedlund, med rids af deres fuglemæssige fortrin og ulemper:

5.1 Træer

Stilkeg: Hjemmehørende i DK i 8000 år. Længelevende sund og stabil art af stor fuglemæssig betydning på grund af bl.a. strukturelle kvaliteter, frøsætning og tilknyttet, artsrigt insektliv. Lystræ.

På Rungstedlund findes ca. 10 større ege.

Frøsætningen på egne er normal, men på grund af skovmørket og anden opvæksts tæthed, er der stort set ingen naturlig foryngelse af eg på Rungstedlund.

Vintereg: Hjemmehørende i DK, men indplantet på Rungstedlund (i 26b). Forhold omtrent som stilkegen.

Bøg: Hjemmehørende i DK i 4500 år; oprindelig og selvsået på Rungstedlund. Sund art, om end især ældre bøge er meget følsomme over for angreb af den dødelige svamp, tøndersvamp. Af stor fuglemæssig betydning som redetræ og frøbærer. Bøgen er stærkt skyggegivende og udkonkurrerer let de fleste lystræarter og fremmer en mørk skovtilstand.

Rungstedlund har flere store, metertykke, 2-300-årige bøge og flere træer, hvis højde nærmer sig 38-40 meter.

Elm (storbladet elm): Hjemmehørende i DK i 8000 år; på Rungstedlund såvel plantet og selvsået. Nærings- og insektrig, hurtigvoksende art. God art for mange fugle. Elmen er skyggetræart, spreder sig villigt, skyder kraftigt fra stødet og kan ofte dominere i underskoven. Trods en række biologiske fordele, er elmen meget usikker på grund af elmesygen. Indtil elmesygen (se kap. 6) kom til Rungstedlund i 1993 fandtes her flere meget store og stedvis over 35 m høje elme, men siden 1993 er alle elme over ca. 20 cm i diameter døde som følge af denne sygdom. Netop på grund af den truende elmesyge havde elmen allerede siden 1992-planen været lavt prioriteret som bestandstræ. Arten skal dog fortsat søges bevaret som en del af skoven. Døde elme skal, afhængig af placering i forhold til befærdede steder, bygninger m.v. i videst muligt omfang søges bevaret i skoven af hensyn til insekter og hulrugere - enten stående eller liggende. Sommerfuglen 'Det hvide W', der lever på elm, blev observeret på unge elm på Rungstedlund i 2011.

Ask: Hjemmehørende i DK i 7-8000 år. Lystræart. Værdifuld på grund af frøsætning og næringsrigt løv med mange tilknyttede insekter. Siden omkring 2004 har mange ask, især unge træer været ramt af svampesygdommen aske-toptørre (se kap. 6.1), der kan dræbe unge træer og svække ældre træer alvorligt. Ask er dog fortsat højt prioriteret pga. dens lystrækarakter og øvrige, gode egenskaber.

Løn: Oprindelig art i DK, men muligvis indplantet i 1800-tallet og siden almindeligt selvsået på Rungstedlund. Mere lystræpræget end ær. Løn er værdifuld på grund af bl.a. insektliv og rig frøsætning. Høstfarverne er prægtige, men som fritstående er lønnen ikke nær så stabil som de beslægtede ær og navr, idet dens grene langt lettere knækker ned.

Navr: Oprindelig art i DK, indplantet i 1900-tallet flere steder på Rungstedlund. Værdifuld som redetræ og for frøædende fugle (fx dompap).

Ær (Ahorn): Indført til DK i 1600-tallet. På Rungstedlund siden 1800-tallet. Skyggetræart. Flagebarken på ældre ær kan rumme edderkopper og insekter og dermed være af betydning for spætte, mejser, spætmejsje og træløber, ligesom den rige frøsætning har betydning for flere frøædende arter. Strukturelt er ung ær og ærovpækst meget dårlig som redetræ og af begrænset interesse for de fleste fugle. Ær er også omtalt i kap. 6.

EI (Rødel): Hjemmehørende i DK i 8000 år. Oprindelig såvel som indplantet på Rungstedlund. Værdifuld vådbundsart med tidlig og rig frøsætning af betydning for især vinterfugle (fx grønsisken).

Birk: Hjemmehørende i DK i op mod 10.000 år. På Rungstedlund især plantet. Værdifuld, bl.a. pga. frøsætningen.

Lind: Lind i form af parklind, der er en krydsning mellem stor- og småbladet lind findes indplantet flere steder (bl.a. i afd. 10). Den hjemmehørende, småbladede lind findes ikke naturligt på Rungstedlund, men er indplantet enkelte steder, bl.a. i afd. 32b. Værdifuld.

Avnbøg: Hjemmehørende i sydøst-DK i 3500 år. Indplantet på Rungstedlund. Værdifuld pga. frøene for bl.a. kærnebider.

Fuglekirsebær: Sandsynligvis indført til DK for omkr. 1000 år siden. Plantet og selvsået på Rungstedlund. Værdifuld for flere arter, både for dem der søger frugtkødet (fx stær, drosler, munk) og dem, der søger stenen (fx kærnebider).

Røn: Alm. røn er hjemmehørende i DK og sandsynligvis oprindelig og fuglespredt på Rungstedlund, selvom den normalt fortrinsvis sår sig på jordbunde der er mere fattige end på Rungstedlund. Lavtvoksende lystræart. Værdifuld art for flere fuglearter; bærrerne for bl.a. drosler og kærnebider (stenen).

Abild (vild æble): Hjemmehørende i DK. Indplantet i bryn flere steder på Rungstedlund. Værdifuld pga. blomstring, frugtsætning og som forholdsvis tæt redetræ.

Vild pære: Antagelig indført til DK i middelalderen. Indplantet i Herregårdslunden. Værdifuld pga. blomstring, frugtsætning og som forholdsvis tæt redetræ.

Asp og poppel: Den hjemmehørende bævreasp er især knyttet til lys, fattig bund og findes ikke på Rungstedlund. Den amerikanske balsampoppel er indplantet enkelte steder på Rungstedlund (32 og 41). Hurtigtvoksende art som med sit bløde ved bl.a. kan have betydning for spætter og efterfølgende hulrugere.

Hestekastanie: Indført art fra Sydøsteuropa. Plantet siden 17-1800tallet og selvsået flere steder på Rungstedlund. Bl.a. forekommer flere metertykke, gamle hultræer. Værdifuld som hultræ og redetræ, hvorimod frugterne kun udnyttes af få fuglearter.

Taks: Oprindelig i DK, men er i dag kun naturlig ét sted i landet. Indplantet flere steder på Rungstedlund i 1958-1960. Stærkt skyggetålende, fugtigbundstålende, men ret langsomtvoksende art. Godt, tæt redetræ. Bærkoglerne søges af bl.a. spætmejs.

Skovfyr og Østrigsk fyr. Kun skovfyr er hjemmehørende i DK, men udryddet som vildtvoksende sidst i 1700-tallet. Begge arter er nu især knyttet til plantager på sandet og fattig bund. Værdifuld træart af stor betydning for en række fuglearter. Begge fyrrearter er indplantet på Rungstedlund, bl.a. i Herregårdslunden. Her fastholdes de, men plantes ikke yderligere.

Rødgran og andre nåletræer. Ikke hjemmehørende i DK. Flere arter af nåletræer er i tidens løb indplantet som et underordnet element på Rungstedlund.

Rødgranen har stor betydning som fødekilde for bl.a. egern, korsnæb, flagspætte m.fl. Rødgranen overholdes derfor og kan genplantes hvor den findes (afd. 8), men plantes ikke yderligere.

5.2 Buske

Hassel: Hjemmehørende i DK i ca. 9400 år. På Rungstedlund findes både vild hassel og plantede og selvsåede kulturformer. Værdifuld art for fuglelivet (samt egern og mus) på grund af nødderne.

Alm. hæg: Oprindelig i DK, men indplantet på Rungstedlund. Værdifuld pga. af rig blomstring og bærsætning og ret tæt kratdannelse.

Pil: Tidligt blomstrende pilearter har stor betydning for flere insektarters og dermed fugles fødesøgning i det tidlige forår. På Rungstedlund forekommer naturligt både gråpil og seljepil samt indplantet glanspil, hvidpil (sølvpil) og båndpil. Ved plantninger bør kun bruges hjemmehørende arter, gråpil (vådbund) og seljepil (højbund).

Hvidtjørn (Alm. og engriflet): Hjemmehørende. Begge arter forekommer selvsået og indplantet på Rungstedlund. Særlig værdifulde arter pga. rig bærsætning og kratdannelse. Blomstrende tjørn har desuden stor betydning for en række insekter.

Slåen: Hjemmehørende. Værdifuld art pga. bærsætning og tæt kratdannelse.

Lyskrævende, men velegnet i brynenes ydre del

Alm. hyld: Hjemmehørende i DK. Findes spredt og selvsår sig let på Rungstedlund. Værdifuld art, bl.a. pga. af rig bærsætning.

Benved: Hjemmehørende i DK. Findes hist og her i bryn. Bærbærende og karakteristisk, men af mindre fuglemæssig betydning, da forholdsvis få arter æder bærrerne.

Vrietorn: Hjemmehørende i DK. Værdifuld pga. af bærsætning og tæt kratdannelse.

Roser: Æblerose og hunderose er værdifulde arter i hegn og bryn for flere arter.

Rynket rose (*Rosa rugosa*) skal derimod undgås på grund af dens voldsomme spredning på lysåben, især sandet bund.

Kristtorn: Hjemmehørende i DK, men er ikke naturlig på Sjælland. Stærkt skyggetålende, stedsegrøn løvbusk. Findes i stigende omfang selvsået (fuglespredt) i underskoven flere steder, især i Herregårdslunden.

Liguster: Indført havebusk. Findes selvsået (fuglespredt) flere steder i underskoven, samt muligvis indplantet i hegn.

Hvidtjørn med frugt.

6.0 PROBLEMATISKE ARTER PÅ RUNGSTEDLUND

En række arter har tilsigtet eller utilsigtet indfundet sig på Rungstedlund og har givet eller vil kunne give anledning til forskellige problemer.

6.1 Plantesygdomme

6.1.2 Elmesyge

Elmesyge er en svampesygdom, der er helt specifik for elm og som spredes af elmebarkbiller. Elmesyge har haft flere udbrud i Europa siden 1920'erne i takt med opståen (gennem mutationer) og spredning af nye, mere aggressive – og dermed dødelige - smitteracer.

Elmesygen kom til Rungstedlund i 1993, men ankomsten var forudset og træartsprioritering og hugst i forvejen indstillet på den. Det blev også overvejet at behandle de mest markante elme med de præparater, som fandtes på markedet på det tidspunkt, men metoderne blev vurderet dels at være for bekostelige og dels at have en for usikker virkning.

Elmesygen rammer først og fremmest store træer og soleksponerede træer og i løbet af 1990'erne rammes og dræbtes stort set alle elme med en diameter på over ca. 20 cm. Men sygen vil ikke udrydde elmen på Rungstedlund – der er stadig store mængder ung elm i underskoven. De vil, så længe sygdommen findes aktivt i området dog næppe kunne udvikle sig til større træer, selvom elmesygen har kulmineret på Sjælland og barkbillebestandene og dermed smittetrykket uden tvivl vil falde til et meget lavt niveau.

Konklusion: Løbet er kørt. Ingen markante, endsige større træer har overlevet. Ved nyplantninger benyttes som hidtil alternative træarter (fx lind), ligesom elmen, hvor den er selvsået fremdeles prioriteres lavt som bestandstræ.

6.1.3 Aske-toptørre (askesyge)

Svampesygdom som siden omkring 2004 har ramt mange asketræer i Danmark, især unge træer. Den forvoldes af svampen *Chalara fraxinea*, der er en aggressiv variant af sæksporesvampen aske-stilkskive. Den kan deformere og dræbe unge og svække ældre træer alvorligt, men der er tilsyneladende store forskelle i enkelttræernes modtagelighed. Det er endnu uklart hvor omfattende følger angrebene vil få for asken i Danmark og på Rungstedlund.

Konklusion: Alvorlig trussel. Men der er ikke umiddelbart noget at stille op mod sygdommen. Tilstanden hos Rungstedlunds aske, hvoraf flere står tæt på stier, skal følges med særlig opmærksomhed. Ask påregnes ikke plantet, men prioriteres fortsat højt i den selvsåede opvækst.

6.1.4 Hestekastanje-slimflåd

Ny bakteriesygdom hos hestekastanje, som først beskrevet fra Frankrig og UK (Chestnut Bleeding Disease eller Bleeding Canker of Horse Chestnut) omkring år 2000 og siden har bredt sig i det øvrige Europa og kom til Danmark omkring 2007. Den skyldes formodentlig bakterien *Pseudomonas syringae pv aesculi* og ytrer sig ved sort eller rustfarvet slimflåd fra barken.

Konklusion: Potentielt alvorlig trussel, der skal følges nøje, især i forhold til de yngre hestekastanje, der på længere sigt skal afløse de gamle træer i afd. 10.

6.1.5 Phytophthora

Ny, dødelig sygdom, som er fundet hos bl.a. bøg, ask, birk, ær og eg samt rhododendron i Danmark.

Sygdommen forvoldes af mikroorganismer af *Phytophthora-slægten*, samme slægt, som den art, der er skyld i kartoffelskimmel. Systematisk er der tale om en alge, beslægtet med brunalger og ikke en svamp, som man hidtil har antaget.

Organismen menes at sprede sig gennem jord og vand og angriber gennem rødderne som ødelægges. Angrebet viser sig bl.a. ved lange sprækker og rustpletter (slimflåd) i og på barken. Flere bøge på Rungstedlund har eller har haft slimflåd, der dog også kan udløses af andre årsager.

Konklusion: Potentielt meget alvorlig trussel, der skal følges nøje. Alle svækkede træer, der kan eller vil kunne udgøre en risiko følges allerede.

6.2 Dyr

6.2.1 "Dræbersnegl" (*Arion sp.*)

Denne berygtede cafelattefarvede nøgensnegleart er på grund af fejlbestemmelse blevet henført til arten Iberisk skovsnegl (*Arion lusitanicus*), men der er sandsynligvis tale om *Arion vulgaris*, der er hjemmehørende i SV-Frankrig og NV-Spanien. Den blev først konstateret i Danmark i 1991 og bredte sig – under stor medieopmærksomhed – nærmest eksplosivt fra omkring 1997. På Rungstedlund blev den konstateret for alvor i år 2000 i Skærehaven, hvor den i voldsomme skarer raserede planter og blomster. Efter en række tiltag med indsamling, indhegning af bedene med en vold af kogsalt og (forgæves) udsprøjtning af middel med sneglenematoder, blev det i 2001 besluttet at opsætte en fysisk spærring i form af et sammenhængende, ca. 20 cm højt, spidst vinkelbøjet gærde af rustfrit stål (svejsisk fabrikat; opsat af Borregaard Bioplant). Siden opsætning sommeren 2001 og efter jordudskiftning og en grundig rensamling i bedene, har denne spærring virket efter hensigten.

Arten æder ligesom mange andre snegle levende og døde planter samt ådsler m.v. Problemet er dens væsentlig højere formeringsrate og større tålsomhed overfor tørke og direkte sollys i forhold til den hjemlige, sorte skovsnegl.

Den er uden tvivl indslæbt til Skærehaven i form af æg eller unge individer med indkøbte stauder og spredt videre herfra med haveaffald til bl.a. afd. 7 og 9 - og ikke mindst ved egen kraft. I 2004 havde den bl.a. bredt sig til hele Lunden og til Vestbrynet (afd. 23) og få år efter til resten af Rungstedlund.

I skoven kan den formodentlig være et problem for visse arter af skovbundsarter, fx orkideer og hæmme deres blomstring og frøsætning, men skønnes at være helt uproblematisk for vedplanterne. Derimod kan den være problematisk i parkens øvrige bede (samt Portnerhusets have).

Den har umiddelbart få fjender i den danske natur, men det menes at kragefugle, især husskade samt pindsvin æder i hvert fald unge individer. I de senere år ser dræbersneglebestanden ud til at have stabiliseret sig på et lavere leje på Rungstedlund.

Konklusion: "Dræbersneglen" er kommet for at blive. Den er et problem for urteagtige planter i især Skærehaven, men ikke for vedplanter. De opsatte sneglehegn om skærehaven virker fint.

På den øvrige del af ejendommen vil forbedring af forholdene for artens mulige fjende, pindsvin gennem etablering af de allerede påtænkte kvasdynger være en god foranstaltning. Problemet omfang følges, herunder om de aktuelt væsentligt lavere bestandstal er vedvarende.

6.2.2 Hestekastanjens minérmøl

Dette møl er en indslæbt art fra Mellemeuropa som blev fundet første gang i Danmark i 2004, evt. 2003. Den er specifik for hestekastanje, hvor larven lever minérende i bladene og fører til brunplettede og visne blade i løbet af sommeren.

I pressen er den blevet fremstillet som meget problematisk og omtrent med følgevirkninger som elmsyge. Det er dog ikke tilfældet. Den spreder ingen dødelig svampesygdom og vil kun være et problem ved meget omfattende angreb over flere år. I sådanne tilfælde, hvor træerne forhindres i at fotosyntetisere vil de evt. kunne svækkes så stærkt, at de dør.

Arten kom til Rungstedlund i 2006, og bredte sig straks til alle hestekastanje på ejendommen, store såvel som små.

Konklusion: Problemet er især æstetisk. Omfanget overvåges hos hestekastanjeerne, i sammenhæng med overvågning af slimflåd.

6.2.3 Rådyr

Bestanden af rådyr i området er øget markant efter omkring 2005. Fra at have været en sjælden gæst på Rungstedlund, ses der nu regelmæssigt rådyr i området; i vinteren 2010-11 endda helt op til 8 dyr på en gang.

Rådyrene er ikke noget større problem i skoven og på græsningsarealerne (tværtimod), men har givet anledning til stigende problemer med nedbidning af roser og blomster i Skærehaven.

Konklusion: Rådyrene accepteres som en del af det naturlige dyreliv på Rungstedlund og vil fortsat være fredet for jagt o.l. Problemerne i Skærehaven søges i stedet løst ved indhegning med et nyt, højt elhegn. Plantninger af enkelttræer beskyttes mod begnavning og fejning med planterør eller midlertidige småhegn.

6.2.4 Muldvarp

Naturligt hjemmehørende art. Lever underjordisk i gangsystemer, hvor den æder regnorme, insekter, larver m.v. Dens muldskud kan være et problem på græsplæner, herunder på plænerne omkring hovedbygningen.

Konklusion: Skal ikke bekæmpes. Muldskud på plænerne jævnes manuelt og sten fjernes inden slåning.

6.2.5 Mosegris

Naturligt hjemmehørende art. Lever af plantekost, herunder blomsterløg og dyrkede planter og kan derfor være et problem i bedene og i skærehaven. Ligeledes kan dens muldskud være et problem på græsplæner, herunder på plænerne omkring hovedbygningen.

Konklusion: Skal ikke bekæmpes. Opsætning af uglekasser kan bedre forholdene for dens naturlige, nataktive fjende. Særlig følsomme planter i skærehaven kan plantes i trådnet. Muldskud på plænerne jævnes manuelt og sten fjernes inden slåning.

6.2.6 Fugle

Flere fuglearter fremhæves fra tid til anden i den offentlige debat som "problematiske" eller "skadelige". Det gælder fx husskade og krage, der kan plyndre andre arters reder, fiskehejre og i særdeleshed skarv, der æder fisk og for sidstnævntes vedkommende svider redetræerne til døde, eller kolonirugende, "støjende", korn- og kartoffelædende fugle som råge. Af disse findes krage og skade allerede og råge vil kunne etablere sig på Rungstedlund.

Konklusion: Alle fuglearter skal som hidtil kunne finde fristed på Rungstedlund – "også de såkaldt skadelige", og som hidtil foretages der ingen form for efterstræbelse, redenedtagning, ægjernelse o.l.

I stedet tilstræbes at de arter, som måtte blive redeplyndret eller præderet, får så gode ynglemuligheder, at bestandene ikke påvirkes negativt.

6.3 Planter

6.3.1 Kæmpe-Bjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*)

Kæmpe-bjørneklo er hjemmehørende i Lilleasien, blev indført som prydblade i parker i 17-1800tallet og blev registreret som forvildet i dansk natur første gang i 1869. Siden da – og navnlig siden 1960'erne - har den bredt sig meget voldsomt på især fugtige, næringsrige områder i Danmark.

Kæmpe-bjørneklo kan blive 2-4 meter høj og danne tætte, totalt dominerende bestande, der fortrænger de fleste andre arter. Den er giftig, men er især ubehagelig fordi dens saft i forening med sollys kan forårsage voldsomme udslæt og blæredannelser på huden.

De enkelte individer er principielt 2-årige og dør efter tilendebragt blomstring. Men da én plante kan udvikle op til 120.000 frø, er det ekstremt vigtigt at bjørneklo helt forhindres i at blomstre og sætte frø.

Langt de fleste frø spirer første år og deres spiringssevne falder hurtigt. Men der vil kunne være spiringsdygtige frø i jorden i op til ihvertfald 6-8 år. Lyspåvirkning som følge af fx stormfald, hugst og anden roden i jorden vil således en tid lang kunne få nye planter til at spire frem. Det har bl.a. kunnet observeres i Vestbrynet (afd. 23).

Bjørneklo betragtes nu som så stort et problem, at der i "lov om drift af landbrugsjorder" i 2004 og 2006 blev indføjet bestemmelser om bekæmpelsespligt, således at Rungstedlund nu har pligt til at bekæmpe bjørneklo på egne arealer – og såfremt det ikke sker blive pålagt anseelige bøder.

Bjørneklo er gennem årene blevet bekæmpet ad flere omgange på Rungstedlund. En større forekomst i den sydvestlige del af Blokken (afd. 27; i det åbne område mellem 26 og 41-42) blev bekæmpet med sprøjtemidlet Herbatox i 1990. I bevoksningerne er den ligeledes i jævnlige blevet bekæmpet manuelt. I 2003 blev der således anvendt omkring 50 timer på formålet.

Selvom bjørneklo kan holdes nede med husdyrgræsning (både får, kreaturer og heste æder gerne de unge skud) og slæt, er den eneste effektive metode at foretage

rodstikning af store planter med spade og af mindre planter med et særligt stikkejern (tidsel- eller aspargesjern), herved undgås også at frø i jorden bringes til spiring. I 2004 var status for Bjørneklo på Rungstedlund: forekomster i 1b, 7, 11, 14, 23, 24, 26, 27 (sydvest og omkring Lytteregen), 28, 29, 30, 37, 41. De største forekomster fandtes i den centrale del af Vestbrynet. I 2005/6 foretog Kommunen en eksperimentel bekæmpelse med midlet Topgun, der gav en del svidningsskader på den omstående vegetation, uden at løse problemet.

I 2006 blev der i overensstemmelse med plejeplanen indledt en systematisk gennemgang og manuel bekæmpelse af alle observerede planter på Rungstedlund. I 2006 blev der fundet og bekæmpet 2300 større og mindre planter og i 2010 35 små planter. På grund af manglende bekæmpelse hos Rungstedlunds vestlige nabo, blæser der dog stadig (2011) nye frø ind derfra. Det samlede tidsforbrug til gennemgang og bekæmpelse er dog aktuelt under 4 timer årligt.

Konklusion: Kæmpe-bjørneklo skal udryddes på hele Rungstedlund hurtigst muligt, men uden brug af gift o.l. For at bekæmpelsen kan lykkes, skal den være vedholdende og konsekvent. Indsatsen siden 2006 har ført til at det nu er en enkel og overkommelig opgave på Rungstedlund. Alle nuværende og potentielle områder på Rungstedlund (se ovenfor) skal gennemgås to gange årligt (marts-april og juni) og alle planter bekæmpes ved rodstikning i mindst 10 cm dybde med stikkejern/spade og oprækning.

Kæmpe-bjørneklo.
Eksemplar i 2. vækstsæson,
hvor den normalt vil blomstre
og sætte frø.

6.3.2 Kæmpe-pileurt

Kæmpe-pileurt (*Fallopia (Reynoutria) el. Polygonum sachalinensis*) bliver 2-3, lejlighedsvis op mod 4 meter høj og har store, hjerteformede blade. Den er ligesom sin, lidt mindre slægtning, japansk pileurt (*F. japonica*) indført fra Østasien som prydblade til haver og parker i 1800-tallet.

Arterne er ugiftige, sætter ikke modne frø i Danmark, men breder sig aggressivt med kraftige, dybtgående, underjordiske udløbere og er særdeles sejglivede, selvom selve løvet er følsomt over for frost. Begge arter danner, tætte, bambusagtigt fremtonende bestande med ofte omkring 80 skud/m². De breder sig udelukkende vegetativt, men til gengæld kan selv meget små stykker rod/jordstængel (ned til 1 cm) give ophav til en ny plante. Og i modsætning til de fleste planter - fx bjørneklo - tåler pileurternes stængler og underjordiske dele at tørre ud. Begge arter er derfor svære at komme til livs - selv med metoder som opgravning, slæt og afgræsning.

Kæmpe-pileurt findes flere steder på Rungstedlund; i afd. 5, afd. 3 og med den største bestand i afd. 16. Den er formodentlig oprindelig udplantet i tilknytning til Havedammen (afd. 3) og siden spredt med haveaffald til afd. 16, hvorfra den fortsat spreder sig.

Konklusion: Pileurten er meget vækstkraftig og må uden indgreb forventes fortsat at brede sig på Rungstedlund. Dens forekomst skal indtil videre (som allerede besluttet og i nogen grad praktiseret) begrænses til afd. 5 og skal udenfor dette område bekæmpes med opgravning, stikning, optrækning og hyppig slåning (en gang hver anden uge i vækstsæsonen). Det er vigtigt at det opgravede materiale fjernes fra området. Bekæmpelsen i afd. 16 kan ske i forbindelse med det foreslåede retableringsprojekt (se selve plejeplanen under denne afdeling).

Unge rodskud af kæmpepileurt.

6.3.3 Japansk hestehov

Japansk hestehov (*Petasites japonicus*) stammer fra Østasien og er indført som prydblade til parker pga. dens hvidlige blomster og friskgrønne løv i marts-april og de store, nyreformede løvblade ("skræppeblade") senere på året. Den er stærkere knyttet til fugtig bund end den beslægtede rød hestehov. På Rungstedlund er den indplantet ved Havedammen (afd. 3.) og forekommer desuden i afd. 5.

Konklusion: Denne art indgår fra gammel tid som en del af haven ved Havedammen på Rungstedlund. Selvom den breder sig med underjordiske udløbere, er den ikke særlig aggressiv og holdes let i ave med slåning. Den må betegnes som uproblematisk.

6.3.4 Sildig og canadisk gyldenris

To amerikanske arter af gyldenris, der er indført som havestauder i Danmark, og anvendes også i staudebede på Rungstedlund. De kan blive hhv. 50-250 og 30-150 cm høje. De kan med deres utallige små, vindbårne og vidtflyvende frø på kort tid kolonisere åbne, ugræssede og uslåede arealer, hvor de uden indgreb kan brede sig siden med udløbere og danne store, tætte bestande.

På Rungstedlund har gyldenris etableret sig i Fiskerfolden som følge af græsningsophøret i 2009.

Konklusion: Gyldenris er en invasiv art, som skal forhindres i at vinde fodfæste og brede sig på Rungstedlund. Fiskerfolden og Blokken er, indtil plejen med slåning og afgræsning genoptages, meget udsatte. Forekomster af gyldenris her bør løbende fjernes ved opgravning, optrækning eller slæt.

6.3.5 Skvalderkål

Skvalderkål (*Aegopodium podagraria*) er et almindligt og vidt udbredt haveukrudt, der sandsynligvis blev indført som lægeplante og grøntsag i middelalderen eller før. Den breder sig hurtigt med sine kraftige rodskud og kan på næringsrig bund ofte helt dominere sommerens bundflora i skov. Den konkurrerer dog ikke direkte om lyset med den typiske anemone-forårsflora, men givetvis om næring og rodrum. Udbredt og almindelig på hele Rungstedlund og ofte et stort problem i rosenbedene.

Konklusion: Arten er kommet for at blive. Ingen tiltag på naturarealerne, men bortlugning efter behov i bedene.

6.3.6 Snebær

Snebær er en nordamerikansk buskart som er indført til have- og hegnsbrug i 1800-tallet. Den er ret skyggetålende, breder sig med frø og især underjordiske udløbere og danner store, tætte krat. De hvide bær ædes i et begrænset omfang af fugle, bl.a. solsort. Den må betegnes som en dårlig fuglebusk og er problematisk på grund af dens spredningsevne og udvikling af tætte bestande.

Snebær er indplantet flere steder på Rungstedlund og selvsået. En forekomst i afd. 22 blev i 1992 og enkelte år derefter bekæmpet med opgravning med rendegraver og efterfølgende slæt, men ikke konsekvent.

Konklusion: Snebær skal fortsat begrænses hvor den forekommer og så vidt muligt fjernes, således at andre, mere naturlige og fuglevenlige arter kan overtage. Forekomsterne i afd. 9, 22 og 26 skal således bekæmpes. Den bedste metode er overhakning af rødder med spade og optrækning, evt. med 'gyvelsnapper'.

6.3.7 Rynket rose

Rynket rose (*Rosa rugosa*) stammer fra Østasien og er indført til Danmark i 1800-tallet, hvor den har været (og er) meget benyttet til læ-, pryd- og vildtplantninger overalt i landet. Den har især slået an på lysåbne, sandede arealer, navnlig langs kysterne, hvor den med frø og kraftige rodskud breder sig ukontrollabelt og stærkt problematisk. Den er plantet i selve haven (afd. 1).

Konklusion: Rynket rose er generelt en problemart, men udgør ikke nogen trussel på Rungstedlund, og slet ikke på de træbevoksede arealer, hvor den ikke vil kunne klare sig. Trods hybenens fuglemæssige værdi, skal den dog fortsat søges udfaset med slåning o.l. på dens voksested i haven (afd. 1c), til fordel for naturlige og knap så påtrængende arter.

6.3.8 Hvid kornel

Hvid kornel (*Cornus alba*) stammer fra Østasien og er udplantet mange steder som prydbusk. Den kan minde om den hjemmehørende rød kornel, men bliver større (3-4 meter) og har hvide frugter.

De fleste steder er den uproblematisk, men har enkelte steder udvist en uheldig evne til at brede sig kraftigt på næringsrig, våd bund og danne tætte krat. Det er bl.a. beskrevet fra Insulinmosen ved Gentofte – og er i begrænset omfang også tilfældet på Rungstedlund i afd. 16-17, hvor den i sin tid er udplantet.

Konklusion: Hvid kornel er i sig selv ikke problematisk på det pågældende voksested, hvor den dels konkurrerer med kæmpe-pileurt, dels danner tæt krat hvor der efter plejeplanen også skal være kratbevoksning af hensyn til bl.a. nattergal. Der er ingen umiddelbar grund til særlige indgreb mod arten.

6.3.9 Ær (Ahorn)

Ær er en indført, mellemeuropæisk træart som blev indført til parker i 1600-tallet og til skovbruget i midten af 1700-tallet. Ær kan udvikle sig til meget store, imponerende træer. Den er som regel sund og længelevende og vil formodentlig kunne nå aldre på 3-400 år i Danmark. Der er flere meget store, imponerende træer på Rungstedlund, hvor den har været i mindst 200 år. Æren kan være problematisk på grund af dens skyggeevne, store, tidlige og hyppige frøproduktion og udbredte og omfattende selvsåning i skovene. Den skyder stærkt fra stød, men danner ikke rods kud.

Konklusion: Æren er kommet for at blive og har både landskabelige og fuglemæssige kvaliteter. Artens forekomst og andel reguleres i den løbende drift; bl.a. skal den som skygge træ holdes ude af brynene.

7.0 FUGLEVENLIG DRIFT PÅ RUNGSTEDLUND

7.1 Muligheder.

Rungstedlunds nuværende, store naturværdier i forening med målsætningen, fraværet af krav om økonomisk afkast af driften samt tilstedeværende arbejdskraft, giver nogle helt enestående muligheder for at tilgodese fuglelivet.

Navnlig sammenlignet med landets forstligt-økonomisk drevne skove, har Rungstedlunds naturarealer, deres lidenhed til trods, en række meget store kvaliteter. Sammenfattende kan fremhæves:

- Meget stor strukturel og naturtypemæssig variation.
- Stor artsrigdom. Bevoksningerne udgøres af frodig blandskov af en lang række løvtræarter og -buske - herunder hovedparten af vore hjemmehørende arter: bøg, eg, elm, ær, løn, navr, ask, el, fuglekirsebær, avnbøg, røn, lind, birk, pil, hassel, tjørn og alm. hæg. Det giver et stort og varieret udbud af føde og levesteder.
- Stort aldersspænd - fra helt ung opvækst over mellemaldrende til 2-300årige kæmper. Det giver stor afveksling, meget stor bredde og kontinuitet i levestederne og muligheder for arter, som er knyttet til store, gamle træer.
- Tæt opvækst og underskov. Giver muligheder for en række arter og for naturlig kontinuitet i træbestanden.
- Døde træer og mange gamle træer med råd og hulheder. Giver gode muligheder for hulrugende fugle som spætter, mejser, fluesnappere, ugle, allike og huldue og for alle de arter, der lever af insekter og andre organismer knyttet til dødt ved.
- Dødt ved, stammer, grene og kvas på skovbunden giver føde og levesteder for bl.a. gærdesmutte, rødhals og jernspurv.
- Mange indre og ydre rande, hegn og bryn. En lang række arter er knyttet til rande.
- Veludviklede skovbryn - rige på bærbærende træer og buske. Af stor betydning for bl.a. såvel ynglefugle som trækkende droser.
- Græsningsarealer. Flere arter, bl.a. stær er afhængig af græssede områder til fødesøgning.
- Vådområder. Både søer, vandløb, temporære vande og sumpskovspartier.

Alt i alt har Rungstedlund et stort potentiale for med forholdsvis enkle midler at sikre og fremme fuglelivet, naturkvaliteten og naturoplevelserne for de besøgende.

7.2 Midler til fremme af fuglelivet. Plejemetoder.

De forskellige fuglearter har meget forskellige fordringer til leve- og opholdsstedet. Fuglelivet og bestandene undergår ændringer som følge af overordnede klimatiske svingninger, forhold i træk- og vinterkvarteret og mange andre faktorer, men afhænger i højeste grad også af de stedlige forhold og den aktuelle drift. Det er derfor muligt at fremme enkeltarter og fuglelivet i bred forstand med en blanding af forskellige virkemidler såsom:

- **Bevaring af store, gamle træer**
- **Sikring af dødt ved, især af store, gamle og døde træer**
- **Ringning af træer**
- **Fremme af hultræudvikling**
- **Hugst, især lysningshugst, såvel som bevaring af tykninger**
- **Stævning (stødskydning)**
- **Selvsåning**
- **Såning**
- **Plantning**
- **Opbygning af kvasbunker**
- **Græsning**
- **Hegning**
- **Øget vandstand**
- **Redekasseophængning**
- **Fodring (især vinter)**

7.2. Bevaring af store gamle træer

Store gamle træer, hvad enten de er fritstående eller indgår i bevoksning, har udover stor landskabelig værdi, også meget stor betydning som redeplads og fødesøgningssted for en lang række fuglearter. Bevaring af nuværende store, gamle træer af flere forskellige arter og sikring af udviklingsmuligheder for nye monumentale træer til fremtiden, er derfor et meget væsentligt element i plejen.

7.2.3 Sikring af dødt ved og bevaring af døde træer

Døde træer og dødt ved er på afgørende måde med til at sikre føde i form af vedboende insekter og bosted for en række fuglearter, først og fremmest hulrugerne og navnlig spætter. I de banebrydende spætters aflagte redehuller vil de øvrige arter samt flagermus ofte kunne indlogeres. Sikring af og bevaring af døde træer og dødt ved i øvrigt, er ligeledes et meget vigtigt element i driften.

Stående døde træer er langt de mest værdifulde for de fleste arter. Døde træer skal derfor bevares på rod, *medmindre* de er til fare for færdslen på vej og sti eller for bygninger o.l.

Ligeledes bevares vindfælder urørt hvor de ikke spærrer vej og sti eller hæmmer hegning o. lign. Stammerne skal bevares så hele som muligt, og må så vidt muligt ikke skæres fra roden eller skæres op i kortere længder. Det er også meget vigtigt at bevare rodvælternes rodkager så intakte som muligt, da de har stor betydning som redefæste og fødesøgningssted. Hvor det er hensigtsmæssigt fremmes udviklingen af døde træer ved **ringning** (se nedenfor) frem for ved hugst.

7.2.4 Hugst

Gennemhugst = tyndingshugst = udtydning.

Hugst, dvs. fældning af træer, er et vigtigt tiltag for at påvirke - ændre eller fastholde - træarts- og aldersfordeling, fremme enkelttræers udvikling og kronedannelse eller fastholde lystilgang og lysåbenhed. I skovbruget har hugst til formål dels at fremme udviklingen af de teknisk-økonomisk mest velformede træer, dels at udtage værdier. På Rungstedlund har hugsten udelukkende naturpleje og sikkerhed som formål, herunder at fremme og sikre de naturmæssigt mest værdifulde træer; det vil typisk være krogede, furede, hullede, knortede og grenede træer på bekostning af de retvoksende og teknisk velformede.

Rungstedlunds frodige forhold medfører hurtigt en naturlig udvikling i skov og bryn fra mere lysåbne forhold til en stærkt beskyttet tilstand. De fleste steder, især ud mod randene, vil det være til størst gavn for fuglelivet med en forholdsvis lysåben tilstand. Hermed menes ikke at skovbunden skal friholdes for opvækst, men at de mest skyggegivende træarter begrænses.

Det er dog vigtigt, at der til stadighed sikres tykninger - tætte opvækstholme og kratpartier til gavn for de fuglearter som fordrer det.

Hugst vil især omfatte mindre træer og skal ske efter forudgående udvisning (mærkning).

I hugstprioriteringen og ved eventuelle nyplantninger skal der lægges afgørende vægt på de hjemmehørende træarter og buske. Den danske plante- og dyreverden, herunder fuglelivet, er som hovedregel i højere grad tilpasset de hjemmehørende træarter og buske. Således også udbuddet af insekter og dermed en væsentlig del af de fleste arters fødegrundlag i yngletiden. Eksotiske træer og buske, hentet i fjerne egne har, medmindre frugterne er af særlig værdi, således generelt en lavere betydning for fuglelivet på grund af bl.a. færre tilknyttede insektarter.

Af hensyn til ynglefuglene skal hugsten være afsluttet inden 1. marts.

7.2.5 Topkapning

Topkapning er en fjernelse af krone og stammegrene på døde og døende træer, for at fjerne risikoen for nedfaldende grene, således at selve stammen kan blive stående som levested for bl.a. insekter og hulrugende fugle. Siden 1993 er 7 store, døde elme (i afd. 20, 21, 22, 38) og 3 bøge (i afd. 10, 18 og 46) blevet topkappet. Topkapningen er udført motor-manuelt fra lift o.l. af entreprenør. Alternativt kunne den udføres med sprængning.

Topkapning er effektiv sikring i forhold til faren fra nedfaldende, døde grene, men ret bekostelig at gennemføre og fjerner ikke altid en mulig faldtrussel fra selve stammen på langt sigt.

Enkelte af de topkappede elme begyndte at blive ustabile og knække ned efter 6-8 års forløb, som følge af råd ved basis, uden at være udnyttet af fx spætter. Derfor blev de tilbageværende fældet af sikkerhedshensyn i 2001-2.

Som hovedregel bør sikkerhedsaspektet veje tungt ved stinære træer og ofte vil det være nødvendigt at fælde risikobetonede, døde træer og i stedet efterlade dem hele på jord. Alternativt kan kapningen foretages i lavere, mindre risikobetonet højde, fx 3-5 meter. Træer der ikke er risikobetonede – dvs. ikke står nær stier, veje og bygninger er der normalt ingen grund til at topkappe.

7.2.6 Ringning

Ringning er afhugning af bark og vækstlag i et 5-20 cm bredt bælte rundt om stammen på træer. Derved afbrydes den nedadgående saftstrøm, hvilket som regel fører til træets død i løbet af få år.

Ringning har forsøgsvist været praktiseret på 15-20 elle og popler samt ær i afd. 32, 47 og 48 siden 1993. Resultaterne har været så gode, at ringning af større træer fremover i størst mulig udstrækning skal anvendes frem for hugst inde i bevoksningerne - vel at mærke: hvor de ikke ved fald eller grøntab vil udgøre nogen risiko for færdsel på veje og stier samt bygninger, hegn m.v.

Ringning udføres lettest med en håndøkse og tager sjældent over 10 minutter pr. træ. Ringning er den mest effektive, billigste og snildeste måde til at tilvejebringe dødt ved og naturlige hultræer. Afhængig af art og dimension vil et træ kunne forblive opret i 5-20 år.

Ringning af ær (ahorn) foretaget med motorsav. Økse er også et effektivt redskab til formålet.

7.2.7 Fremme af hultræudvikling

Hultræer, dvs. træer med huller og hulheder i stammen har stor betydning som levested for bl.a. insekter, fugle og flagermus.

Naturlig hultrædannelse er en langsigtet proces, der kan tage århundreder. For at fremme udviklingen foretages kunstig huludvikling på udvalgte træer i bevoksningerne ved indhug med økse, stemmejern og lignende.

7.2.8 Stævning (stødskydning)

Stævning er hugst med henblik på genvækst fra stødet (stubben). Ved stævning udnyttes bevidst de fleste vedplanters evne til at skyde fra stødet. Langt de fleste løvtræarter (og –buske) har denne evne; bøgen dog bedst som ung. Ær og elm formår det i til tider plagsom grad, mens det blandt nåletræerne kun er taks som har evnen. Stævning er den bedste metode til foryngelse af især undervæksten i bryn og hegn samt krat og til at holde underskov og buskvegetation lav og tæt. Med stævning opnås en hurtig og ret tæt genvækst. Hidtil er især pil, tjørn, hassel, slåen og hæg blevet forynget ved stævning. Driftsformen er især aktuell i skovbryn, hegn og krat.

7.2.9 Styning

Styning er stævning foretaget i større højde over jorden; typisk 1½-2½ (-4) meter. På Rungstedlund anvendes styning på haslerne i afd. 7.

7.2.10 Selvsåning (naturforyngelse)

Selvsåning, eller rettere naturforyngelse, dvs. udnyttelse af det naturlige frøfald og den naturlige opvækst, er den mest oplagte metode til foryngelse af skoven på Rungstedlund frem for plantning o.l. Vildttrykket (rådyr- og harebid på træopvæksten) er stadig ret lavt og jordbunden og forholdene i øvrigt er så gunstige for naturlig foryngelse af de fleste træarter i skoven, at den vil være tilstrækkelig. Der er heller ikke behov for jordbehandling (harvning o.l.).

Egen er den eneste væsentlige træart, som kun i meget ringe omfang selvsår sig på Rungstedlund (frøplanter ses dog jævnligt, men de går oftest hurtigt til på grund af skygge og stærk konkurrence fra anden opvækst).

7.2.11 Såning

Såning direkte på voksestedet er en billig og nem metode, omend ikke altid lige vellykket.

Eg kan indbringes ved såning (stiksåning). Ved såning udnyttes frø fra de stedlige ege.

Såning i små hegn kan fx anvendes til at indbringe enkelttræer og småholme af fx eg på græsningsarealerne.

7.2.12 Plantning

Plantning er stedvis nødvendig til opbygning af hegn og stedvis i bryn samt til indbringelse af visse træarter. Plantning skal kun foretages undtagelsesvist og der bør i naturarealerne som hovedregel kun benyttes hjemmehørende arter og herkomster. Ved plantning (og egesåning) kan der benyttes kortvarigt planterør for at sikre god fremvækst og som værn mod bid og fejning fra rådyr.

Planter af bl.a. bøg, løn og kirsebær vil kunne graves op i planterige dele.

Ved kommende, større plantningsbehov vil der på et lille areal i skærehaven kunne foretages opformering af lokalt indsamlet frø af eg, bøg, rødæl, tjørn mv.

7.2.13 Nedkrogning, nedstikning og stikling

I stedet for plantning kan arter som fx pil og lind udbredes med ”**nedkrogning**”, dvs. nedbøjning af grene og basalskud og jordfæstelse med stokke og/eller nogle skovfulde jord. Efter nogen tid dannes nye rødder hvor grenen er i kontakt med jorden og til sidst er et nyt individ etableret.

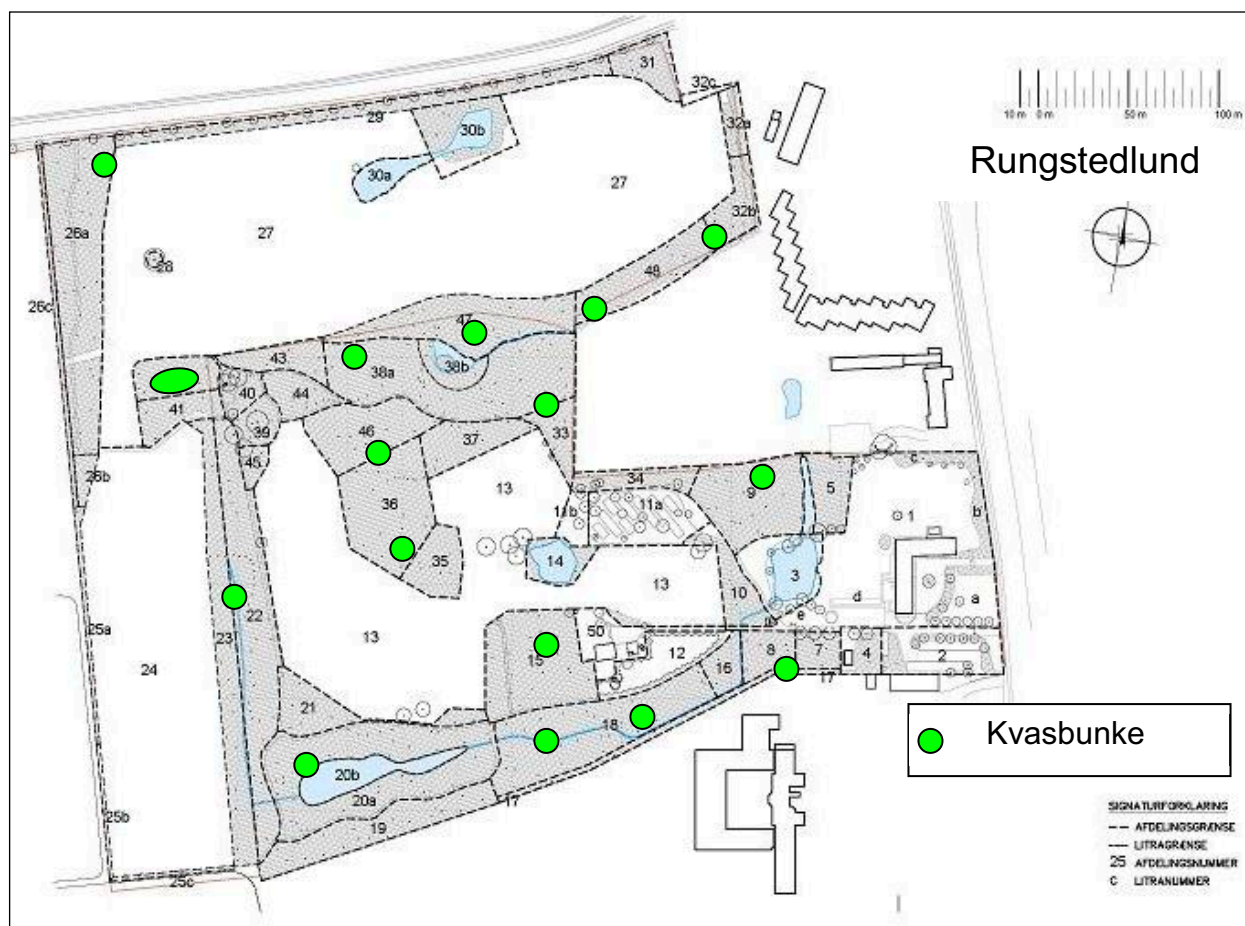
Metoden kan også bruges til opbygning og tætning af levende hegn.

Pil er let at formere og udbrede med **nedstikning** af stiklinger. I sen vinteren klippes friskafskårne 1-3 cm tykke pilegrene ud i ca. 20 cm lange stykker, som derefter stikkes ned i jorden således at 2-3 cm rager op. Det er med held foretaget i bl.a. afd. 14 og 30.

7.2.14 Kvasbunker

Bunker opbygget af grene, kvas og ris fra hugster og beskæringer er til stor gavn for bl.a. rødhals, gærdesmutte og solsort samt pindsvin. Bunkerne lægges på velvalgte, afsides steder inde i bevoksningerne og generelt opretholdes af rent æstetiske grunde en 3 meter bred zone langs stierne som friholdes for hugstkvas. På kortet i fig.12 nedenfor er vist en række mulige lokaliseringer for større bunker.

Desuden er der behov for kvas og ris til vedligeholdelse af stavrehegnet. Der vil således ikke være behov for afbrænding eller flisning.

Fig. 12

Områder på Rungstedlund hvor større kvasbunker kan opbygges.

7.2.15 Græsning

Græsning er et særdeles vigtigt instrument til at skabe landskabelig afveksling, sikre åbne områder og give levesteder og fødesøgningsområder for en række fuglearter samt levesteder for planter og dyr i øvrigt. Halvdelen af Rungstedlunds areal – Vænget, Blokken og Fiskerfolden – er græsningsland og har gennem tiden været afgræsset med malkekvæg, malkekvier, kødkvæg, får og heste (ponyer og større rideheste). Det er af største landskabelige og naturmæssige værdi, at en form for afgræsning opretholdes.

Kreaturgræsning (kvier eller kødkvæg) er naturmæssigt at foretrække til denne type arealer, men er vanskelig at tilvejebringe i denne del af landet. Får græsser lavt og tæt og mindre varieret og fremmer udvikling af en ensartet græspels. Heste er bedre

egnede, men har tilbøjelighed til at bidskade barken på de fleste træarter, hvad der dog kan imødegås med hensigtsmæssig hegning.

De ydre folde (Blokken og Fiskerfolden) har gennem en årrække (over 30 år) været afgræsset med heste fra den nærliggende rideskole på Rungsted Ladegård. Der har ikke været behov for læskure o. lign. på arealerne og rideskolen har haft ansvaret for tilsyn og hegning. Med udgangen af 2009 ophørte rideskolens lejemål på Rungsted Ladegård og dermed hestefgræsningen af Rungstedlunds ydre folde. Der blev truffet aftale med den nye ejer om opførelse af nye foldhegn og genoptagelse af hestegræsningen. Dette var dog endnu ikke sket med udgangen af 2011. Alternativet til græsning er maskinel slåning eller evt. afgræsning dyr udefra, fx med hårdføre dyr som islandske heste eller Dexterkvæg.

Vænget (de indre folde). Efter en årrække med især fåregræsning, lykkedes det i 2008 at få oprettet et kvæggræsserlaug på Rungstedlund (Rungstedlund Kogræsserlaug), således at Vænget kunne blive afgræsset af kødkvægskvier. Der blev afgræsset med tre dyr i 2008 og med fire dyr i 2009-12, alle år af dyr af Simmental eller limousineracen. De sættes på græs i maj måned og hjemtages til slagting i november. Afgræsningen fungerer meget tilfredsstillende.

7.2.16 Slæt

Slæt er afslåning af især urtevegetation. Det kan ske manuelt med høle eller motorle eller med traktordrevet klipper. Slæt er nødvendigt under elhegn 1-2 gange årligt. Slæt af flader er naturmæssigt mindre gunstig en god græsning, men kan være en nødvendighed i kortere eller længere perioder, samt som et hensigtsmæssigt supplement til græsning, bl.a. til dæmpning af stor nælde og arter af syre (*Rumex*) som dyrene ikke æder.

Slæt kan desuden, når det afslåede fjernes fra området, være en god metode til at nedbringe overskuddet af næringsstoffer og fremme en artsrig, mere naturlig vegetation.

Aktuelt er der stort behov for slæt med opsamling i de ydre folde indtil græsningen kan genoptages. I Vænget er der udover regelmæssigt slæt under elhegn, behov for lejlighedsvist slæt af syre og nælde.

Slæt anvendes desuden som generelt plejetiltag i områderne omkring Havedammen (afd. 3), i hassellunden (afd. 7) og til at holde problemarter som bl.a. pileurt i ave.

7.2.17 Hegning

Hegning er nødvendig til styring af græsningen i de tre folde (afd. 13/35, 24 og 27) samt omkring Skærehaven. Derudover vil det være nødvendigt med frahegning af enkelttræer og mindre områder i foldene af hensyn til forskellige arter.

I alt er der for tiden (2011) er der ca. 920 meter hegn om Vænget og planlagt opsætning af i alt 1640 meter nyt hegn om de ydre folde.

Tidligere blev hegningen på Rungstedlund overvejende udført med træfolde og senere med pigtrådshegn. Pigtråd er i perioden blevet fornyet eller udskiftet med andre hegnstyper på en del af strækningerne. Pigtråd er for såvel folk som fæ en ubehagelig hegnstype, og det er målsætningen helt at udfase brugen af pigtråd på Rungstedlund samt fjerne alle tilbageværende levn. Dette mål er stort set nået.

I stedet anvendes kraftig, glat jerntråd på stolper, træfolde, stavrehegn (flehhegn; risgærder) og elektrisk hegn. Elhegn kan være lette og flytbare på isolerede jerndragere eller de kraftige og effektive padahegn. El-hegn kræver at hegnet jævnlige tilses og friholdes for grene, kviste, høje urter og andet som kan aflede strømmen. Vænget (den indre fold – afd. 13) er indhegnet med 4-5 trådet elektrisk hegn (Padahegn), der blev etableret med henblik på får. Kreaturer kan holdes bag 2-3trådet hegn.

El-hegn kan eventuelt stedvis suppleres med **stavrehegn** eller risgærder, som det er sket i den nordvestlige del af afd.13. Gærdet består af to rækker pæle, nedrammet til en højde af ca. 100 cm med en afstand i rækken på ca. 100 cm og mellem rækkerne på ca. 60 cm. Som hegnsfyld mellem pælene bruges ris og kvas fra hugsterne. Hegnsfyldet skal løbende fornyes i takt med formuldringen. En lignende hegntype blev brugt på store dele af Sjælland til begyndelsen af 1800-tallet. En anden, mindre træforbrugende hegntype er fletheget. Det består af en række nedrammede pæle hvorimellem lange grene, stammer og vidjer snos.

7.2.18 Vandstandshøjning

Det danske landskab er præget af en meget omfattende vandstandssænkning som følge af vandindvinding og især overfladedræning og udgrøftning. Det gælder også på Rungstedlund.

Øget vandstand, vådområder og forsinket afstrømning er til stor fordel for en række fuglearter, både ved at give levesteder for vandtilknyttede arter, ved at give drikke- og bademuligheder og ved generelt at øge fødemængden i området. I tørkeår er vådområderne helt afgørende for bl.a. droslernes fødesøgning.

Vådområder skal derfor optimeres overalt hvor det er muligt og vandet tilbageholdes længst muligt på Rungstedlund.

7.2.19 Redekasseophængning

Det er en generel erfaring og dokumenteret ved en lang række undersøgelser og forsøg, at bestanden af adskillige af skovens fuglearter ikke begrænses af fødemængde, men af mangel på egnet bosted. Det gælder først og fremmest de hulrugende fugle, og såvel arter som søger føde i skoven, som arter der søger den udenfor (stær, allike).

Ved at forøge mængden af husrum ved ophængning af kasser kan ynglebestanden derfor hurtigt forøges væsentligt.

Der har fra gammel tid været ophængt redekasser på Rungstedlund. Uden afbrydelse har dette arbejde i over 30 år (siden 1976) været foretaget af en særlig arbejdsgruppe, som ud over arbejdet med selve kasserne også har overvåget, dokumenteret og afrapporteret ynglefuglebestandens udvikling i kasserne (kap. 4).

Udover vedligeholdelse og løbende supplerung af de ophængte redekasser, er antallet forøget og flere forskellige kassetyper er sat op, således særlige kasser med henblik

på natugle (afd. 8 og 38), tårnfalk (afd. 48 og 21), vendehals, træløber, rødstjært, grå fluesnapper, allike og huldue. Ligeledes er flere kasser sat højere op i træerne, bl.a. kasser til broget fluesnapper og rødstjært.

Efter anlæg af p-pladsen i afd. 2, blev kasserne på hovedbygningens sydgavl så soludsatte, at ungerne kunne dø af heden. De blev derfor lukket i 1994. På østsiden bør ophænges yderligere kasser til stær og mursejler.

Redekasseophængningen på Rungstedlund er nærmere omtalt i kap. 4.3.

7.2.20 Vinterfodring

Vinterfodring er med til at sikre en væsentlig bedre overlevelse af vinterstandfuglene, ligesom yngleaktiviteten kan indledes tidligere på året og med bedre resultat end ellers.

Systematisk fuglefodring i foderautomater blev indledt på Rungstedlund i 2006. Om vinteren udfodres med i størrelsesordenen 25 kg solsikkefrø om ugen.

8.0 PLEJEPLANEN

8.1. GENERELLE PLEJEFORSKRIFTER FOR RUNGSTEDLUNDS NATURTYPER

8.1.1 Skov (Højskov)

Højskovsarealerne fastholdes som højskov med størst mulig aldersvariation og høj andel af gamle træer. Gennem plukhugst sikres en afvekslende struktur med såvel lysåbne dele som tætte opvækst- og krattykninger. Størstedelen af de gamle træer (ældre end 100-150 år) overholdes. Rodvæltede, døde træer og dødt ved i øvrigt bevares.

Som hovedregel hugges med 5-10 års mellemrum; hyppigst i rande og bryn. Fremfor hugst af større træer (dbh >20 cm) foretages ringning overalt hvor det er hensigtsmæssigt og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Mindre dele af bevoksninger kan lades urørt, men ikke ved randene.

Retningslinjer: Der opereres i princippet med tre hoveddriftsformer: **lysskovdrift**, **skyggeskovdrift** og **urørtdrift**.

Ved **lysskovdrift** skal en meget lysåben tilstand, både strukturelt og træartsmæssigt fremmes. Træartsprioriteringen bør således i hovedtræk på den høje bund være:

Eg> kirsebær>ask>løn>røn>birk>bøg>ær>hestekastanje>nåletræ>elm

Ved **skyggeskovdrift** lægges hovedvægten på store, længelevende træarter, der så vidt muligt kan danne dybe kroner. På Rungstedlund vil det i praksis være en bøgedomineret blandet skov, hvor der til stadighed er et stort alders- og artsspand repræsenteret. Træartsprioriteringen bør således i hovedtræk på den høje, tørre bund være: **Eg>bøg>kirsebær>ask>løn>røn>birk>ær>hestekastanje>nåletræ>elm**

På lav, fugtig og våd bund: **Eg>rødel>ask>birk**

Ved **urørtdrift** foretages i princippet ingen eller kun få indgreb og den naturlige udvikling gives frit råderum. Med de små arealer, der er tale om på Rungstedlund, er det ikke hensigtsmæssigt med udlæg af flader med urørt skov.

8.1.2 Bryn

Skovbryn er skovens ydre front mod omgivelserne. Brynene er en meget væsentlig og karakteristisk del af Rungstedlund, hvor der er over 3 km bryn. Det er en meget høj andel, set i forhold til skovarealet.

Gode bryn har stor betydning for en lang række fugle.

Et bryn er imidlertid dynamisk og vil naturligt med tiden tiltage i højde og skyggetilstand og i øvrigt gradvis vokse udefter, indtil det hindres af høj vandstand, græsning, dyrkning eller andre påvirkninger. Da brynene som regel ikke har mulighed for at ekspandere, bliver de således mere højstammede og typisk prægede af skygetræarter som bøg, ær og elm; den karakteristiske busk- og kratforkant og underskoven forsvinder eller indskrænkes stærkt, hvorved betydningen for fuglelivet aftager. Det var således den udvikling, som prægede flere af Rungstedlunds bryn indtil 1992.

Plejen skal fastholde og stabilisere brynene og holde dem sunde, forholdsvis tætte og rige på bærbærende træarter og buske, især tjørn, kirsebær og røn. Hegnslinjen skal, hvor det ikke allerede er sket, rykkes udefter, således at brynene kan blive brede og veludviklede, og således at de græssende dyrs bid og gnav sker i kratzonen og ikke på træerne. Hegnslinjen er i 2004 de fleste steder rykket ud, således at et yderbryn kan dannes.

Ved hugst, stævning og stedvis indplantning tilstræbes at brynlinjen fastholdes og at en typisk, afrundet brynprofil opnås; med lavt krat yderst og tiltagende højde, træandel og skyggegrad indefter mod skoven.

Yderst således arter som tjørn, slåen, vrietorn og evt. roser, indefter abild, hæg, hylde, benved og inderst hassel. Overstandere af især røn yderst og enkelte højstammede

lystræarter som kirsebær, eg, ask og evt. løn samt lind kan indgå som overstandere indefter i brynet, hvorimod skyggetræarter som bl.a. ær, elm, og bøg skal holdes væk fra den ydre del.

Retningslinjer: Hugst i brynene (borthugst af ær, elm, bøg og andre skyggetræarter samt udtynding) skal som hovedregel ske med ca. 5 års mellemrum; stævning af krat efter behov med 5-15 års mellemrum. Årligt eller med års mellemrum vil det være nødvendigt med en vis beskæring for at friholde trådhegnene.

8.1.3 Krat

Krat er bevoksninger af lavtvoksende buske og stødskud. De er værdifulde, men ustabile på grund af samme dynamik og succession som i skovbrynene. Gode vådbundskrat (pilekrat) er en forudsætning for at bl.a. nattergal vil kunne genetablere sig på Rungstedlund.

Flere steder, bl.a. i brynenes yderzone sikres udvikling af tætte krat. På vådbund lægges hovedvægten på pil og på højbund på slåen og især tjørn.

Retningslinjer: Der skal fortsat arbejdes målrettet efter at sikre egnede levesteder for nattergal på Rungstedlund. Indsatsområderne er 14, 16 og 30b. For at sikre passende tæthed stævnes krattene eller dele heraf efter behov med 10-15 års mellemrum. Opvækst af skyggetræarter holdes væk fra krat og randområde.

8.1.4 Levende hegn

Levende hegn er lineære, men ikke nødvendigvis rette bevoksninger af træer og buske. Der er 450 m levende hegn på Rungstedlund.

Levende hegn skal sikres god bredde - mindst 2 meter - og hovedvægten skal lægges på blomstrende og frugtbærende buske og træer og med spredte, store træer som overstandere.

Hegnene bygges op afhængig af tilstedeværende arter, med hovedvægt på lystræarter og om fornødent kan indplantes yderligere træer og buske.

Underhegnet, dvs. den lavtvoksende del, udgøres af arter som tjørn, slåen, abild, hassel, seljepil, benved, vrietorn og hyld.

Retningslinjer: Underhegnet stævnes med mellemrum. Enkelte, udvalgte træer kan stynes. Markante, landskabeligt værdifulde træer bevares som overstandere; de opstammes til 2-4 m, således at de er fri af underhegnet. Egentlig nyplantning af levende hegn kan til dels komme på tale i sydvestdelen af Fiskerfolden (afd. 25b og c).

8.1.5 Vådområder

Åbne vådområder og sump- og vådbundsskov har meget stor betydning for fuglelivet som levested, drikkested og fødesøgningsområde; det sidste navnlig i tørkeår. Tidligere blev grøfterne oprenset (med håndkraft) omtrent hvert andet år - antagelig mere af æstetiske grunde (rindende vand som parkelement) end af afvandingshensyn.

Vandstanden i området er i perioden 1992-97 søgt højnet ved lukning af grøfter i afd. 20 umiddelbart øst for skovsøen/ellesumpen, i afd. 16 og i afd. 38/32. I sidstnævnte er der behov for yderligere forstærkning af dæmninger i den østlige del.

Med terrænforholdene og den nuværende grøfte- og damdybde og vandmængde, er der ikke umiddelbart fare for skadelige oversvømmelser eller for negativ påvirkning af Havedammen. Grøftelukningerne kan medføre, at enkelte af de nærmeststående træer dør i våde perioder, men det er naturdynamisk og fuglemæssigt en fordel. De negative effekter på omgivelserne vil være meget små pga. terrænforholdene. Der vil således ikke opstå problemer for naboer og tiltagene kræver ikke tilladelse efter vandløbslov og naturbeskyttelseslov.

Eventuel opgravning eller oprensning for at sikre fortsat fri vandflade i havedammen bliver ikke aktuelt i denne eller den næste planperiode. Derimod påregnes situationen i afd. 16 forbedret gennem retableringsprojekt.

Retningslinjer: Alle vådområder skal bevares, og sikres så høj vandstand som muligt - al yderligere afvanding, dræning, grøfteoprensning m.v. undlades fortsat. Dæmningerne, der er anlagt over grøfterne for at fastholde høj vandstand, skal forstærkes. Rørunderførslerne under vej og sti ved afd. 10/3 og 16/10 opretholdes dog fortsat.

8.1.6 Græsningsarealer

Græsningsarealerne skal ubetinget bevares afgræssede. Målet er gennem græsning at sikre en udvikling af floraen hen mod en mere naturlig og artsrig eng- og overdrevspræget tilstand. På Rungstedlund er dyrenes primære formål at være instrumenter i naturplejen, mens sikring af foder til græsningsdyr er et helt underordnet formål. Græsningstrykket skal derfor tilpasses plejeformålet og ikke omvendt, hvor græsproduktionen tilpasses antallet af dyr gennem fx gødsning o.l. En tidligere plan (Morten Klints fra 1974) foreskrev godt nok årlig gødsning og regelmæssig omlægning og isåning af græs. Men med nuværende græsningstryk og det store atmosfæriske kvælstofnedfald er det helt unødvendigt og direkte ødelæggende for områdernes naturindhold at foretage gødsning. Gødsning og omlægning medfører en forarmelse, ensretning og trivialisering af floraen på græsningsarealerne til ugunst for det naturlige plante- og dyreliv. Det må derfor under ingen omstændigheder finde sted (hvilket bør fremgå af forpagtningskontrakterne).

Den ønskede udvikling hen mod en mere eng- og overdrevspræget tilstand er så småt i gang. I 2004 kunne det således konstateres at gul engmyre, der er en typisk overdrevsart, havde etableret sig i Blokken, lige nord for Brilledammen. Gul engmyre bygger tuer af jord, hvori de lever underjordisk af at "malke" deres "husdyr" – bladlus, der suger på græsrødder. Almindeligvis genetablerer engmyren sig tidligst 50 år efter at der sidst har været pløjet o.l.

Af hensyn til bl.a. flere fuglearter knyttet til overdrev kan overvejes indplantning eller såning af spredte tjørn og evt. eg i små hegn i den østlige del af afd. 27 og evt. i afd.

24 (dette vil givetvis kræve dispensation fra fredning og byggelinjer). Desuden tidvis frahegning af mindre områder, hvor urteveksten kan blive høj og skabe variation. Enkelte år kan det blive nødvendigt at slå dele af arealerne med le, kratrydder eller evt. slagleklipper. Bl.a. vil der være behov for slæt af arter af syre (*Rumex*), der ikke ædes af dyrene, samt bekæmpelse af eventuelle invasive arter (bjørneklo, gyldenris). Derimod overholdes spredte tidsler og burrer, da vinterstanderne har stor betydning for bl.a. stillits. Ligeledes overholdes enkelte, især solbeskinnede småholme af stor nælde af hensyn til de mange insekter (bl.a. sommerfuglearter) som er afhængig af den.

Retningslinjer: Græsningsarealerne skal så vidt muligt bevares afgræssede; så vidt muligt med kreaturer som i Vænget, eller med heste som til og med 2009 på de ydre folde, således at den naturlige udvikling mod en god overdrevs- og engtilstand kan fortsætte og fremmes. Græsningstrykket skal tilpasses forholdene i de enkelte år. Efter behov må suppleres med slæt.

I perioder eller enkeltår hvor det ikke er muligt at tilvejebringe græsningsdyr, foretages maskinelt slæt med opsamling og bortkørsel af det afslåede materiale.

Gødskning, omlægning (opløjning) og udlæg (isåning) må ikke finde sted.

Sprøjtemidler må ikke anvendes.

Arealerne skal hegnes forsvarligt, således at dyrene ikke løber ud eller utilsigtet forgriber sig på bevoksningerne. Hegningen skal foretages med flertrådede el-hegn, flertrådede glattrådshegn eller med foldhegn af træ. Hegnene skal holde passende afstand til og så vidt muligt følge brynenes let bugtede forløb. Pigtråd skal helt udfases som hegnstype på Rungstedlund. Alle tilbageværende pigtrådsrester skal indsamles og fjernes. Dette er sket på langt størstedelen af arealet.

8.2 ØVRIGE GENERELLE RETNINGSLINJER

8.2.1 Materialevalg

Så vidt muligt benyttes ugiftige materialer ved hegn og anlæg i parken. Dvs. at trykimprægneret træ, herunder til pæle så vidt mulig ikke benyttes. I stedet anvendes kerneved af eg, robinie, lærk o.l.

Gamle, nedlagte og udtjente pæle m.v. af trykimprægneret træ skal indsamles og bortskaffes forsvarligt via de kommunale affaldsordninger o.l.

Pigtråd skal ikke anvendes på Rungstedlund og resterende rester fjernes og efter behov erstattes med andre hegnstyper.

8.2.2 Brug af kemiske bekæmpelsesmidler m.v.

Brug af kemiske bekæmpelsesmidler skal i overensstemmelse med Karen Blixens ønsker og de overordnede mål ikke finde sted på Rungstedlund.

Nødvendig ukrudtsbekæmpelse, fx ved hus og på gårdsplads foretages mekanisk eller med ukrudtsbrænder

Gødskning af græsningsarealerne må ikke finde sted.

Ved arbejde med motorsav o.l. på Rungstedlund anvendes vegetabilsk, bionedbrydelig kædeolie.

8.2.3 Problemarter

Problemarter, dvs. invasive arter og arter som er, eller kan blive problematiske pga. af stor spredning og evne til fugleuinteressant dominans, samt forholdsregler mod dem, er nærmere omtalt i kap. 6. Det drejer sig først og fremmest om **kæmpe-bjørneklo, kæmpe-pileurt, gyldenris og snebær**.

Bjørneklo og gyldenris skal uden brug af kemikalier o.l. udryddes helt på Rungstedlund, mens kæmpe-pileurt og snebær skal indskrænkes i udbredelse og efterfølgende holdes på lavt niveau. Øvrige problemarter holdes under observation.

8.3 RETNINGSLINJER VEDRØRENDE PUBLIKUM

Rungstedlund har i hele Karen Blixens tid været åbent for publikum – og skal også være det i fremtiden.

Der kan dog opstå konflikter mellem denne traditionelle åbenhed og områdets status som fuglereservat, både i forhold til fuglelivets trivsel og i forhold til de besøgende og deres sikkerhed. Det sidste på grund af ønsket om, som led i bestræbelserne for at tilgodese naturen, at bevare gamle træer så længe som overhovedet muligt og sikre tilgang af dødt ved.

Forstyrrelser fra menneskelig færdsel giver med det nuværende omfang på Rungstedlund dog næppe problemer for småfuglefaunaen, men kan virke hæmmende for en række større fuglearter og begrænse deres etablerings- og ynglemuligheder, eksempelvis for musvåge.

8.3.1 Adgang og færdsel

Målgruppen er som hidtil den stilfærdige skovgæst og museets besøgende, der færdes til fods ad stierne.

Barnevogne, klapvogne skal kunne medbringes, ligesom det størstedelen af året skal være muligt at færdes med kørestol. Det gælder også ved indgange og de 'sluser' som måtte blive nødvendige ved en eventuel genetablering af hestegyden i Herregårdslunden.

Hunde i snor skal som hidtil kunne medbringes.

Knallertkørsel, ridning på stierne, orienteringsløb, løse hunde o.l. skal fortsat ikke være tilladt. Tilsvarende bør cykling, især 'mountainbiking', af hensyn til fodgængerne på Rungstedlund's smalle stier heller ikke være tilladt.

8.3.2 Publikums sikkerhed

De besøgendes sikkerhed i forhold til Reservatets gamle, svækkede og døde træer skal tilgodeses. Selvom færdsel foregår på egen risiko, må der ikke være nogen væsentligt forhøjet risiko ved almindelig færdsel på Rungstedlund's stier.

Langs offentlig vej (Rungstedvej og Strandvej) og ved parkeringspladsen (afd. 2) skal ethvert truende træ straks neutraliseres.

Overholdelse af gamle træer, især svækkede og døde træer kan medføre en øget sikkerhedsrisiko i forbindelse med publikums adgang, idet især de døde grene efter nogle års forløb knækker ned og i faldet kan volde fare for liv og ejendom. Faren fra døde træer er dog overalt langs veje og stier (og publikums færden er stort set begrænset til stierne) imødegået ved sikkerhedsfældning eller topkapning. Derimod skal alle døde eller svækkede træer, der ikke indebærer nogen umiddelbar sikkerhedsrisiko for færdslen på stierne, fx. træer inde i bevoksningerne, overholdes på rod.

Alle potentielt risikobehæftede, større træer - "risikotræer" - fx døende, svækkede, hældende eller udhængende træer skal underkastes regelmæssigt (årligt) skærpet tilsyn og passende foranstaltninger udføres efter behov. Der er udarbejdet en fortegnelse over disse "observationstræer" (se fig. 13 og bilag 1), som danner grundlag for dette særlige tilsyn, se kap. 8.4.1.

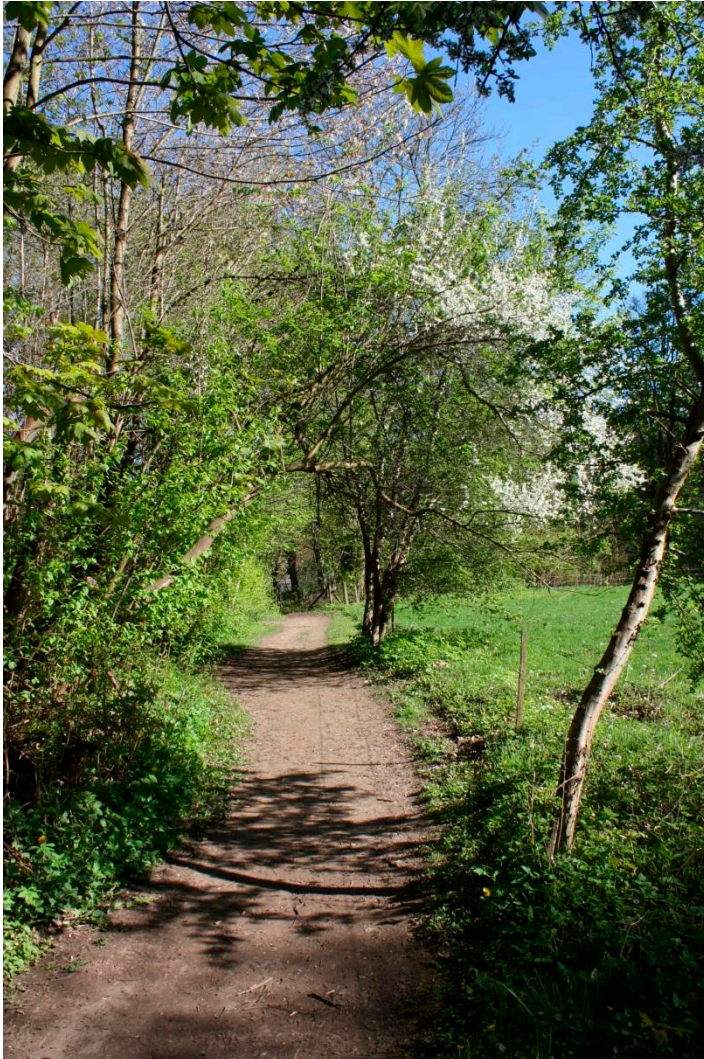
8.3.3 Stierne

Det nuværende stinet bevares uændret og vedligeholdes med lejlighedsvis pålæg af nyt grus. Der skal anvendes 'slotsgrus' pga. dets, som følge af lerindholdet gode, tekniske egenskaber, der bl.a. gør det muligt at færdes med kørestole på stierne. Efter planen foretages denne reovering i sommeren 2012. Stedvis kan det blive aktuelt at etablere afløbsrender eller lignende for at modvirke erosion.

Stierne skal løbende friholdes for nedfaldne grene og for generende, udhængende grene, skud o.l. Langs stierne opretholdes en 2-3 meter bred zone til hver side, som friholdes for større hugstrestre, kvas o.l. Dette anbringes længere inde i bevoksningerne.

Derimod skal der fortsat ikke foretages snerydning, grusning eller saltning i vintertiden.

8.3.4 Bænkene

Rungstedlunds klassiske grønne bænk skal afvaskes jævnligt og løbende vedligeholdes med maling og genopfriskning af navnetrækket. Ved påsætning af en 'klatafværgesnor' (to træklodser med en snor imellem) på ryglænets øverste planke kan klatmængden begrænses.

Udsigtskiler fra bænkene (og fra bl.a. Ewalds Høj) opretholdes ved regelmæssig beskæring og hugst.

8.3.5 Affald

De opsatte affaldskurve tømmes jævnligt. Eventuelt henkastet og indblæst affald skal til stadighed fjernes fra arealerne.

8.3.6 Skiltning

Skiltning i parken skal som hovedregel begrænses til et minimum, i særdeleshed omfanget af forbudsskilte.

Der kan være behov for en tydeligere markering ved indgangene til Fuglereservatet. Det foreslås derfor, at der ved indgangene til Rungstedlund i sydvest, nordvest samt ved hovedstien fra Museet (omkring informationstavlen) opsættes to stolper udført i 15x 15 cm afrundet kerneved af eg eller robinie, forsynet med øverst museets sort/hvide logo (KB-portrættet), derunder et skilt med teksten: "Velkommen til Fuglereservatet Rungstedlund" og nederst et par piktogramskilte med adfærdsregulerende formaninger: "Hund i snor" og evt. "cykling ikke tilladt". Der er næppe grund til yderligere skiltning vedrørende fx motorkørsel, affaldskastning, båltænding, lejrslagning osv., som i forvejen ikke er tilladt efter gældende lovgivning.

8.3.7 Tilsyn med publikumsfaciliteter og farlige træer

Tilstanden af publikumsfaciliteter ('terræninventar') – bænke, affaldskurve, skilte og andre kunstige installationer - har meget stor betydning for publikums oplevelse af Rungstedlund. De skal derfor vedvarende holdes i god stand, og såfremt dette ikke er muligt, nedlægges og fjernes. Misligholdte eller forfaldne faciliteter er værre end ingen. De skal derfor gennemgås og vurderes med regelmæssige mellemrum (årligt) på baggrund af den udarbejdede fortegnelse (bilag 2), se kap. 8.4.1.

8.3.8 Formidling

Det er vigtigt at formålet med Fuglereservatet og hovedlinjerne i dets pleje fremdeles formidles til de besøgende, se kap. 9.2.

8.4 PLAN FOR DE ENKELTE AFDELINGER (DELOMRÅDER)

Af hensyn til overblik og præcis stedfæstelse er Rungstedlund som led i planen inddelt i en række (49) afdelinger - delområder. Disse er områder, som har nogenlunde samme præg og tilstand eller som skal underkastes en nogenlunde ensartet pleje. Afdelinger er i enkelte tilfælde underinddelt i litra med bogstavbetegnelse. Nettet fremgår af bilag 3.

Gennemgangen af de enkelte områder omfatter som hovedregel beskrivelse af *den aktuelle tilstand*, *målsætning for plejen*, beskrivelse af *forhistorien* fordelt på tiden før 1993 og tiltag o.l. gennemført i de afvigte planperioder 1993-97 og 1998-2004, derefter *planlagt fremtidig pleje* på hhv. kort sigt (indenfor nærmeste 5 (4-7) år, dvs. i den aktuelle planperiode 2012-2016) og på langt sigt (100 år, dvs. 2017-2100), samt eventuelle problemer i forbindelse med den fremtidige pleje.

De anførte arealangivelser er afrundede og omtrentlige og ikke udtryk for en nøjagtig opmåling.

Afd. 1. Rungstedlunds have (haven og parken nærmest hovedbygningen).

Ca. 0,8 ha. Gårdsplads, plæner og have omkring hovedbygningen. Af praktiske grunde er afdelingen underinddelt i fem litra, a-e:

1a Græsplæne, åben ud mod Strandvejen og afgrænset mod gårdspladsen af en lav bøgehæk; mod syd langstilkørselsvejen står 6 yngre parklind og mod nordvest tre robinier (hvoraf den ældste er rodkud fra stedets gamle robinie og de to yngste er plantet).

På gårdspladsen står en ung parklind på en lav jordhøj bevokset med vedbend. I nordøst står Tjørneportalen, der nu er det eneste markante element i denne del af parken, der rækker tilbage til Karen Blixens tid.

1b, Havens østhegn. Tæt hegn af stilkeg med undervækst af *Rosa carolina* og *R. nevada* samt selvsået træopvækst.

1c, Havens nordhegn. I vest stolpehegn og en række taks, østover enkelte løn og ask samt stilkeg og tæt krat af syren. Bunddækket udgøres af bl.a. vedbend. På nabosiden står en markant, flerstammet parklind.

1d. Plænearealet omkring hovedbygningen. I syd afgrænset af bøgehæk og mod øst af avnbøgehæk omkring serveringsterrassen. Nordvest for huset står en gammel syrenbusk, der tilsyneladende rækker tilbage til 1800-tallet. På havens højeste punkt står et tulipantræ (*Liriodendron tulipifera*), plantet i 1982. Træet har en frostrevne og mindre skader. I nordvest Wilhelm og Ingeborg Dinesens solur på sandstenssokkel. I nordøst står på plænen en stor gammel hvidtjørn, der også er en rest af den gamle tjørnehæk.

1e. Åbent plæneareal med to yngre asketræer mod vest og blomsterbed langs bøgehækken mod nord.

Mål: Sikring af gode, robuste, åbne og indbydende rammer omkring museet, herunder fastholdelse af karakteristiske parkelementer fra Karen Blixens tid, bl.a.

Tjørneportalen, syrenen og espalierne på murene.

Drift indtil 2004: Hovedbygningen var bolig for Karen Blixen indtil hendes død i 1962 og for Caroline Carlsen (Madam Carlsen; Karen Blixens husbestyrerinde) 1949-2003. Hjemsted for "Det Danske Akademi" (stiftet 1960) siden 1963. Størstedelen af bygningen blev indrettet til museum med tilhørende kontorer, café og serveringsterrasse og åbnet i 1991. Efter Caroline Carlsens død i 2003 blev også hendes lejlighed renoveret og inddraget i museets virksomhed.

1a: En række af gamle, svage seljerøn, hvoraf tre faldt i 1999-stormen, blev i april 2001 erstattet af 6 parklind. Efter en længere tid med almindelig vedligeholdelse af beplantningerne af buskroser og syren (anlagt omkring 1950-60) samt rødtjørn m.v., fjernelse af den gamle, døde robinie, fjernelse af træopvækst m.m., blev hele området renoveret i 2003 efter en plan udarbejdet af Andreas Bruun. Bl.a. blev den gamle egehæk (ifølge årringstællinger fra omkring 1920) ind mod gårdspladsen efter omfattende, delvist dødeligt mosegriseegn erstattet med en bøgehæk og et nyt rosenbed etableret langs dennes østside.

Tjørneportalen blev dannet af to tjørne fra den tjørnehæk, som indtil Strandvejen blev lagt om i 1940'erne udgjorde Rungstedlunds østskel. Og siden formet efter Karen Blixens tegning. Portalens nordre del døde sidst i 1980'erne og blev erstatningsplantet i 1990. Den døde del blev bevaret som støtte og skabelon indtil den brast i 1998.

Gårdspladslinden blev plantet på en ca. 3 m bred, lav jordhøj i 1992, underplantet med vedbend og omkranset af en cirkulær bænk, tegnet af Vilhelm Wohlert. Tidligere i 1900-tallet stod her en valnød (muligvis helt frem til omkring 1960).

1b: Havens østhegn anlagt 1982 af o. 20 udplantede stilke og 100 *Rosa carolina*. Uddynding af selvsået løvtræopvækst. Indplantning af ny eg i den nordlige del i 2001.

1c: Havens nordhegn bestod af en blanding af plantede nåletræarter (3 blågraner, 1 skovfyr, 1 sitkagran m.v.) og en del selvsået elm, ær, løn og ask af forskellig alder. De stedsegrønne blev fjernet i løbet af perioden 1993-97 og løvtræerne uddyndet; stærkt. Mod vest blev som dække for parkeringspladsen på Søholm, opsat et stolpehegn ("dyrehavehegn") og plantet taks. I vestsiden er fremtrængende kæmpepileurt bekæmpet med slæt. I østsiden er gamle syrener stævnet, rynket rose og snebær ryddet og hegnet i 1999 suppleret med enkelte stilke og 2 rækker syrener.

1d: Beplantningen i den husnære del renoveret efter planer udarbejdet af A. Bruun, senest i 2004.

1e: Et cirkulært, lavendelkranset rosenbed med Karen Blixen-roser og tulipaner anlagt 1992. Stor ask fældet 1990 og samme år erstattet af to yngre hejstere af ask.

Pleje 2005-2011:

1a: Tjørneportalen formklippet som tidligere og i 2011 frilagt ved nedlæggelse af de to stærkt tilgroede og forfaldne rosenbede på begge sider af opkørslen.

Det østlige rosenbed langs bøgehækken nedlagt pga. vantrivsel i 2010 og midlertidigt omlagt til græs.

1b og 1c: Svag udtynding.

1e: Rosenbedet nedlagt pga. vantrivsel og omlagt til græs.

Plan 2012-2016: Fortsat pleje af espalierer, bede og plænearealer m.v. nærmest huset. Nødvendig ukrudtsbekæmpelse foretages manuelt og med ukrudtsbrænder.

1a: Tjørneportalen understøttes med en diskret metalbue og formklippes som tidligere. De tidligere rosenbede holdes indtil videre som græs.

Gårdspadslinden beskæres nænsomt efter behov. Bænken hæves til passende højde og træbehandles.

1b: Egene opstammes og udtyndes. Øvrig, selvsået træopvækst fjernes.

1c: Hegnet friholdes for indvandrende kæmpe-pileurt, snebær, rynket rose m.v. Den landskabeligt værdifulde lind på Søholmsiden tilgodeses ved løbende fjernelse af hæmmende træopvækst.

1d og 1e: Plænen slås og plejes fortsat med henblik på brug til arrangementer.

Bøgehækken nedskæres fra de nuværende ca. 2 m til ca. 1,1 m.

Den svækkede, buede tjørnehæk ved sydgavlen overvejes fornyet.

Plan 2017-2100: Fortsat pleje og fastholdelse af elementer fra Karen Blixens tid.

Afd. 2. Parkeringspladsen.

Ca. 0,1 ha. Adgangsvej og parkeringsplads for personbiler og i vest, bag bøgemassiv parkering for cykler. Pladsen omgives af plantet, ca. 1,2 m højt bøgepur (hæk) med 9 overstandere af bøg og parklind. Ved Rungstedgårds gavl står to robinier og opad den vokser en rådhusvin. I sydvest en 3 m høj taks og en ca. 110 årig, højbullet bøg. Selve parkeringsarealet har grusbelægning og kantsten, mens tilkørselsvejen er belagt med gruset asfalt.

Mål: Parkeringsplads for museets og parkens besøgende. Tæt sløringsbevoksning med veludviklede overstandere omkring parkeringspladsen. Jævn overgang til bøgene vestfor.

Drift indtil 1993: Parkeringspladsen blev anlagt 1992 efter rydning af blandet højskov af bøg, løn, ær, hestekastanie, avnbøg, elm, lærk m.m.

Drift 1993-1997: En stor, monumental elm i østsiden blev efter angreb af elmesyge fjernet i 1994, stødfræset og erstattet med lindehejstere. Plantningerne efterbedret.

Pleje 1998-2011: Fortsat vedligeholdelse. Grusbelægningen, der jævnligt blev ødelagt af turistbusser og andre tunge køretøjer, blev i 2004 erstattet af en ny, stærkere belægning af grusdækket asfalt. Risikobøg fældet i 2009 (årringstalt til 108 år).

Plan 2012-2016: Bøgepurret holdes tæt og klippes til lidt over bilhøjde. Overstandere af bøg og lind opstammes og beskæres efter behov, således at kronerne holdes over pur- og færdselshøjde. Grusbelægningen og hvidmalingen af de båsinddelende granitsten vedligeholdes løbende efter konstateret behov på parksyn.

Plan 2017-2100: Status quo.

Afd. 3. Havedammen og nærmeste omegn.

Ca. 0,1 ha. Karakterfuld, ret stejlbrikket dam. I nord fører en buet, hvidmalet træbro over udløbet. Publikum har adgang til den vestlige del, men ikke over selve broen. Langs selve bredden findes en smal rørsump af bl.a. bredbladet dunhammer, gul iris, grenet pindsvineknop og lodden dueurt, og ovenfor en høj urtevækst af kåltidse, sværtevæld, skov-galtetand, skvalderkål, stor nælde og japansk hestehov. Langs randen enkelte yngre ask og rødell. I nord (ved broen) en endnu levende stødskydende, gammel, hul rest af en gammel hængeask samt gråpil og en smalbladet pil.

Dammen huser gråand og grønbenet rørhøne og besøges jævnligt af fiskehejre.

Mål: Fri vandflade med enkelte træer (el og ask) nær bredden i nord og syd og i øvrigt, naturlig, artsrig urtevekst. Uhindret udsigt til og fra hovedbygningen, herunder fra terrassen og ind mod parken.

Drift indtil 1993: Dammen er ikke naturlig, men i sin tid, antagelig i 1800-tallet etableret ved udgravning i tørv og senere oprenset enkelte gange, senest omkring 1974-75. Japansk hestehov har været på stedet i mindst 60 år. Hængeasken er tilsyneladende faldet eller fældet omkring 1980.

Drift 1993-1997: Stævning af to rødelle i sydøst samt borthugst af yngre hængepil m.v.

Drift 1998-2004: Borthugst af elle og ask på østbredden. Ekstensivt slæt ("blomsterengsdrift") i den nordvestlige del.

Pleje 2005-2011: Bredvegetation søgt friholdt kæmpepileurt ved opgravning og slæt. Selvsåede træer fjernet ved bredderne. "Blomsterengsdriften" med ekstensivt slæt i den nordvestlige del fortsat.

Plan 2012-2016: Bredvegetationen friholdes for kæmpepileurt ved opgravning og slæt. Selvsåede træer i udsynslinjen fjernes på øst- og vestbred. "Blomsterengsdriften" med ekstensivt slæt i den nordvestlige del fortsættes.

Plan 2017-2100: Status quo.

Afd. 4. Skoven omkring den sorte bygning (garagen).

Ca. 0,1 ha. Øst for bygningen bøgehøjskov af 6 store bøge og i nordøst 4 undertrykte, yngre bøge. I nord to birke og i syd en svag, halv og hul, stynet parklind (stynet i ca. 2 m). I sydhegnet ni 2-4 m høje taks samt tæt krat af snebær samt fjeldribs. På Rungstedgårdsiden en bøgehæk med gennemgangslåge. Jordbunden er muld med bl.a. lundrapgræs, løgkarse, nældeklokke, skvalderkål, vild kørvel og stinkende storkenæb.

En del af arealet anvendes pt. som oplagsplads for grus og byggematerialer. Det skal af hensyn til arealets fremtoning begrænses til et minimum.

Mål: Bøgedomineret bevoksning, der lukker mod øst med jævn overgang til bøgene i afd. 2. og i øvrigt slører bebyggelsen syd for Rungstedlund.

Drift indtil 1993: Bygningen opført som kombineret redskabshus, garage og gæstetoilet i 1992. Senere anvendt til udstilling af Karen Blixens berømte automobil.

Drift 1993-2004: Tynding i underetage og fjernelse af døde elme.

Pleje 2005-2011: Ingen større tiltag.

Plan 2012-2016: Alle større træer skal af hensyn til færdsel og bygninger underkastes skærpet, årligt sikkerhedstilsyn. Ved tegn på alvorlig svækkelse skal de fældes eller på anden måde neutraliseres. Opvækst af elm og hylid i hegnet stævnes; taksene beskæres efter behov.

Plan 2017-2100: Bøgene overholdes længst muligt og forynges gradvis.

Afd. 5. Ellelunden nordøst for hoveddammen.

Ca. 0,1 ha. Bevoksning på gammel tørvebund af 5 usædvanlig store (dbh 60-110 cm) og gamle rødelle (antagelig over 200 år), 1 stor ask (dbh 130) og i nord en lidt opkneben blodbøg (dbh 84) og et par mindre bøge (dbh 35-40). Ellene udgår fra meget store trunter med talrige basalskud. Desuden tre store elletrunter, hvor selve hovedstammen er død, men hvor basalskud lever videre. I underskoven enkelte elm og ær i vestsiden.

Om foråret ses tæt bundvækst af især dorthealilje samt japansk hestehov ("skræpper") og senere kæmpepileurt samt bl.a. humle og skvalderkål.

Mål: Ellelund med bevaring af gamle elle og deres basalskud længst muligt. Derefter lysåben løvhøjskov af el og ask med bøg i nord.

Drift indtil 1993: Siden ellenes fremvækst i 17-1800tallet er vandstanden sænket.

Drift 1993-1997: Elm borthugget. To elles hovedstammer er døde eller nedknækket i perioden.

Drift 1998-2004: Ingen hugst i perioden.

Pleje 2005-2011: Svag udtynding i underskov.

Plan 2012-2017: Havedamsasken i sydvesthjørnet fældes af sikkerhedshensyn og stammen anbringes i sydranden. Elm og ær hugges. Gamle elle og døde ruiner og stammer heraf bevares længst muligt, eventuelt udknækkede træer trækkes ind i bevoksningen. I nogen grad ser det ud til at basalskuddene fra de gamle trunter kan udgøre næste generation. Den sydøstligste af ellene har stærkt hæld mod sydøst (og har haft det i mindst 50 år) og vil formodentlig knække ned på et tidspunkt, men da den ikke truer bygninger o.l., foretages der ikke forebyggende hugst, blot skærpet tilsyn.

Kæmpepileurten tåles i dette område, men spredning til naboarealer skal forhindres med slæt og græsslåning, bl.a. skal "fronten" ind mod haven rulles omkring 6-7 meter tilbage ved slæt med le og maskinel græsslåning. Om efteråret bør stænglerne slås ned aht. synet af forårsfloraen.

Plan 2017-2100: Ellene bevares længst muligt (også som dødt ved) og så vidt muligt benyttes de levende basalskud som næste generation. Øvrig opvækst af ær, elm m.v. holdes i ave. Bøgene i nord udtynnes, bl.a. vurderes blodbøgens fremtid. Hvis foryngelse med basalskud ikke lykkes, dvs. i fald hele træet inklusive disse dør, indplantes rødæl nærmest vandet og evt. ask på den høje bund.

Afd. 6. Havens nordhegn.

Denne afdeling er nedlagt og indlemmet i afd. 1 som litra c.

Afd. 7. Hassellunden.

Ca. 0,05 ha. Lille bevoksning af gamle, stynede hasler af flere forskellige kultursorter. I nordsiden står langs vejen 3 store vortebirke (dbh 40-50 cm). I sydsiden en yngre ær (dbh 20 cm).

Jordbunden er næringsrig, fugtig-frodig muldbund med tæt og høj urtevekst af bl.a. hvid anemone, alm. guldstjerne, hulrodet lærkespore, bingelurt, stor nælde, skvalderkål, småblomstret balsamin, burresnerre, kæmpesvingel og febernellikeroed samt pinselilje og plettet el. dansk ingefær.

Området benyttes pt. til dels til "fladekompostering" af haveaffald m.v.

Mål: Bevares som hassellund, så vidt muligt med den særlige beskæringsform - som levende kulturhistorie.

Drift indtil 1993: Driftsformen med regelmæssig styning i 1,5- 2 meters højde blev også praktiseret i Karen Blixens tid. Tidligere blev urtevæksten slået årligt med le.

Drift 1993-1997: Nogenlunde regelmæssig styning i 1,5- 2 meters højde gennemført.

Drift 1998-2004: Styning gennemført enkelte år. Slåning og let beskæring efteråret 2004.

Pleje 2005-2011: Haslerne stynet efteråret 2011.

Plan 2012-2016: Æren i sydsiden opstammes til ca. 4 m. Haslerne stynes nogenlunde som hidtil hver anden vinter. Gamle og svækkede buske kan forynges ved stævning. Hæmmende træopvækst fjernes. Urtevæksten slås en til to gange årligt med le.

Plan 2017-2100: Status quo.

Afd. 8. Granskoven.

Ca. 0,1 ha. Blandet bevoksning af 8 store, gamle rødgraner (i nordlige del), 3 gamle vortebirk samt taks og underskov domineret af selvsået ær med hassel, selvsået elm, en buksbom, en rodvæltet, men levende ædelcypres, hestekastanje, fjeldribs, hyld, dunet gedebled og pibeved (uægte jasmin; *Philadelphus*) m.v. Desuden en stor, rodvæltet, død elm.

Jordbunden er næringsrig, fugtig-frodig muldbund med urtevækst af bl.a. stor nælde, skvalderkål, og burrenerre. Kvas- og kompostbunke er etableret i sydsiden.

Mål: Tæt, slørende bevoksning ind mod Rungstedgård i den sydlige del og åben blandeskov af dybkronede rødgran og birk nordover. På længere sigt lysåben løvblandeskov af ask og ær iblandet enkelte graner.

Drift indtil 1993: Indplantninger af forskellige nåletræer foretaget i første halvdel af 1900-tallet og af taks i den sydlige del omkring 1960. Ekstensiv hugst.

Drift 1993-1997: Gennemhugst af bl.a. elm og ær.

Drift 1998-2004: Én svag gennemhugst. Ophobning af en større kompost/affaldsbunke indstillet og en del af det uomsættelige affald fjernet.

Pleje 2005-2011: Anvendt til kompost- og kvasbunke.

Plan 2012-2016: Rødgraner og birk overholdes, men sikkerhedsvurderes løbende. Den øvrige bevoksning af ær, elm m.m. gennemhugges én gang i perioden. Tilgangssten etableres så diskret som muligt, således at det ikke er synligt fra hovedstien.

Plan 2017-2100: Gennemhugst. Rødgraner og birk overholdes længst muligt. På længere sigt indplantes ask, fuglekirsebær (planterne kan opgraves i fx afd. 20) og enkelte rødgraner. Taksene bevares.

Afd. 9. Havedamslunden (Skoven nordvest for havedammen).

Ca. 0,2 ha. Åben bevoksning af meget store, gamle ask (4), ær (1), hestekastanie (1), løn og eg (1) samt fuglekirsebær og mod nordvest enkelte mellemaldrende, høje ask, ær og løn. Store døde elme på jord. Underskov i nordvest domineres af brede, 6 m høje taks og i øvrigt af hyld og af elm samt yngre og mellemaldrende ær, ask og løn. Mod nord danner snebær samt pibeved (uægte jasmin; *Philadelphus*) tæt krat.

Terrænet hælder mod øst-sydøst og jordbunden er i størstedelen muld, der nedefter bliver tørvepræget, humusrig med rester af kildekalk og myremalm. Bundfloraen omfatter, kæmpe-pileurt (dominerer i sydranden), japansk hestehov, skvalderkål, stor nælde, fjerbregne, alm. mangeløv samt fladkravet kodriver og plettet el. dansk ingefær.

Den sydvestlige del af området benyttes pt. til "fladekompostering" af haveaffald m.v.

Mål: Lysåben højskov behersket af ask samt eg.

Drift indtil 1993:

Drift 1993-1997: Elm er dels hugget, dels død af elmesyge.

Drift 1998-2004: Bortset fra sikkerhedshugst af et par stinære, døde elm, er der som følge af elmesyge og stormfald ikke foretaget hugstindgreb i perioden.

Pleje 2005-2011: Én svag gennemhugst, bl.a. for at lysne i sydranden og fremhæve asken og egen her. Elm og ær hugget og hyld i sydranden stævnet. De store, døde elme i midten af området bevares fortsat til forfald på rod.

Plan 2012-2016: I perioden gennemføres én gennemhugst.

Snebær begrænses og kæmpepileurt holdes væk (udryddes) med opgravning.

Plan 2017-2100: Gamle træer overholdes. Egen holdes frihugget. Enkelte yngre, lovende løn sikres frirum. Lysåbenhed sikres mod syd og øst.

Afd. 10. Kastanjerne (Området mellem Havedammen, Vænget og Skærehaven)

Ca. 0,1 ha. Åben bevoksning af store, bredkronede gamle træer: to højbullede parklinde og fire metertykke hestekastanjer, der antagelig er mindst 200 år gamle. I nordvest står bullen af en topkappet, gammel bøg. Hestekastanjerne er noget svage, med hulheder og skader, men af stor værdi for bl.a. natugle og allike.

I vest står fire unge hestekastanjer, indplantet omkring 1980.

Jordbunden er muld med bl.a. skvalderkål, burresnerre, skovgaltetand, stor nælde, korsknop, febernellikero, løgkarse og småblomstret balsamin.

I sydøst ligger det gamle, teglhængte havehus, Andehuset, der benyttes til opbevaring af redekassegrej m.v.

Drift 1998-2004: Enkelte svage, døende eller døde frugttræer fjernet. Efter eksplosivt frembrud af allfortærende "dræbersnegle" (se kap. 6.2) blev bedene renoveret med jordudskiftning og behandling og i juni 2001 indhegnet med et sneglehegn af rustfrit stål.

Oktober 2002 blev der i sydsiden indplantet to eksemplarer af det genfundne "Karen Blixen"-æble (det ene døde 2003-4). Tyrrestrup-træet blev i 2003 med Pometets mellemkomst sikret foryngelse ved podninger af kviste fra det gamle træ på nye grundstammer.

Pleje 2005-2011: Fortsat skærehavedrift af bede, intensiv slåning af græs omkring bede, ekstensiv slåning langs yderrandene.

I 2005 genopsattes sneglehegnet i en mindre iøjnespringende, rundbuet stil, der følger den oprindelige haveplan. Gennemhugst i hegnet (11b).

Plan 2012-2016: Fortsat skærehavedrift af bede, intensiv slåning af græs omkring bede, ekstensiv slåning langs yderrandene. De gamle frugttræer overholdes.

På grund af stigende rådyrbid i skærehavebedene nedlægges trådhegnet langs stien og et nyt dyrehegn opsættes; på størstedelen af strækningen langs med sneglehegnet. Dette renoveres, stabiliseres og afkortes mod øst.

Plan 2017-2100: Indtil videre fortsat skærehave med spredte frugttræer, der beskæres lejlighedsvist. 11b: bryndrift.

Afd. 12. Magnolielunden.

Ca. 0,1 ha. Åben bevoksning med bl.a. to gamle, ret svage frugttræer, en tostammet ægte kastanie, en større taks (i sydvest) samt fem *Magnolia kobus* ("skovmagnolie") og otte 3-5 m høje vingevalnød (*Pterocarya fraxinifolia*). I øst desuden en *Celastrus arbiculatus* (Træmorder), plantet 1960.

Jordbunden varierende, med tidvis fugtige partier og områder præget af gammelt opfyld. Urtefloraen domineres af græsser og omfatter bl.a. mosebunke, hundegræs, *Rubus* sp., kæmpesvingel, skovgaltetand, haremød, korsknop, skvalderkål, kåltidsel, mælkebøtte, alm. mjøddurt, knoldet brunrod og febernellikero.

Mål: Ekstensiv, løvengspræget lund.

Drift indtil 1993: Tidligere frugthave. I 1988 blev der indplantet ti *Magnolia kobus*.

Drift 1993-1997: To yngre *Abies concolor* og en lærk fjernet.

Drift 1998-2004: Grænserne for den til Portnerhuset hørende have (afd. 50) blev i 2001 afstukket med en avnbøgehæk. På grund af magnoliernes vantrivsel blev i 2003 efter partiel rydning og harvning indplantet 10 stk. vingevalnød (*Pterocarya fraxinifolia*) efter en plan udarbejdet af Andreas Bruun.

Pleje 2005-2011: Slæt 1-2 gange årligt. Den ene taks beskåret 2006, den anden fældet af hensyn til Portnerboligens hæk og have.

Plan 2012-2016: Fortsat slæt af vegetationen 1-2 gange årligt med le eller kratrydder, således at en løvengsagtig fremtoning opnås. Bevoksningen udtyndes og træerne opstammes til 1½-2 m.

Plan 2017-2100: Samme.

Afd. 13. Vænget (Den Indre Fold).

Ca. 1,8 ha. Græsningsareal. Græsdomineret højbundseng, der afgræsses maj-november af fire kødkvægskvier. Arealet er fuglemæssigt såvel som landskabeligt værdifuldt med sin fligede form og skovengsagtige fremtoning, omgivet af artsrige bryn.

Engen er græsdomineret med bl.a. fløjlsgræs, alm. hvene, vellugtende gulaks, mosebunke, alm. rapgræs og alm. rajgræs. Desuden lav ranunkel, brunelle, hvid kløver, arter af syre, hvid anemone, hulrodet lærkespore, fladkravet kodriver, vortero, alm. guldstjerne engkarse samt agertidsel, horsetidsel og stor nælde.

Området er indhegnet med el-hegn (Poda-hegn). I den nordvestlige del (mod afd. 39 og 44) er elhegnet suppleret med et bredt risgærde (stavrehegn) ud mod stien.

Af mere eller mindre fritstående træer i området står vest for Nattergaledammen en stor ær (13-1), og en gruppe af en stor eg (13-2) og to store hestekastanjer (13-3 og 4; beskrevet i kap. 12). I sydvest står to yngre, to-stammede ær, en hylde og en yngre, stærkt bidskadet, døende bøg (gamle skader). I vestsiden en lav, bred tjørn.

Mål: Græsningsområde med spredte, store træer og tjørne. Opretholdelse og udvikling af lav, arts- og urterig engvegetation gennem fortsat græsning, lejlighedsvist

suppleringsslæt - og ikke mindst undladelse af enhver form for omlægning, gødskning og lignende.

Drift indtil 1993: Størstedelen er gammel græsningseng, der også tidligere har været afgræsset med kreaturer og kvier og i en periode i 1960'erne med ponyer (fra Folehavegård). Den østligste del (øst for Nattergaledammen) var køkken- og skærehave indtil slutningen af 1950'erne, hvor den blev omlagt og inddraget i græsningsarealet.

Ifølge driftsplanen fra 1974 skulle der gødskes årligt. Efter floraen at dømme er det også sket.

Drift 1993-2004: Fra 1991-2002 næsten helårlig græsning med grønlandske får (10-20 stk.) og til 2001 også 3-5 små Angus'er med kalve; enkelte år suppleret med maskinel slæt af højt græs og syre. Selvom grønlandske får er hårdere ved vedplanter end de fleste andre fåreracer, har der kun været ret begrænsede bidskader på de store træer. Fra 2003 blev afgræsningen foretaget med ca. 50 får (efterårsbestand) af en engelsk fårerace.

Den store, tre-stammede og dybknede parklind, "De Tre Søstre" i den sydvestlige del, rodvæltede i decemberstormen 1999 og blev i marts 2000 skåret op og kævlerne anvendt til udhugning af stammebåde i Løjre Forsøgscenter.

Pleje 2005-2011: Afgræsning med får til 2006/7 og fra 2008 med kødkvægskvier. Hegnet ved Nattergaledammen blev omlagt i 2011.

Plan 2012-2016: Fortsat græsning med kreaturer. Det vil visse år være nødvendigt at supplere afgræsningen med pletvist slæt for at begrænse bl.a. syre (*Rumex*) på engen. Derimod bør spredte, naturligt forekommende tidsler og burrer skånes af hensyn til vinterføde (frøstandene) for bl.a. stillits. En gunstig udvikling i vegetationen kan fremmes ved lejlighedsvis slæt og fjernelse af det afslåede.

Den store hestekastanje (13-4) nordvest for Nattergaledammen ringes af hensyn til bl.a. egen og især a.h.t. lystilgangen til pilekrattet vest for dammen.

Plan 2017-2100: Fortsat græsning i et passende omfang, der sikrer at engen er attraktiv for bl.a. fødesøgende stære.

Afd. 14. Nattergaledammen.

Ca. 0,1 ha. Lille dam omgivet af på østsiden højt, noget åbent gråpilekrat med enkelte ær og elm samt lidt krat af tjørn og rose og på vestbredden en større seljepil og i syd opvækst og støds kud af ær, elm og fuglekirsebær samt enkelte hvidtørn. Den vestlige del præges af skygge fra trægruppen af to store hestekastanier og en eg nordvest for dammen.

Bundfloraen på højbunden omfatter bl.a. stor nælde, burresnerre, skvalderkål, kåltidse og bingelurt.

Mål: Nattergalen tilbage som ynglefugl, gennem etablering af et tæt krat af gråpil omkring dammen.

Problemer: Den indplantede pil vil brede sig ind over søen og delvis dække den. Det vil dog være til gavn for nattergalen. Hegnet skal opretholdes, da pilen ellers vil blive åben forneden og derved miste værdien for nattergalen.

Drift indtil 1993: Dammen indgik til ind i 1960'erne helt i græsningsområdet, var omgivet af flere store træer og havde kun lidt randvegetation, men blev senere delvis frahegnet. Pilekrattet øst for søen etableret ved plantning i 1992.

Drift 1993-1997: Efterbedring af pileplantningen samt borthugst af stødskud af ær, elm m.m. Efter omfattende fårebidskader på pilene (da fårene under islæg kunne trænge ind bag hegnet) blev pilene stævnet. Bevoksningen i vestdelen blev delvis kvast af nedstyrtet kronedel fra bøgen sydfør.

Drift 1998-2004: Stødskud og opvækst af ær mv. fjernet og birk og ær i øst hugget. 2001 blev hegnet udvidet ved at indlemme og lukke en smal kile i nordøst. Pilekrat udvidet ved nedstikning af stiklinger.

Pleje 2005-2011: Hugst af æropvækst m.v. Ringning af ær i nordsiden.

Den tidligere drikkesluse nedlagt og hegnet omlagt og udvidet, bl.a. for at sikre arealer til opsætning af spejlnet med henblik på ringmærkning med spejlnet.

Plan 2012-2016: Borthugst af alle ær og efterfølgende afslåning af stødskud. I vestsiden bevares tjørnen, mens næsten al træopvækst hugges. Seljepilen stævnes. Efter hugst forsøges pilekrattet udstrakt til vest- og nordbred ved supplerende nedkrogninger af grene og nedstikning af pilestikninger, skåret i krattet.

Plan 2017-2100: Pilekrattet forynges med stævning med 10-15 års mellemrum, for at undgå at det bliver for åbent. Stævningen skal ske gradvis over nogle år for at sikre levestedskontinuiteten.

Afd. 15. Vængeskoven (Skoven vest for Portnerboligen).

Ca. 0,3 ha. Afvekslende bevoksning af fire store, 2-300-årige bøge, en ditto stilkeg samt to ca. 80årige, men ret brede, dybkronede bøge. Den største af bøgene (nr. 15-2 i nord) er topknækket, men stadig levende. I området flere gamle stormfaldsrester og stød af store bøge og ege.

I den midterste og sydøstlige del ret tæt og mørk underskov af elm, hylde (gamle), ær, ask, bøg med meget fjeldribs og østover mere åben med ask, bøg og kirsebær. Vest- og nordvestbrynet udgøres dels af langt udvoksende, lave grene fra de store bøge, dels af krat af slåen og tjørn med en del selvsået elm, løn, kirsebær, ær og bøg, birk samt hassel og alm. hæg. I vest står en enkelt ung eg (dbh ca. 10 cm) samt enkelte birk og el.

Jordbunden er muld med hvid anemone samt bl.a. vedbend, skovgaltetand, febernellikero, dunet steffensurt og enblomstret flitteraks.

Mål: Åben bevoksning af store, dybkronede enkelttræer med veludviklede, dybe bryn mod nord og vest. Mod øst (ind mod Portnerboligen) sikres en vis lysåbenhed af hensyn til hus og have og ellers en tæt, slørende, men mere tilbagetrukket bevoksning.

Drift indtil 1993: Skoven er vist på 1816-kortet. De gamle træer og gl. stød af bøg og eg i østsiden skriver sig til 1700-tallet. I området spor af gravninger af uvist formål. De kan være yngre end de store træer, dvs. fra 1800-tallet. Indplantning af bøgehejstere i den sydlige del, foretaget i begyndelsen af 1980'erne.

Drift 1993-1997: Tyndingshugst af især elm og ær.

Drift 1998-2004: Grænsen mod Portnerboligen afstukket med avnbøgehæk.

Pleje 2005-2011: Gennemhugst i nordøst. Den sydvestlige af de store bøge døde og rodvæltede mod vest kort efter.

Plan 2012-2016: Stærk tyndingshugst i opvæksten i hele området. I syd og langs randen ryddes/stævnes alle elm og de fleste hylde a.h.t. de unge, tidligere indplantede bøge og den øvrige træopvækst. De to store hæg i sydøst stævnes. De syv markante træer frihugges i en radius af ca. 8 meter, navnlig skal ærene omkring bøg 15-2 i nord

hugges. Den unge eg holdes frihugget med henblik på dybkronethed. Hugstkvaset trækkes ind i området og en kvasbunke opbygges i den midt-østlige del.

Plan 2017-2100: Alle de markante træer bevares længst muligt og holdes nogenlunde frihuggede i en radius af ca. 8 meter. Gode emner i opvæksten, bl.a. eg, ask, løn og de tidligere plantede bøge sikres god udvikling ved frihugst. Bryndrift i et 3-10 meter bredt bælte mod vest, nord og øst (dvs. hård tynding og borthugst af opvækst af bøg, ær, elm, løn og kirsebær).

Afd. 16. Kærkrattet (Skoven sydøst for Portnerboligen).

Ca. 0,1 ha. Tildels kærpræget vådområde med tørvebund, lejlighedsvis oversvømmet; åben i del. I del tæt krat af hæg og hvid kornel. Desuden indgår glanspil, hyld, hestekastanie, ung elm, ær, ask, hassel og tjørn. Langs stien i nord står en række hasler. Den sydøstlige del er tildels gammel fyldplads og tæt bevokset med kæmpepileurt. I nordøst en gammel, stående bul af en lynramt hestekastanie.

Mål: Nattergalen tilbage som ynglefugl gennem reetablering af egnet levested med sumpskov og pilekrat med delvis fri vandflade og højnet vandstand. Kæmpepileurt skal udryddes.

Drift indtil 1993: Gammel fyldplads fra før 1960. Hvid kornel m.m. er indplantet.

Drift 1993-1997: Svag gennemhugst i randen.

Drift 1998-2004: Ingen hugst i perioden udover let beskæring af haslerne.

Pleje 2005-2011: Stor thuja i nordøst fældet.

Plan 2012-2016: Området renoveres med henblik på udvikling af vådbundet pilekrat. Affald og pileurt fjernes og lavningen uddybes ved bortgravning. Skyggetræer i syd hugges eller ringes. Grøften lukkes i nordøst, men med stigbord eller anden overløbsmulighed til rørunderføringen under vejen.

Da der er tale om terrænændring, vil det kræve en formel dispensation fra fredningen. Pileurt bekæmpes ved opgravning til den er udryddet. Haslerne i nordsiden fjernes i den østlige del og stævnes eller udtynnes stammevis i den vestlige del.

Plan 2017-2100: Pileurt bekæmpes fortsat ved opgravning til den er udryddet, ifald det ikke allerede er lykkedes ved reetableringsprojektet.

Afd. 17. Østlige sydbryn.

Ca. 0,2 ha. Langt, smalt bryn eller hegn af østover en række af 2-7 m høje taks samt yngre, selvsåede hestekastanier, ær (bl.a. to med dbh 35-40 cm), elm, løn og hyld. Den midterste del er lavtliggende og oversvømmes ved høj vandstand visse år. Mod syd er skellet til Rungstedgård markeret af en bøgehæk. På Rungstedgårdsiden står enkelte store aske og bøge.

Mål: Tæt, slørende bevoksning ind mod Rungstedgård, bestående af taks, især i de skyggefulde dele, med overstandere af løvtræer.

Drift indtil 1993: Taks indplantet i 1960'erne. På Rungstedgårdsiden er omkring 1990 plantet en bøgehæk langs skellet.

Drift 1993-1997: Svag gennemhugst.

Drift 1998-2004: Skellet mod syd blev fastlagt og reguleret i 1998 og delingen af fællesarealet (matr. 3ao) afsluttet. I 2001 indplantedes yderligere 10 taks i den østlige del.

Pleje 2005-2011:

Plan 2012-2016: Gennemhugst af løvtræopvækst.

Plan 2017-2100: Gennemhugst.

Afd. 18. Skoven syd for Portnerboligen.

Ca. 0,3 ha. Afvekslende bevoksning på høj- og vådbund med åben, høj overskov af løn, bøg og ask med enkelte hestekastanier og i vest torsoen af en stor, metertyk, topkappet bøg. I området desuden enkelte døde rodvæltre af bøg, elm og hestekastanje. Tæt, 3- 7 m høj underskov (enkelte diameter 10-25 cm) af selvsået ær, elm, løn, hassel, bøg og hæg samt ask. Jordbunden er frodig muld med bl.a. hvid anemone og fladkravet kodriver.

Mål: Afvekslende, artsrig, fleretageret og mere lys højskov med lysning og forøget fugtighed i den lave del.

Drift indtil 1993: Tyndingshugst.

Drift 1993-1997: Gennemhugst af opvækst og underskov. En stor, svækket bøg i vestsiden blev topkappet i 1996.

Drift 1998-2004: Underskoven udvist til tynding, men ikke hugget.

Pleje: 2005-2011: Ingen.

Plan 2012-2016: Stærk tynding af underskov for at lysne og sikre dybkronethed på enkelttræer. Enkelte opvækstholme bevares utyndede som tykninger. Kvasbunke opbygges i sydvestsiden. Grøftelukning forstærkes i østdelen.

Plan 2017-2100: Alle rodvæltre o.l. indenfor området bevares fortsat uantastet.

Vandstanden højnes så vidt muligt. Hvor opvæksten kommer meget tæt, dvs. især på højebunden i vest foretages regelmæssige tyndinger for at fremme udvikling af markante, dybkronede enkelttræer, der kan danne overskov. På den høje bund prioriteres løn og bøg og på den lave bund ask. Stævning af hæg ved stien i nordvest.

Afd. 19. Vestlige sydbryn.

Ca. 0,1 ha. Sydbryn langs gærde af spredte overstandere (dbh 20-50 cm) af fuglekirsebær, løn, ask og en bøg (i vest) over tæt opvækst af elm, ær, løn, ask og bøg. I østdelen enkelte taks. Desuden enkelte tilbageværende døde elm. Langs skellet mod syd står en bred, ca. 1,2 m høj bøgehæk.

Mål: Veludviklet, forholdsvis tæt bryn, der danner sydbryn for bevoksningen i afd. 20. Hovedvægten lægges på lystræarter, navnlig tjørn, ask og kirsebær samt løn, men med bibeholdelse af nuværende taks og bøg.

Drift indtil 1993: Svag tyndingshugst. Trådhegnet i sydskellet blev fjernet i 1990 og erstattet af en bøgehæk, som vedligeholdes af naboen, Rungstedgård.

Drift 1993-2004: Svag tyndingshugst og sikkerhedshugster af døde elm.

Tidligere blev tilstanden præget af beskygning som følge af at bevoksningen sydfor (på Rungstedgård) bestod af høje, gamle træer, nærmest højskov af elm og bøg. Den er nu afløst af en yngre bevoksning af bl.a. ask, tsuga, sukkerløn, kirsebær, eg og eksotiske parktræer.

Pleje 2005-2011: Ingen.

Plan 2012-2016: Tyndingshugst i opvæksten med henblik på reduktion af elm og ær og udvikling af dybkronede bryntræer.

Plan 2017-2100: Gennemhugst af opvækst for at fremme udviklingen af brynet.

Afd. 20. Søsken (Skoven omkring Skovsøen).

Ca. 0,6 ha. Åben højskov på hældende grund omkring lille skovsø (periodisk sø/åben sump (20a)).

I den sydlige del består skoven af 13 store bøge (dbh 60-100 cm) med en gl. ask og enkelte løn. De fleste har svagt sydhæld. Kronerne er lidt svage i toppen.

I den nordlige del udgøres overetagen af spredte, høje og store ask og ær (dbh 70-85) og løn (dbh 20-45). Flere træer er 28-32 m høje.

Omkring søen sumprandskov af to ældre rødæl (træ nr. 20-5 og en tidligere knækket, men kronegendannet el) og flere unge, selvsåede rødæl og ask (dbh 10-25 cm).

I størstedelen af området forekommer tæt, 2-6 m høj underskov og opvækst af elm, ær, løn, bøg, ask samt benved og seljepil. I nord indgår enkelte indplantede bøge og ege.

Jordbunden er muld med bl.a. bingelurt, skovstar, knoldet brunrod, skovmærke, miliegræs, dunet steffensurt, skvalderkål, alm. mangeløv, stor nælde, småbl. balsamin, fladkravet kodriver og hvid anemone.

Mål: Åben sø eller sump og ellesump omgivet af forskelligaldrende, artsrig, åben højskov med opvæksttykninger og lysninger.

Drift indtil 1993: Størstedelen af opvæksten stævnet i 1991.

Drift 1993-1997: Tyndingshugst samt hugst og topkapping af døde elme i nordvest. Vandstanden højnet med dæmning, således at der i perioder af året udvikles frit vandspejl.

Drift 1998-2004: De stinære døde, topkappede elm blev af sikkerhedshensyn fældet ind i bevoksningen i 2001/2. Ellers ingen hugst i perioden.

Pleje 2005-2011: To store bøge i sydøst fældet ind i bevoksningen af sikkerhedshensyn i 2011.

Plan 2012-2016: Stærk tynding af underskov for at lysne og gennem frihugst at sikre dybkronethed på enkelttræer, navnlig på udvalgte løn, ask og bøg og indplantede ege. Dæmningen i østsiden forstærkes for at højne vandstanden.

Plan 2017-2100: Regelmæssig gennemhugst/ringning i opvækst for at fremme udvikling af veludviklede, dybkronede enkelttræer.

Afd. 21. Søskovens nordbryn (Indre nordbryn ud mod Vænget).

Ca. 0,1 ha. Området består af en vestlig og en østlig holm forbundet med en smal strimmel mellem hegnet og stien syd for Vænget (afd. 13).

Vestholmen er en meget tæt, mørk ungskov domineret af hæg og elm med løn, ask, bøg, røn, hassel og hylid iblandet en større løn (dbh 45) og enkelte bøge (den største har dbh 40 cm). I området ligger flere meget store, døde stammer af elm og ær.

Østholmen består af en høj, men noget toptør og svag ær (dbh 49) og i øvrigt ret tæt bevoksning af yngre ær, navr, hæg (en del, til dels ældre, mere eller mindre nedknækkede), hylid (bl.a. en stor, gammel), elm, hassel og benved.

Jordbunden er muld med bl.a. skvalderkål, dunet steffensurt, febernellikeroed, brombær, stor nælde, kæmpesvingel, fladkr. kodriver, hvid anemone og alm. guldstjerne.

Mål: Veludviklede, dybe skovbryn med store dybkronede og veludviklede enkelttræer i de to skovholme og åbent hegn med enkelte træer, der ikke hindrer udsynet over Vænget mellem dem.

Drift indtil 1993: Vestholmen var indtil elmesygens ankomst helt domineret af 4 store og meget høje elme (dbh: 60-100 cm).

Drift 1993-1997: De døde elme blev topkappet, hhv. fældet og efterladt 1994-95. Udhældende hæg stævnet. Ær og elm i østdelen hugget.

Drift 1998-2004: En af de topkappede elme knækkede ned og af sikkerhedsmæssige grunde blev de øvrige fældet 2001-2. I øvrigt ingen hugst i perioden. Den stærke lystilgang efter de hidtil så dominerende elmes død fremkaldte en kraftig foryngelse.

Pleje 2005-2011: Enkelte af hægene stævnet efter stormfald.

Plan 2012-2016: I østholmen hugges elmene og ærene udtyndes stærkt (bryndrift). Den største ær bevares indtil videre. Hæg'en lades urørt.

I vestholmen hugges/ringes for fremtidstræerne af løn og bøg, således at de kan udvikle sig til dybkronede, store træer. Ud mod Vænget foretages kraftig udtynding – elm fjernes og hæg stævnes.

Langs hegnet fjernes alle elm, hylde og ær, således at enkelte selvsåede løn og ask kan udvikle sig.

Plan 2017-2100: Fortsat bryndrift og tyndingshugst/ringning for fremtidstræerne af løn og bøg, således at de kan udvikle sig til dybkronede, store træer.

Afd. 22. Inderbryn vest for Vænget

Ca. 0,4 ha. Smal højskavsbræmme (ca. 250 m lang og indtil 25 m bred) som mod øst afgrænses af stien og mod vestbrynet (afd. 23) af grøft og jordgærde.

Artsrig, afvekslende blandskov af store (dbh 70-100 cm) ask, hestekastanier, bøg, løn, ær og eg. Flere træer er over 30 m høje. Især askene er af meget varierende fremtoning; nogle er meget ranke og sunde, andre stærkt prægede af askekræft (*Nectria*) og usunde, men udvikler sig fint som hultræer. Enkelte stående, døde, knækkede træer.

Med mellemaldrende og ung underskov og opvækst af ær, løn, elm, ask, kirsebær, bøg, hestekastanie og navr, der især sydover har karakter af tæt stangskov. Desuden dunet gedeblad, hylde og i nord snebær. I den centrale del en plantet, nu ca. 25-årig, 7-8 m høj eg og nær "Madam Carlsens Bænk" en parklind og helt i syd taks.

Jordbunden er muld med bl.a. bingelurt, løgkarse, stor konval og hvid anemone

Mål: Lysåben, artsrig bevoksning med, store, veludviklede træer og spredt underskov. Jævn overgang til yderbrynet mod vest og mere udviklet bryn mod folden i øst.

Drift indtil 1993: Ved stormfaldet i 1967 faldt flere træer i den østlige midtdel. Her blev enkelte ege indplantet i begyndelsen af 1980'erne.

Drift 1993-1997: Bekæmpelse af snebærkrattet i nord indledt 1993 med opgravning, oprykning og gentagen slåning. Overskov og opvækst tyndet (bl.a. et par hestekastanier). Lysningshugst for egene. Alle store elme døde af elmesyge; fire topkappede 1994/95, enkelte fældet.

Drift 1998-2004: Ingen hugst i kronelaget i perioden. Fortsat bekæmpelse af snebær. Den store, østhældende ær (22-15) blev af sikkerhedsmæssige hensyn fældet i maj 2000 og kævlen efterladt på jord. Ligeledes af sikkerhedshensyn blev tre af de topkappede elme fældet i 2001.

Pleje 2005-2011: Ingen.

Plan 2012-2016: Frem for hugst foretages ringning af 3 udvalgte hestekastanier og enkelte løn og ær i vestsiden aht. bl.a. vestbrynet og egene. Den unge eg opstammes og frihugges ligesom linden helt i en radius af 3-4 meter.

Snebærbuskene i nord ryddes. Derefter indplantning af tjørn, abild samt løn, der opgraves i nærheden. Hegnet mellem Vænget og stien holdes ryddet for anden opvækst end løn og tjørn (især for støds kud af elm og hylde).

Plan 2017-2100: Regelmæssig gennemhugst i underskov, navnlig lysningshugst for egne og for at fremme udvikling af dybkronede enkelttræer.

Afd. 23. Vestbrynet (øst for Fiskerfolden).

Ca. 0,2 ha. Bredt, fint udviklet, bugtet bryn af slåen og tjørn iblandet hæg samt rose, hassel, abild, dunet gedeblad og hylde med spredte overstandere af yngre ask, eg, fuglekirsebær og birk samt rødelse, røn. I den indre del forekommer stadig en del støds kud af elm og ær.

Jordbunden er muld med bl.a. skvalderkål, bingelurt, dunet steffensurt, skovmærke, febernellikero og miliegræs samt gederams. I midt del en del nyfremspiret bjørneklo.

Mål: Sikring af et bredt, bærrigt, tæt bryn af især tjørn og slåen med spredte lystreoverstandere og jævn overgang til bagvedliggende skov ved gradvis tiltagende højde (og skygge).

Drift indtil 1993: Brynet er etableret ved tilgroning og indplantning siden omkring 1960 og hegnslinjen gradvis rykket udefter.

Drift 1993-1997: Stærk gennemhugst, herunder borthugst af ær og elm. Udrykning og fornyelse af trådhegn. Tyndingshugst af kirsebær, birk, røn, ask og hassel. Stævning af slåen, enkelte hæg og hylde. Nyplantning med bl.a. tjørn og abild i den indre del.

Drift 1998-2004: Bjørneklo bekæmpet intensivt. Afhugning af støds kud af ær og elm m.v. samt uddynding af opvækst af bl.a. ask i den nordlige halvdel. Helt i syd er i 2003 foretaget stævning af slåenkrat aht. udsigten fra "Fruens Bænk".

Pleje 2005-2011: Borthugst af skyggeopvækst i dele. Bjørneklo bekæmpet effektivt.

Plan 2012-2016: Gennemhugst af opvækst, herunder borthugst af bl.a. ær og elm. Der vil ikke være behov for egentlig hugst i perioden, men for at øge lystilgangen foretages ringning 1-2 af de mest skyggende og hæmmende hestekastanjer i afd. 22.

Plan 2017-2100: Bryndrift. Stabilisering af brynet ved regelmæssig borthugst af stærktskyggende træopvækst og stævning af hæg, hylde, hassel m.v., samt af tjørne- og slåenkrattet, når det begynder at blive åbent nedefra.

Afd. 24. Fiskerfolden.

Ca. 1,5 ha. Pt. ugræsset overdrevsområde med højt voksende urtevegetation.

Mål: Overdrev med naturlig artssammensætning i urteveksten.

Drift indtil 1993: Tidligere stejleplads (areal til tørring og bødning af net) for fiskere fra Rungsted, som via en smal passage mellem Rungstedgård og Rungstedlund (matr. 3ao) havde adgang til området.

Drift 1993-1997: Hegnslinjen i øst er udrykket af hensyn til levende hegn og bryn og nyt hegn med glat tråd opsat.

Drift 1998-2004: Pigtråden i nord erstattet af glat tråd i 1998. Græsning med heste i hele perioden.

Pleje 2005-2011: Afgræsset af heste fra rideskolen på Rungsted Ladegård til og med september 2009, derefter ugræsset og uslået.

Alle gamle hegn nedtaget 2010 med henblik på opsætning af nye foldhegn.

Plan 2012-2016: Ny, indrykket hegning og genoptagelse af græsningen efter maskinelt slået med fjernelse af det afslåede. Arealet slås 1-2 gange årligt indtil græsning kan genoptages.

Plan 2017-2100: Fortsat afgræsning.

Afd. 25. Fiskerfoldens vesthegn.

Ca. 0,2 ha.

25a: Hegn af i dele én række engriflet hvidtjørn iblandet enkelte løn mod øst, og en række kirsebær og løn mod vest. Desuden en strækning med syren samt hassel, hyld og større træer og opvækst af ask og ær.

25b er bevokset med en ca. 2½ m høj, flerstammet forbitet seljerøn og en 4-5 m høj, tostammet stødskudsask. Bundfloraen omfatter bl.a. agertidsel, draphavre, kvik, hvene, fløjlsgræs og febernellikero.

25c er i den vestligste tredjedel et usammenhængende hegn af enkelte unge, flerstammede stødskudsgrupper af seljerøn, løn, elm og ask med rose og hyld. Desuden en ung, privat indplantet stilkeg. I den østlige tredje- til halvdel mere sammenhængende hegn bestående af rose, engriflet hvidtjørn og yngre ask og kirsebær.

Hele hegnet ligger tilsyneladende på Rungstedlundsiden.

Mål: Opbygning af overvejende bredt, frø- og bærrigt levende hegn med spredte, markante og frikronede overstandere af eg, løn, ask og kirsebær. I 25b er det målet på længere sigt at etablere et åbent hegn af tjørn og eg, som ikke vil hæmme udsigten fra nordøst.

Drift indtil 1993:

Drift 1993-1997: Udvisning, men ingen hugst foretaget i perioden.

Drift 1998-2004: Udvisning i 25a, men ingen hugst foretaget i perioden. El-hegnet er i perioden rykket ca. 1 m længere ind i folden.

Pleje 2005-2011: Ingen

Plan 2012-2016:

25a: Hugst i hht. tidligere udvisning. De bedst udviklede løn og kirsebær overholdes; opstammes eventuelt. Bidskadede træer samt elm og ær borthugges. Syren, hassel og hyld stævnes.

25b: Den tidligere plan om at nyplante et egentligt hegn er ændret for ikke at hæmme udsigten fra nordøst. I stedet foretages i førstkommande agernår stiksåning af agern i hegnslinjen. Slår såningen an, følges den i løbet af den efterfølgende periode op med indplantning af tjørn og evt. enkelte kirsebær.

25c: Udtynding i den eksisterende opvækst, stiksåning af agern som ovenfor beskrevet og indplantning af spredte hvidtjørn samt kirsebær.

Plan 2017-2100: Levende hegn vedligeholdes med lejlighedsvis stævning (ca. 15årig omdrift) og suppleringsplantning efter behov af bærbærende buske, især tjørn. Hegnet

friholdes for skygge træarter som elm og ær. Overstandere opstammes efter behov og sikres i øvrigt fri kroneudvikling.

Afd. 26. Herregårdslunden.

Ca. 0,5 ha. Artsrig, ca. 50årig bevoksning af 12 (i alt ca. 20) "Herregårdstræer" i blanding med andre løvtræer. Herregårdstræerne er træer, som Karen Blixen hjembragte fra herregårde, hun havde tilknytning til. De fleste er bevaret og forsynet med navneskilte. Af de oprindeligt plantede er benved, druehyld, sortpoppel og thuja dog døde og borte. Træerne er nærmere beskrevet i Bilag 1. Oversigt (regnet nordfra):

Ege (2) fra Rosenholm (pæl og skilt mangler)

Bøg fra Valdemarskilde (pæl og skilt mangler)

Bøg fra Hesselager

Eg fra Katholm

Løn (Ahorn) fra Gyldensteen

Fyr fra Gjessinggård (1 skovfyr og 1 østrigsk fyr)

Bøg fra Brattingsborg

Eg fra Matrup

Kirsebær (2 træer) fra Leerbæk

Bøg (4 træer) fra Brahetrolleborg

Ær (ahorn, rød) fra Folehavegård

Bøg fra Kragerup

Lind fra Glorup

Udover Herregårdstræerne indgår birk, alm. røn, ask, rødell, bøg, stilkeg, vintereg (i 26b i syd), avnbøg, kirsebær, løn, vildpære, lind, hestekastanie, elm og ær.

Opvækst af alm. og engriflet hvidtjørn, hyld, kirsebær, alm. hæg (især i nord), løn, rose, hassel, elm, ask, ær, alm. røn, slåen (stedvis tæt i NØ), liguster, kristtorn, taks, snebær, vild ribs og fjeldribs.

Jordbunden er muld med bl.a. skovgaltetand, skvalderkål, skovmærke, haremad, stor nælde, alm. mangeløv, vild kørvel, løgkarse, febernellikero, stinkende storke næb, fladkravet kodriver, gemserod, ramsløg, skovhullæbe og kæmpesvingel.

Vesthegnet (26c) består af ældre, engriflet hvidtjørn med lidt vrietorn og hassel og enkelte større overstandere af kirsebær, løn, birk og spredt opvækst af elm. Hegnet presses af østlige nabotræer.

Mål: Sikring af herregårdstræerne som monumentale, dybkronede træer med friest mulig kroneudvikling og udsyn mod øst fra stien. I øvrigt hugst for især eg og sikring af lys, frugtrig underskov samt sikring af sundt og stabilt hegn mod vest. Navneskilte og pæle vedligeholdes løbende.

Drift indtil 1993: Lunden blev etableret i 1958-62 (1961) ved plantning på mark/græsningsområde af dels "Herregårdstræerne" og dels planter fra Arboretet. Uddynding.

Drift 1993-1997: Uddynding, især hugst af hæmmende elm og ær samt ask (bl.a. af bidskadede træer i østsiden).

Drift 1998-2004: I 2002 foretoges gennemhugst, især uddynding af birk, el og enkelte af de overskydende herregårdstræer (bl.a. bøg og fyr) samt frihugst i en radius af ca. 2 m omkring de fleste af herregårdstræerne. En rodsvækket vintereg i 26b rodknækkede mod øst i 1998 og blev fjernet. Enen sammesteds døde af lysmangel. I 2004 blev en stormfældet hæg i østsiden sat på roden.

Pleje 2005-2011: Gennemhugst og begyndende frisættelse af Herregårdstræerne. Ny "sluse" ved hestepassagen opført i solidt tømmer.

Plan 2012-2016: Fortsat gennemhugst og frisættelse af Herregårdstræerne samt åbning af udsynet mod øst. Enkelte træer ringes hvor det er sikkerhedsmæssigt

muligt, bl.a. den sydlige af de to ege i nord. Generelt regnes med en halvering af stamtallet. Der opbygges 3-4 kvasbunker, mens selve træet kan fjernes. I nord skal brynet rykkes tilbage af hensyn til alleen (hestekastanie) langs Rungstedvej, gennem hugst af elm, kirsebær, røn, ask, løn og vortebirk i de nordligste ca. 5 meter. Det nye bryn dannes af de tilbageværende hvidtjørn, hæg, slåen og rose m.v.

Vesthegnet renses for selvsået elm, ær, hyld, hassel m.v. Overstandere af bl.a. løn og kirsebær bevares.

Skiltepælene er medtagne og skal udskiftes i løbet af perioden.

Plan 2017-2100: I syd (26b) stævnes størstedelen af underskoven (af kirsebær, alm. hæg, ask, ær, elm og hyld) med 5-10 års mellemrum, således at de fem vinterege kan fremstå brede og lavbullede. Løvrigt fortsættes den enkeltræorienterede pleje, der skal fremhæve især Herregårdstræerne og sikre dem en dybkronet, fri udvikling.

Når selve lunden er lysnet op, indledes en foryngelse af vesthegnet ved stævning i løbet af 10 år for at sikre kontinuitet i bærydelsen. Overstanderne samt de bedst udviklede tjørne overholdes med 5-10 meters mellemrum.

Afd. 27. Hestefolden, Blokken.

Ca. 3,4 ha. Pt. ugræsset overdrevsområde med højt voksende urtevegetation, domineret af græsser.

Mål: Forøget og mere naturligt overdrevspræg med bl.a. en mere naturlig plantevækst og etablering af levesteder for åbentlandsfugle som fx gulspurv, tornirisk og kæranger.

Drift indtil 1993: Hele eller i hvert fald en del af området har tidligere været dyrket som mark (før 1950). Arealet er blevet gødsket indtil i hvert fald op i 1980'erne.

Drift 1993-1997: Græsset med heste.

Drift 1998-2004: Græsset med heste. Hegnet er i nord rykket nogle meter indad i området. I 2004 var skræppe (*Rumex*) ret fremtrædende, men blev dæmpet stærkt ved slåning senere på året.

Hestefolden med Lytteregen og græssende heste. Juni 2006.

Pleje 2005-2011: Afgræsset med 10-20 heste og ponyer fra rideskolen på Rungsted Ladegård. til og med september 2009, derefter ugræsset og uslået.

Alle gamle hegn nedtaget med henblik på opsætning af nye foldhegn.
Den 5. maj 2010 indplantedes under festlige former to nye podninger af Lytteregen.
Den ene (mod øst) døde pga. tørke, men den nordvestlige lever.

Plan 2012-2016: Ny, indrykket hegning og genoptagelse af græsningen efter maskinelt slæt med fjernelse af det afslåede.

Plan 2017-2100: Fortsat afgræsning.

Afd. 28. Lytteregen ("Lytternes Eg").

Ca. 0,05 ha. Lytteregen eller "Lytternes Eg" er en 6-7 m høj stilkeg. Den har 3-5 stammer, der udgår fra en svag, dårligt sammenvokset usund 'trege' ca. 35 cm over jorden. Den er desværre meget svagelig og vokser særdeles langsomt (nærmere beskrivelse i kap. 11). Træet har båret frugt siden i hvert fald 1991.

Lytteregen står nu frisat i en lille indhegning af glat tråd.

Jordbunden er muld med skvalderkål, dunet steffensurt, stor nælde og burrenerre.

Mål: Gradvis fristilling af egen, så den fremtræder som en fritstående, markant, fuldkronet eg på græsningsarealet.

Drift indtil 1993: Aflægger (podning) af Snoegen i Jægerspris Nordskov. Plantet (60 cm høj) af Karen Blixen 18.11.1958 (Johs. Ewalds 215års fødselsdag). Navngivet i taknemmelighed over radiolytternes 1 krone-donationer. Indtil omkring 1989 stod her også en del birke, som inden de blev fældet nåede at trykke egen.

En hulhed hvor stammen deler sig søgtes drænet ved isætning af et elektriskerrør.

Drift 1993-1997: Stærk gennemhugst af randbevoksning. Rydning af træopvækst m.v. indenfor egens kroneperiferi foretaget.

Drift 1998-2004: I 1999 blev hegningen indskrænket fra ca. 10 m til kun at omfatte en radius af 2½ -3m omkring egen. Al trævegetation (træer og buske) uden for hegnet blev ryddet og det frigivne areal lagt til græsningsarealet. Den højeste del af opvæksten skåret ned i 2004.

Pleje 2005-2011: Den omgivende kratvegetation ryddet 2009/10 og indhegningen mindsket.

Plan 2012-2016: Intet må hæmme egen yderligere. Rydning (stævning) af træ- og buskvegetation foretages 1-2 gange i perioden.

Plan 2017-2100: På langt sigt fjernes hegnet og egen fristilles, men næppe de første 25 år.

Afd. 29. Nordhegnet

Ca. 0,1 ha. 2-5 meter højt, bredt levende hegn ud mod Rungstedvej. Hegnet er noget uensartet, men domineres af engriflet hvidtjørn og roser iblandet bl.a. hassel, hyld, kvalkved, alm. hæg, snebær og liguster. Desuden yngre røn og navr, ask, løn, fuglekirsebær og stødskud af elm og ær. Stedvis, især i øst danner træarterne dominerende stødskudsgrupper, mens vestdelen domineres af høje tjørn. I den centrale del er alm. skovranke (*Clematis vitalba*) stærkt fremtrædende.

Jordbunden er muld med bl.a. haremad, skvalderkål, stor nælde, burrenerre, dunet steffensurt, skovgaltetand og lav ranunkel. Nær Brilledamsområdet har H. Vedel i 1998 fundet vår-brunrod.

Mål: Bredt og bærrigt levende hegn, som slører trafikken på Rungstedvej, men ikke helt forhindrer indkig over området. Hovedvægt lægges på tjørn og rose, men uden større træer, der som hovedregel holdes væk af hensyn til hestekastanjealleen langs vejen.

Drift indtil 1993: Hegnet er dels plantet, dels selvsået. I 1990-91 blev hegnet udtyndet (og hestekastanierne samtidig opstammet) af kommunen.

Drift 1993-1997: Yngre flerstammede ask og ær fældet af hensyn til allétræerne på Rungstedvej.

I 1994-95 foretog kommunen beskæring af hegnet med fjernelse af overstandertræer (især ask) samtidig med hugst af paradisæbletræerne langs Rungstedvej.

Drift 1998-2004: I 2000/2001 partiel gennemhugst og beskæring med flisning af materialet. De nye elhegn i vest er rykket et par meter sydpå. Stor, blomstrende bjørneklo bekæmpet 2004.

Pleje 2005-2011: Borthugst af ær nær Brilledammen.

Plan 2012-2016: Af hensyn til hestekastaniealleen langs Rungstedvej holdes højt voksende træer som hovedregel væk fra hegnet. Hegnet beskæres med 3-5 års mellemrum og dele stævnes med 8- 10 års mellemrum. Tjørnene overholdes, men friholdes for træopvækst m.v.

Plan 2017-2100: Hegnet beskæres med 3-5 års mellemrum og dele stævnes med 8- 10 års mellemrum. Tjørnene overholdes, men friholdes for træopvækst m.v. Hegnslinjen i syd fastholdes.

Afd. 30. Brilledamsområdet.

Ca. 0,2 ha. Todelt dam. Lokalt også omtalt som Ottetalssøen.

Den vestlige del er helt åben og hidtil omgivet af tætgræsset overdrev. Floraen her omfatter bl.a. svømmende vandaks, vand-pileurt, knæbøjet rævehale og langs bredden sværtevæld, agermynte, nikkende brøndsel, tiggerranunkel og lav ranunkel samt selvsået opvækst af el, birk og gråpil. Denne del af søen er et fremragende paddeynglested med mængder af bl.a. grøn frø. Brinken er leret. Her henter bl.a. bysvaler redemateriale.

Den østlige del er tæt krat af slåen, engriflet hvidtjørn, roser (bl.a. hunderose og "multiflora"-roser), hassel og hylde med enkelte ask, og mod syd et nu 4-7 m højt pilekrat, dels selvsåede rødæl. I sydøst står en stor, død 5-stammet hvidpil (sølvpil). I søen forekommer sværtevæld, vandmynte, grenet pindsvineknop, lodden dueurt, bredbladet dunhammer, blærestar, korsbladet og stor andemad og vejbred-skeblad. I søen yngler bl.a. gråand, blichøne og grønbenet rørhøne og i krattet bl.a. gærdesanger.

Vandstanden svinger over året med op til over 1 meter.

Floraen på den højbundede del omfatter bl.a. fløjlgræs (dominerende), hvene, rød svingel, rapgræs, burrenerre, stor nælde, hønsetarm og lav ranunkel.

Mål: Sikring af lysåben søflade som paddedam og drikkested i vestsiden og mere lukket, kratomkranset sø i østdelen til gavn for bl.a. nattergal.

Drift indtil 1993: På målebordsbladet fra 1881 er vist et mindre vandhul, svarende omtrent til den vestlige del af brillen. Den nuværende form hidrører fra en udgravning foretaget i 1959-60.

Drift 1993-1997: To hængepile fældet, hegnet udvidet og forstærket og ca. 20 gråpil indplantet i 1993.

Drift 1998-2004: Ingen hugst i perioden. Hegningen udvidet og hegnet erstattet af el-hegn, indre pigtrådshegnslinje nedtaget og pileplantningen suppleret med stiklinger, klippet fra buskene. I 2004 er yderligere foretaget nedkrogning af pil.

Pleje 2005-2011: Den tilbageværende hvidpil (sølvpil) ringet 2005 (og død 2010), dels på grund af dens store vandforbrug, dels for at sikre dødt ved og dels for at fremme gråpilen i området. Ær og levende elm i krattet hugget 2011.

Plan 2012-2016: Alle ær og levende elm i krattet hugges og gråpilen stævnes ad to omgange med 3 års mellemrum.

Plan 2017-2100: Stævning af pilekrat med ca. 15 års mellemrum for at sikre tæthed. Krattet friholdes for træopvækst, navnlig af skyggetræarter.

Afd. 31. Kroskoven (Skovholmen vest for kroen).

Ca. 0,1 ha. Bevoksning af vortebirk, kirsebær, ask og ær. I nordranden, på Kommunens areal står to markante træer – en lind (dbh 76 cm) og en ask (dbh 75 cm). Tæt opvækst, til dels stødskud af ær, kirsebær, elm, løn, ask, bøg og røn samt snebær, slåen, hassel, seljepil, hassel, dunet gedeblad, stikkelsbær, fjeldribs, liguster, kristtorn, hunderose, mirabel og alm. hæg. Selve sydranden af brynet domineres i dele af engriflet hvidtjørn og rose.

Jordbunden er muld med bl.a. løgkarse, vild kørvel, febernellikerod, haremad, skvalderkål, brombær, alm. flitteraks, kæmpesvingel, hundegræs, lundrapgræs og fljlsgræs.

Mål: Opbygning af bredt, artsrigt bryn med overstandere og lysåben bevoksning med tættere underskov.

Drift indtil 1993: Tildels plantet omkring 1960, i øvrigt selvsået.

Drift 1993-1997: Svag tyndingshugst.

Drift 1998-2004: Underskov delvis ryddet (stævnet) og fliset mod nord, men skyder stærkt igen.

Pleje 2005-2011:

Plan 2012-2016: Bevoksningen udtynnes. Frihugst omkring de markante træer. I øvrigt hugst i brynnære del som led i opbygning af et bredere bryn.

Plan 2017-2100: Bryndrift med overstandere; tyndingshugst og frihugst omkring de markante træer, navnlig linden. Hvidtjørn overholdes generelt.

Afd. 32. Krokrattet og Ewaldshavehegnet (Nordøsthegnet).

Ca. 0,1 ha. 10-20 m bredt, ret afvekslende og artsrigt hegn.

a. Krokrattet. Yngre, nu 2-5 meter højt slåenkrat med tjørn, rose og overstandere af røn, birk, samt selvsået ær, kirsebær, løn og elm og mod øst unge, indplantede ege og rønne. I nordøst en tyk, død elmetorso.

b. Ewaldshavehegnet. Blandet bevoksning af ask, ær, løn, elm, rødæl, poppel, lind og i øvrigt tjørn, slåen, hyld, hæg og elmestødskud. Enkelte endnu stående døde elme. I vest bevoksning af vortebirk og rødæl (dbh 30-40) med underskov af hyld og døde og døende elme samt og i nord.

Den centrale del er åben med elmestødskud og en del kvas fra popler og døde elm. I sydøsthjørnet står en småbl. lind.

Jordbunden er muld med bl.a. knoldet brunrod, småbl. balsamin, skvalderkål, stor nælde, febernellikerod, korsknapp og vedbend.

c. Lille areal, som er udlejet til nordlig naboejendom på 100års kontrakt.

Mål: Opbygning af en bred, bærrig, delvis lysåben, kratrig bevoksning (bryn) med spredte overstandere af veludviklede, stabile løvtræer.

Der tages sikkerhedsmæssigt hensyn til de østlige naboejendomme og i øvrigt i det omfang, det ikke hæmmer funktion og fugleliv.

Drift indtil 1993: Hegnet etableret ved plantering omkring 1960, senere indplantning samt selvsået og selvgroet træopvækst.

Drift 1993-1997: Efter endelig afklaring af skelforhold i nordøst blev hegn sat op og i den nordøstlige, åbne del blev i 1996 indplantet enkelte ege og røn. Den øvrige bevoksning blev gennemhugget og brynranden i særdeleshed for skyggetræarter; enkelte balsampopler blev ringet; 32b blev tyndet særlig hårdt for at imødekomme naboer.

Drift 1998-2004:

32a: Hugst af død elm i nordsiden, ellers ingen hugst i perioden.

32b: Gennemhugst gennemført i syd, men ikke i nord. Død, hængende poppel trukket ned.

I 2004 var de tidligere så dominerende balsampopler døde efter hugst og ringning, også rodsquaddene.

Pleje 2005-2011: Ringning og gennemhugst. Bl.a. er flere risikotræer fældet.

Plan 2012-2016: Bryndrift med enkelte overstandere. Stærk gennemhugst a.h.t. krat og kroneudvikling på de udvalgte overstandere.

Plan 2017-2100: Fortsat bryndrift med overholdelse af enkelte overstandere. Gennem hugstindgreb af vekslende styrke og udnyttelse af naturlig opvækst skal alders- og dimensionsspredningen i bevoksningen fortsat øges. Som hovedregel skal bevoksningen være så lys, at underskoven kan have karakter af tæt krat. Slåenkrattet i nord forynges ved stævning først i næste periode.

Afd. 33. Trekanten. Skoven mellem Vænget og Søholm

Ca. 0,1 ha. Artsrig, men i nord temmelig mørk bevoksning af kirsebær (flere store; dbh 36, 50, 75), løn, ask (dbh: 45 cm; gl. stødsqud), elm, vildpære, røn, hæg, hassel, tjørn og hyld med opvækst af bl.a. elm og ær.

Jordbunden er leret muld med bl.a. skvalderkål, febernellikero, småbl. balsamin, alm. mangeløv og dansk el. plettet ingefær.

Mål: Opbygning af en forholdsvis tæt bevoksning med veludviklede, kratrige bryn, der lukker ind mod Søholm.

Drift indtil 1993: Den nordligste del var tilsyneladende en del af Lunden, den sydlige del tilplantet omkring 1960.

Drift 1993-1997: En tyndingshugst, rettet mod især elm, med overholdelse af løn, kirsebær og røn gennemført. Stævning af en stor hæg.

Drift 1998-2004: En stormfaldet hæg er sat på roden, ellers ingen hugst i perioden.

På Søholmsiden er et tæt og mørkt, gammelt hasselhegn blevet fjernet (og flisen herfra slynget ind på Rungstedlund). Det har øget lystilgangen i østsiden betragteligt.

Pleje 2005-2011: Ingen.

Plan 2012-2016: Gennemhugst for at frisætte bl.a. den store kirsebær (33-1) og sikre brynudvikling mod både vest og øst. Elm og ær hugges.

Plan 2017-2100: Gennemhugst. Bryndrift med enkelte overstandere og bl.a. tjørn i yderbrynet.

Afd. 34. Søholmshegnet (Skovbræmmen mellem Skærehaven og Søholm).

Ca. 0,05 ha. Ca. 7 m bred hegnsplantning af ca. 45årig ask, bøg, avnbøg, ær, birk (1), røn, samt tjørn, hanesporetjørn, slåen og stødsqud af hæg. Opvækst af bl.a. ær, hassel, hyld og ask. Fint og veludviklet bryn i øst, mere åben i vest på grund af skygge fra bøgene.

Mål: Tæt, lukkede kratbevoksning ind mod Søholm med bl.a. tjørn og slåen yderst og hæg inderst mod Søholm samt enkelte overstandere af ask, avnbøg og røn samt enkelte bøge. "Portal"-virkningen i vest sammen med 11b søges opretholdt.

Drift indtil 1993: Hegnsplantningen etableret omkring 1960.

Drift 1993-1997: Tyndingshugst; borthugst af elm. Stævning af hæg. Indplantning af tjørn i randen.

Drift 1998-2004: Stormfaldne hæg og kirsebær sat på roden, ellers ingen hugst udført i perioden.

Pleje 2005-2011: Svag tynding.

Plan 2012-2016: Bøgene i vest udtyndes, avnbøge i vest hugges på nær den største, der frihugges. Ær og elm fjernes; hyld stævnes. Indplantning af hæg i nordsiden (graves op i den østlige del eller i afd. 33).

Plan 2017-2100: Fortsat bryndrift med overstandere og hovedvægt på tjørn mod syd og hæg mod nord. Lejlighedsvis stævning af hæg.

Afd. 35. Egelunden (Græsningsskoven)

Ca. 0,2 ha. Ret åben græsningsskov (i samgræsning med afd. 14) med tre store, gamle ege (dbh 88-140) og en stor, gammel ask (dbh 125) samt spredte tjørn og enkelte hasler og yngre ær, fuglekirsebær og ask.

Flere døde, nedknækkede egegrene på bunden.

Bunden stedvis noget optrampet; med stor nælde, småbl. balsamin og alm. rapgræs.

Mål: Græsningsskov med overholdelse af de bredkronede gamle træer samt tjørn.

Drift indtil 1993: Tidligere græsningsskov, frahegnet i 1991, men atter inddraget i Vænge-græsningen i 1993/94.

Drift 1993-1997: Stærk gennemhugst af underskov, bl.a. af ær, løn og kirsebær og geninddragelse i græsningsarealet. I perioden er set bidskader på tilbageværende yngre ask, ær, hasler samt på tjørn og på øverlige rødder på den store ask. Egene er derimod ikke beskadiget.

Drift 1998-2004: Fortsat græsning. Stormskader på egene i 1999.

Pleje 2005-2011: Fortsat græsning. Ringning af én og fældning af øvrige ær i bevoksningen i 2010-11.

Plan 2012-2016: Fortsat græsning. Borthugst eller ringning af ær i nord. Lejlighedsvis slåning af nældevegetation. Fremme, evt. hegning af selvsåede tjørn.

Plan 2017-2100: Fortsat græsning. De gamle, markante træer bevares længst muligt som frikronede, markante træer og friholdes for generende opvækst o.l. Også ved død overholdes de uantastede.

Afd. 36. Fiskedamsskoven (Skoven syd for Lunden)

Ca. 0,4 ha. Afvekslende bevoksning af bl.a. en stor løn (dbh 92 cm), en stor, højbullet eg (dbh 92), to brede, lavbullede gamle bøge (dbh 80- 110) og tre ca. 80årige bøge (dbh 60-70), samt i øvrigt ær, kirsebær, vortebirk, elm, bøg og navr i diameterklassen 20-40 cm. Opvækst og underskov i øvrigt af hassel, tjørn, ær, kirsebær og elm. I den vestlige del af området ses en stor, ca. 1m dyb grav, der muligvis kan være en tidligere fiskedam.

Mål: Græsningsskov med spredte, dybkronede træer, tjørn og hasler.

Drift indtil 1993: Har tidligere været græsset. Fiskedammen kan stamme fra tiden efter 1762.

Drift 1993-1997: Udvisning til hugst foretaget, men ikke udført.

Drift 1998-2004: Udvisning til hugst foretaget, men ikke udført. Elhegnet i vest er rykket ud i perioden.

Pleje 2005-2011: Tyndingshugst i bryn. Gamle hegn fjernet.

Plan 2012-2016: Stærk tyndingshugst og inddragelse af de sydlige 2/3 som græsningsskov ved at vængehegnet langs 37 forlænges mod vest.

Plan 2017-2100: Fortsat græsningsskov.

Afd. 37. Lundens sydøstbryn.

Ca. 0,2 ha. Blandet, artsrig bevoksning af ask, kirsebær, ær, løn, navr og hæg. Tæt og mørk underskov domineret af støds kud af elm, ær og løn. Desuden opvækst af ær, elm og ask; og i øst een højbullet opvæksteg (dbh 18 cm), med lille højtsat krone, der presses af naboær. Desuden en del store, gamle hyld samt slåen og tjørn. Selve brynet er stærkt præget af skygge pga. manglende hugst.

Mål: Veludviklet, artsrigt bryn mod syd.

Drift indtil 1993: I nord gammel skov, sydover udvidet ved senere plantning og tilgroning.

Drift 1993-1997: Tyndingshugst gennemført, især i øst af ær og elm. Den unge eg frihugget. Borthugst i øst. Stævning af hyld. Indplantning af abild og evt tjørn.

Drift 1998-2004: Udvisning til hugst foretaget, men hugst ikke udført.

Pleje 2005-2011: Tynding og ringning af ær. Gamle hegn fjernet.

Plan 2012-2016: Stærk tyndingshugst, især af ær i vestsiden samt ringning. Frihugst af egen.

Plan 2017-2100: Bryndrift i syd med overholdelse af gamle træer.

Afd. 38. Lunden (Den nordlige skov).

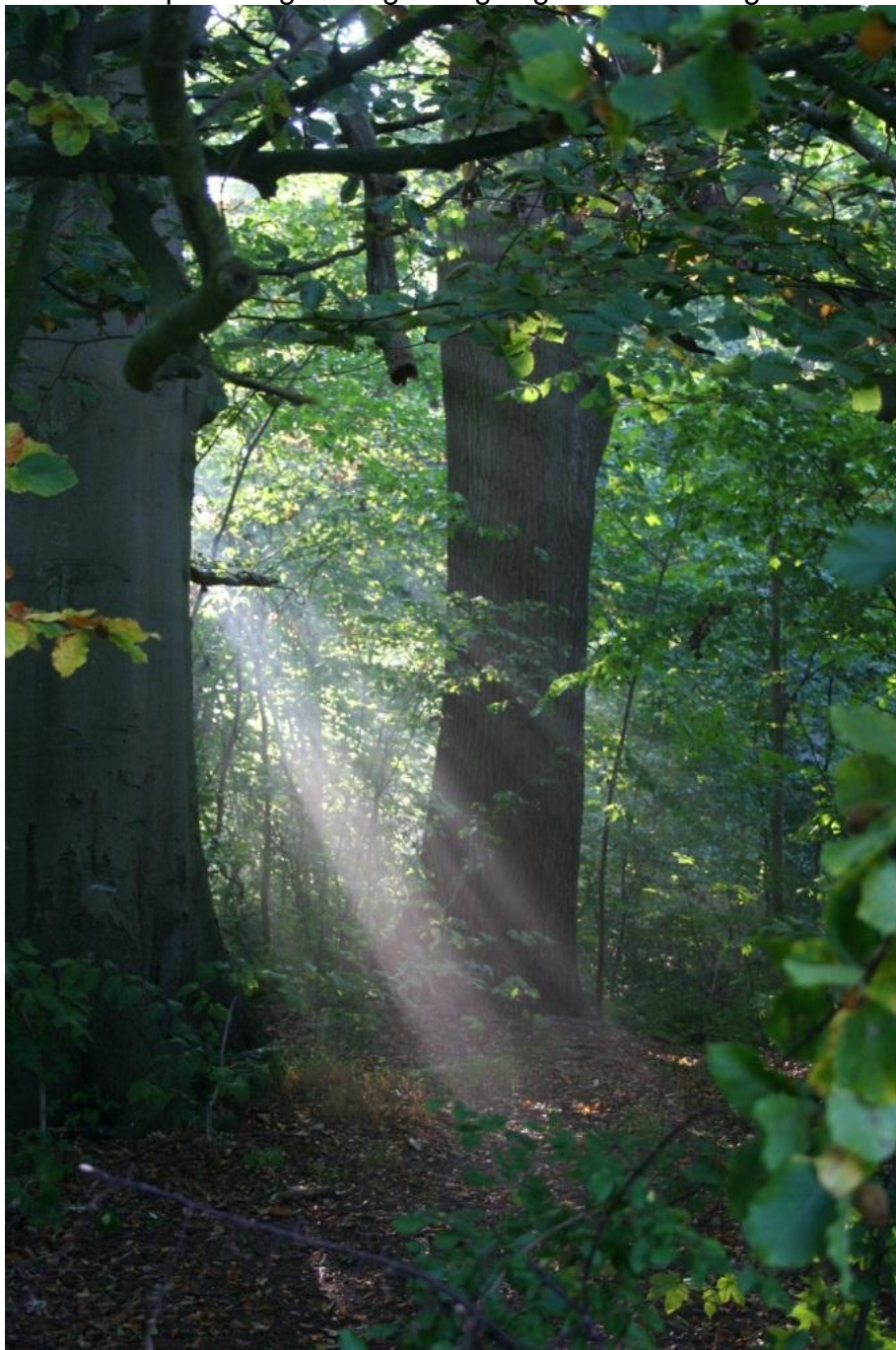
Ca. 0,5 ha. Egentligt højskovområde. Grunden hælder stærkt mod nord, hvor tør højbund går over i fugtig muld med tørvepræget, våd, periodevis vanddækket bund i den laveste del. Afdelingen er derfor inddelt i to litra: a, højbundsdelen og b, lavbundsdelen. Bevoksningen er uensartet og uensaldrende, med 50-100-230 årige bøge iblandet enkelte ask (især i den lave del), ær, løn og en eg. Enkelte store rodvæltede af bøg og ask samt døde elm giver yderligere variation og levesteder. Flere træer er mellem 35 og 40 m høje. Stedvis, bl.a. mod vest udgøres kronetaget af ung skov (dbh 15-35).

Overvejende meget tæt og meget mørk underskov af selvsået opvækst (dbh 5-20 cm) af ær, elm (stedvis dominerende), løn, bøg, ask og hyld samt i den lave del hæg. Desuden enkelte plantede taks i 38b. Den tætte opvækst konkurrerer ihærdigt og der er i de senere år sket stor uddifferentiering.

Størstedelen af området har i forårstiden et meget veludviklet anemonetæppe.

Bevoksningens indre del er de facto utilgængelig for publikum og her overholdes alle døde træer på rod og foretages ringning i stedet for hugst.

Mål: Højskov af afvekslende aldersfordeling og struktur, med vedvarende stort islæt af store, gamle, herunder døde, træer, især bøg, på højbunden og ask samt el i den lave del.

Drift indtil 1993: Afdelingens udstrækning svarer sammen med afd. 46 omtrent til den nordlige højskovsholm, som er vist på kortet fra 1816.

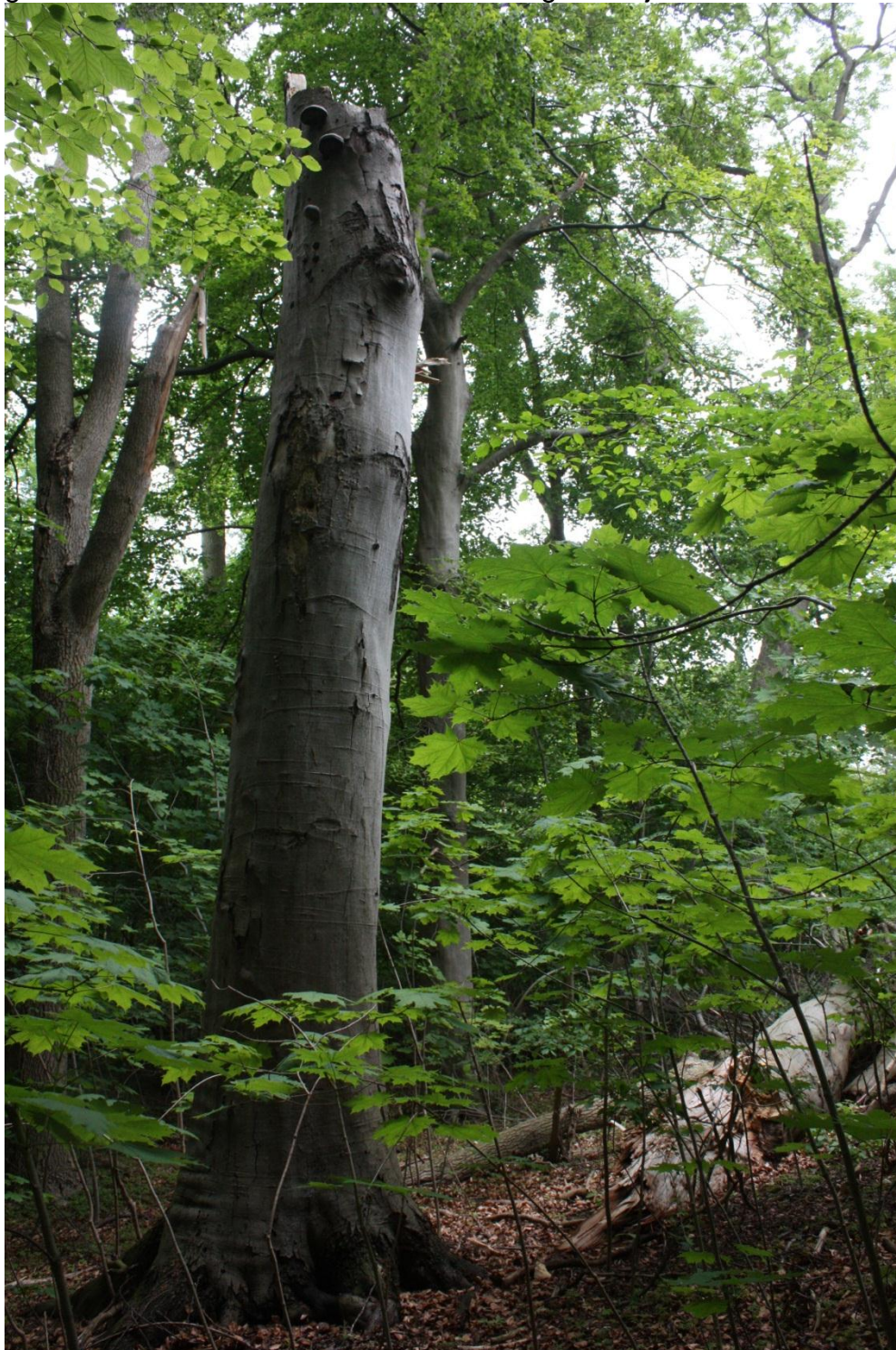
Drift 1993-1997: Svag tyndingshugst i a og østdel af b. Topkapning af tre høje, elmesygeramte elme nær stien i 1995/96. Elmesygens angreb på de mange store elme præger dele af bevoksningen.

Drift 1998-2004: Pga. lysbrønne fra store, døde elm og stormfaldet 1999, hvor bl.a. en stor bøg rodvæltede, er der ikke foretaget hugst i perioden, bortset fra nedskæring af risikobehæftede, topkappede døde elm nær stien.

Pleje 2005-2011: Ringning af ær. Stærk tyndingshugst i brynet mod nord.

Plan 2012-2016: Tyndingshugst, ringning og frihugst af enkelttræer til fremme af fleraldrende struktur med hovedvægt på bøg, ask og de forekommende ege. I opvæksten begrænses især elm og ær. Ud mod rande og bryn en stærkere hugst for at øge bryndybden. Fugtigheden i den lave del (38b) forøges ved at dæmningen over grøften forstærkes i østsiden. Brorest over grøften fjernes.

Plan 2017-2100: Fortsat tyndingshugst, ringning og frihugst af enkelttræer til fremme af fleraldrende struktur med hovedvægt på bøg, ask og de forekommende ege. Ingen hugst af træer med dbh >ca. 25 cm, i stedet foretages ringning. I opvæksten frihugges de mest lovende træer af især ask og bøg med henblik på udvikling af dybe og fyldige kroner.

Afd. 39. Karen Blixens Grav med den store bøg ("Karen Blixens Bøg").

Ca. 0,05 ha. Gravstedet øst for bøgen omgives af lavt, slået græs, med jævn overgang til den omgivende vegetation. Mod sydvest krat af rose og tjørn. Mod vest urterig skovbundsflora med febernellikero, stor nælde, skovgaltetand, skvalderkål, kæmpesvingel, lundrapgræs, miliegræs, skovkvik, løgkarse, haremød og hindbær.

Mål: Sikring af passende rammer for gravstedet. Bøgen holdes fritstillet og bevares længst muligt.

Drift indtil 1993: Gravstedet etableret 1962.

Drift 1993-1997: Frihugst af bøgen i hele kroneranden. Visse buske fjernet og opvækst stærkt udtyndet, således at kun tjørn og spredte bøge står tilbage.

Drift 1998-2003: Fortsat slæt og friholdelse.

Pleje 2005-2011: Græs slået og nedfaldne grene m.v. fjernet som hidtil. Opvækst af elm, ær og hylf fjernet.

Lænkehegnet fornyet 2011.

Plan 2012-2016: Det nuværende, åbne præg fastholdes. Græsset slås, nedfaldne grene m.v. fjernes som hidtil. Opvækst af elm, ær og hylf fjernes. Den store bøg holdes fritstillet og bevares længst muligt. Beskæring af yderste grene til d 5-10 cm kan foretages for at nedsætte grenmomentet, men ellers undlades beskæring så vidt muligt på grund af faren for svampeangreb.

Plan 2017-2100: Status quo.

Afd. 40. Ewalds Høj

Ca. 0,1 ha. Bronzealderhøj med mindestenen for Johs. Ewald. Væsentligt besøgsål og udsigtspunkt. En kampestensat trappe fører fra sydvest op til den cirkulært brolagte top med mindstøtte og bænk.

Højen er i nord bevokset med tre gamle bøge, hvoraf én er enstammet og de øvrige henholdsvis 5- og 6- stammede, metertykke stødskudstræer, præget af tidligere styning i ½ - 1½ m. Højen er i øvrigt bevokset med ca. 80 cm højt krat af fjeldribs og taks. Syd for selve højen står enkelte yngre, dybkronede bøge.

Højen er omfattet af lovgivningens fortidsmindebeskyttelse (Naturbeskyttelseslov og Museumslov), der indebærer at der på selve højen og inden for en afstand af 2 m fra den ikke må foretages jordbehandling, gødes eller plantes.

Mål: Overholdelse af bøgene længst muligt. Begrænsning af færdselsslid udenfor stien. Eneste adgang til højen skal være den eksisterende sti fra sydvest. Krativæksten på højen holdes lav af hensyn til udsigten. Højen friholdes iøvrigt som fortidsminde for større træopvækst.

Højens funktion som udsigtspunkt skal forbedres ved hugst i de omliggende bevoksninger.

Drift indtil 1993: Højen har i århundreder tjent som udflugtsmål og udsigtspunkt og blev i 1700-tallet benævnt "Bjerget" eller "Kirkehøj". Den var i 1708 omgivet af en lavendelhæk, og to trætrapper med rækværk førte op til toppen hvor der var to lysthuse. Ifølge Bobé (1963), var her en buste af Frederik IV, mens Leth-Larsen (1986) oplyser at det var lavendelhækken, som formede kongens monogram. Højen er uløseligt knyttet til digteren Johs. Ewald efter hans ophold på kroen og i en fiskerhytte nærved i 1773-75. Bobé (1963 p. 195) skriver ligefrem: "Højen, som han elskede, var hans digtersæde". Selvom højen vest for havnen også gør krav på æren og længe har været kåret og fejret som Ewalds Høj, er det formodentlig Rungstedlund's "Ewalds Høj", der var digterens foretrukne. Sandstensstøtten med digterens navn blev flyttet hertil omkring 1876 fra den anden Ewalds Høj, hvor den oprindelig blev rejst i begyndelsen af 1800-tallet (mellem 1812 og 21).

Drift 1993-1997: Spærring af adgang nordfra ved kvas, hegn og underplantning af bøgene med fjeldribs (trods dyb skygge).

Helt i pagt med de sidste mindst 300 års tradition blev højen og nærmeste omgivelser renoveret i 1997 efter en plan udarbejdet af Andreas Bruun. Højen blev bl.a. forsynet med kampestensat trappe, brolægning og ny bæk (tegnet af V. Wohlert). Krattet på den sydlige og østlige dele er efter stævning og stærk udynding af opvækst m.v. suppleret med yderligere taks og fjeldribs. Under bøgene i nord er plantet vedbend.

Pleje 1998-2011: Regelmæssig beklipning af vegetationen og talrige forsøg på at forhindre adgang fra nordsiden. Unge bøge udyndet.

Plan 2012-2016: Regelmæssig (1-2 gange årligt) beklipning af krattet.

For at undgå slidskader på højens nordlige del på grund af færdsel udenfor de befæstede dele, fortsættes med pålæg af gerne tornet kvas.

Plan 2017-2100: Bøgene overholdes længst muligt. Udsigten opretholdes ved løbende hugst i de omgivende bevoksninger.

Afd. 41. Sydlige Iskælderskov.

Ca. 0,1 ha. Tæt, yngre bevoksning (dbh 20-40 cm) af kirsebær, elm, ask, ær, løn, balsampoppel, lind (2 i øst), eg (i SV; 1 skyggepræget, dbh 10) samt hæg.

Tæt underskov af elmestødskud, løn, ær, balsampoppel (rods kud), alm. hæg og lidt tjørn. Muldbund med bl.a. vorterod, guldstjerne, liden lærkespore og skvalderkål.
Mål: Lysåben, brynpræget bevoksning af store, dybkronede kirsebær, løn og lind med underskov af bl.a. tjørn og hæg og veludviklede, bærrige bryn mod syd og vest.
Drift indtil 1993: Ubevokset indtil tilplantning i 1960'erne
Drift 1993-1997: Gennemhugst.
Drift 1998-2004: Udvisning foretaget, men hugst ikke udført. Bjørneklo, der før var udbredt i skoven er nu tilsyneladende udryddet vha. opgravning.
Pleje 2005-2011: Svag hugst i brynet.
Plan 2012-2016: Sydøstdelen hugges så hårdt (bl.a. alle elm) at udsigten fra Ewalds Høj genoprettes. Syd- og vestbrynene reableres ved hård tilbagehugst af skyggetræer. Tjørn og den enlige opvæksteg i SV overholdes. Kvaset fra hugsten anbringes i afd. 42. I bevoksningens indre del foretages ringning, bl.a. af poppel.
Plan 2017-2100: Fortsat bryndrift med overstandere. Evt. foretages indplantning af enkelte tjørn i syd og vest.

Afd. 42. Nordlige Iskælderskov.

Ca. 0,1 ha. Skov i og omkring en dyb grav. I området, hovedsagelig på randen, står flere store, markante træer, bl.a. 3 ege, 4 ask, en større og to mindre løn samt navr. I graven desuden hestekastanie, bøg og ask. Selve brynet er mest åbent "stangbryn" af løn, røn og ær; i nordøst dog tæt krat af hæg, elm, løn, fjeldribs og dunet gedeblad. I graven opvækst af bl.a. løn, ask og elm. Enkelte randnære træer har bidskader fra før hegnet i 1991 blev rykket udefter.

Graven er muligvis blot en råstofgrav, men kan teoretisk set have tjent som isdepot (iskælder) (det er derfor på ret løst grundlag at navnet Iskælderskov foreslås). Der er antydning af en nedkørsel i SV. Træernes alder antyder at den må være etableret før midten af 1800-tallet. Graven er helt tør og uden antydning af tørv eller vådbund i øvrigt, men målebordskortet fra 1894-99 viser et mindre vandhul i den centrale del. I sydskrænten en grævlingegrav, der var beboet i 1992 men ikke i 1997 eller senere. I 2005 var den overtaget af ræv og i 2011 forladt.

Mål: Sikring af de store markante træer, især egne samt veludviklede bryn mod nord og vest. I graven tykning med enkelte overstandere.

Drift indtil 1993: Det nordlige hegn (pigtråd) blev i 1991 rykket udefter. De store elme døde af elmesyge.

Drift 1993-1997: Frihugst af egne. Stævning af bidskadet kratopvækst.

Drift 1998-2004: Ingen hugst i perioden. Vesthegnet rykket ud og står nu 3-4 m fra gravkanten.

Pleje 2005-2011: Egene 42-8 og 42-9 frihugget for påtrængende bøg, løn og elm.

Plan 2012-2016: Frihugst af markante træer.

Plan 2017-2100: Fortsat frihugst af markante træer. På længere sigt opbygning af tætte, kratrige bryn.

Afd. 43. Ewaldshøjbrynet (Skovbræmmen nord for Ewalds Høj).

Ca. 0,1 ha. Nordvendt bryn med meget varieret og artsrig bevoksning, der udover en stor bøg (dbh 127 cm) og en stor eg (dbh 90) består af løn (6 stk.; dbh 28-44), fuglekirsebær (dbh 42), ask 2 stk.; dbh 48), bøg, navr (3-4 stk.; dbh 20-40), vortebirk (dbh 37) og én stående død elm (dbh 50).

Tæt underskov af bøg (dbh 5-15) og elm (stødskud), ær, løn og ask. I selve brynet indgår kirsebær, løn, elm, hæg, ask og tjørn.

Jordbunden er førnerig muld med bl.a. bingelurt, liden lærkespore, vorterod, alm. guldstjerne og hvid anemone.

Mål: Lysåben overskov med veludviklet bryn mod nord og tættere underskov.

Drift indtil 1993: I øst var der indtil omkring 1960 en fægyde mellem Vænget og Blokken.

Drift 1993-1997: Svag tyndingshugst.

Drift 1998-2004: Stormfaldne kirsebær og elm afskåret i hegnslinjen (og fjernet fra folden). Udvisning foretaget, men hugst ikke udført.

Pleje 2005-2011: Tynding aht. egen, bøgen og udsigten fra Ewalds Høj.

Plan 2012-2016: Tyndes hårdt aht. egen, bøgen og udsigten fra Ewalds Høj.

Plan 2017-2100: Hård lysskovdrift af hensyn til markante træer og udsigten fra Ewalds Høj.

Afd. 44. Området øst for gravstedet.

Ca. 0,1 ha. Ung bevoksning af engriflet hvidtjørn (dbh 5-12), hyld, hassel (store; dbh indtil 25 cm), elm, mirabel, kirsebær og røn samt en birk og mod øst enkelte bøge (dbh 20-30cm). Opvækst af løn, ær, elm, kirsebær, ask og bøg.

Mål: Bl.a. for at fremhæve den store bøg ved gravstedet og af hensyn til den store eg nordfor (43-1) tilstræbes et forholdsvis lavt, lysåbent, bærrigt krat med få større træer.

Drift indtil 1993: Tidligere til dels græsningsareal, tilplantet omkring 1960.

Drift 1993-1997: Svag gennemhugst. Stien i syd blev etableret i 1993-94 og stavrehegnet forlænget og vedligeholdt.

Drift 1998-2004: Ingen hugst i perioden.

Pleje 2005-2011: Svag tynding.

Plan 2012-2016: Lysskovdrift. Den største af bøgerne (dbh 40) sikres god kroneudvikling ved borthugst af nabotræer (birk, bøg og ær). Hassel og tjørn bevares ellers hugges/stævnes størstedelen.

Plan 2017-2100: Lysskovdrift med vægt på tjørn og få overstandere.

Afd. 45. Stavrehegnsbrynet (Brynet syd for gravstedet)

Ca. 0,1 ha. Bevoksning af tre store løn i vestsiden (dbh 40-80) med ret tæt og mørk underskov af elm, løn, ær, bøg, kirsebær og ask. Krat af tjørn, hyld, benved og rose. Østbrynet præges af hvidtjørn, stødsकुdselm, ask og en halvdød rose.

Jordbunden er muld med bl.a. febernellikero.

Mål: Veludviklet, lysåben brynholm med spredte overstandere.

Drift indtil 1993:

Drift 1993-1997: Kraftig gennemhugst af ær og elm. Indplantning af abild og tjørn.

Drift 1998-2004: Udvisning foretaget, men hugst ikke udført i perioden. Røjning omkring nyplantningerne ved bl.a. afslåning af stødsकुd af elm og ær.

Pleje 2005-2011: Tynding i bryn. Pigtrådshegnet fjernet.

Plan 2012-2016: Bryndrift: alle elm og ær hugges, hyld og rose stævnes.

Plan 2017-2100: Lysskovdrift med vægt på tjørn i bryn og frihugst af løn.

Afd. 46. Lunden syd for stien.

Ca. 0,2 ha. Varieret bevoksning af forskelligaldrende bøg (dbh 26), iblandet enkelte ask, ær og kirsebær og en stor, endnu stående død elm (nr. 46-3). Tæt og meget mørk, 2-4 m høj opvækst underskov af elm (dbh 1-5 cm), løn, ær, kirsebær, ask, og hyld iblandet enkelte bøge og hasler og i syd enkelte alm. hvidtjørn og hæg.

Vestbrynet er meget skygetræpræget pga. manglende hugst.

Jordbunden er muld med bl.a. hvid anemone, skovmærke, flitteraks og skovsyre.

Mål: Højskov af afvekslende aldersfordeling og struktur, med vedvarende stort islæt af store, gamle, herunder døde træer, især bøg og veludviklet, lysåbent bryn mod vest.

Drift indtil 1993: Afdelingens udstrækning svarer sammen med 38 omtrent til den nordlige højskovsholm, som er vist på kortet fra 1816. Svag tyndingshugst.

Drift 1993-1997: Udvisning foretaget, men hugst ikke udført.

Drift 1998-2004: Udvisning foretaget, men hugst ikke udført.

Pleje 2005-2011: Tynding og ringning i syd.

Plan 2012-2016: Stærk gennemhugst i brynet og ringning inde i bevoksningen.

Plan 2017-2100: Bryndrift mod vest, skyggeskovdrift i den øvrige del.

Afd. 47. Lundens nordbryn.

Ca. 0,3 ha.

Afvekslende, artsrig, ca. 45årig bevoksning af rødæl, ær, løn, elm, kirsebær, bøg og ask med bl.a. tjørn og hylde på svag sydhælde.

To gamle ask (80-100årige) i syddelen er hhv. nedknækket i 1-2½ m højde (og død) og rodvæltet mod NNØ, skærende et hjørne af Søholm, men stadig levende. Tilbage af ældre træer er en fuglekirsebær (dbh 60 cm). Tæt opvækst af bl.a. elm, løn, ær, ask og bøg.

Jordbunden er muld, der bliver mere fugtig og tørveholdig i den sydlige del. Floraen er skyggepræget, men omfatter bl.a. fladkravet kodriver, skvalderkål, knoldet brunrod, dunet steffensurt og febernellikero.

Mål: Opbygning af en bred, bærrig, delvis lysåben, men yderst ret tæt bevoksning (bryn). Den skal danne nordbryn for højskoven i afd. 38. Større alders- og dimensionsspredning tilstræbes.

Drift indtil 1993: Størstedelen blev plantet omkring 1960.

Drift 1993-1997: Tyndingshugst, især i brynzonen.

Drift 1998-2004: Ingen hugst i perioden.

Pleje 2005-2011: Selve brynet gennemhugget for at udtynde og fjerne skyggetræarter for at fremme kratarterne. Ringning og hultræhugning af enkelte ær og større elm i bevoksningen.

Plan 2012-2016: Bryndrift. Ringning eller hugst af skyggetræarter.

Plan 2017-2100: Bryndrift med overstandere. Gennem indgreb af vekslende styrke, primært ringning, og udnyttelse af naturlig opvækst øges alders- og dimensionsspredningen i bevoksningen fortsat.

Afd. 48. Søholmskoven (skoven mellem Blokken og Søholm).

Ca. 0,2 ha.

Blandet, ca. 45årig bevoksning af rødæl med vortebirk, bøg, avnbøg og ær samt hæg og abild med stedvis tæt og mørk underskov af hæg, tjørn, snebær, ær samt ask, hassel, løn, elm og røn. Enkelte døde (ringede) hvid- og rødæl, hvoraf ca. halvdelen står endnu.

Mål: Opbygning af en bred, bærrig, delvis lysåben, men yderst ret tæt bevoksning med stor alders- og dimensionsspredning, mange hultræer og veludviklede bryn mod både nord og syd.

Drift indtil 1993: Bevoksningen etableret ved plantning 1958-62.

Drift 1993-1997: Tyndings- og brynhugst. Enkelte hvid- og rødæl ringet for at øge hultræ- og dødtvedsmængden.

Drift 1998-2004: Ingen hugst i perioden.

Pleje 2005-2011: Brynet gennemhugget for at udtynde og fjerne skyggetræarter for at fremme brynarterne. Enkelte træer ringet.

Plan 2012-2016: Bryndrift. Fortrinsvis ringning af skyggetræarter for at fremme brynet og lystræarterne.

Plan 2017-2100: Bryndrift med overstandere. Gennem indgreb af vekslende styrke, primært ringning, og udnyttelse af naturlig opvækst øges alders- og dimensionsspredningen i bevoksningen fortsat.

Afd. 50. Portnerbolig og –have.

Ca. 0,1 ha. Portnerbolig med tilhørende have. Tidligere benævnt 12a, men udskilt som selvstændig afdeling i 2004. Haven syd for huset afgrænses af en avnbøgehæk. Hækkens klipning og havens røgt og pleje i øvrigt påhviler lejereren.

Mål: Haven som sådan ligger uden for plejeplanens rammer, men det bør sikres at have og hus indgår harmonisk i helheden på Rungstedlund.

Drift indtil 1997: Tidligere tjenestebolig for Rungstedlunds gartner.

Drift 1998-2004: Grænsen mellem haven og de omliggende arealer blev afstukket i 1999 og markeret med plantning af en avnbøgehæk.

Pleje 2005-2011: Hækken sikres bedre udviklingsmulighed ved hugst og beskæringer i de tilgrænsende afdelinger 12 og 15.

Plan 2012-2016: Den nordlige af de to lærk fældes. Hækken skal sikres bedre udviklingsmulighed ved hugst og beskæringer i de tilgrænsende afdelinger 12 og 15.

Plan 2017-2100: Status quo.

8.5 PLEJEPLANENS UDFØRELSE

Plejeplanens mål og tiltag gennemføres i et samarbejde mellem Rungstedlundfondens bestyrelse og Karen Blixen Museets administration og bl.a. Frivilligruppen, Kvæg-græsserlauget, Fondens konsulenter, Hørsholm Kommune, indhyrede entreprenører og græsningsforpagteren i de ydre folde.

Hovedlinjerne i de årlige driftstiltag, især hugster o.l. drøftes som hidtil på parksyn i september-oktober og følges op ved parksyn i marts-april og efter behov tillige i juni. Som hidtil udarbejdes årligt en prioriteret arbejdsplan på baggrund af driftsplanens forskrifter.

Hugst skal ske efter forudgående udvisning (mærkning til hugst) og finde sted udenfor fuglenes yngletid dvs. i tiden 1. sept. - 1. marts. Hugst og beskæring mv. af frugt- og bærbærende træer og buske bør dog først ske efter frøfald.

I stedet for hugst, dvs. fældning af træer, vil der i de indre dele af bevoksningerne og de vanskeligt tilgængelige områder, i højere grad blive anvendt ringning, dvs. dødelig afhugning af bark og vækstlag i et bælte omkring stammen. Det er både hurtigere, billigere og mere biologisk-økologisk optimalt end hugst.

Det største planlagte tiltag er retableringen af vådområdet i afd. 16 (Kærkrattet) af hensyn til især nattergal.

I planen er lagt vægt på systematisk tilsyn og en mere intensiv overvågning af både sikkerhedsmæssig, vedligeholdelsesmæssig og naturmæssig art, dels af hensyn til publikum, dels for at kunne følge effekterne af planen på især fuglelivet.

8.5.1 Tilsyn

Udover de 2-3 årlige, egentlige parktilsyn foretages årligt:

- Sikkerhedstilsyn. Gennemgang af alle potentielt farlige eller truende træer (obs-træer, jfr. kortet i fig. 13.). Desuden foretages hurtigst muligt efter orkaner, stærke storme o.l. et ekstraordinært tilsyn med henblik på oprydning på stierne og sikring mod eventuelle farer fra stormskadede træer.
- Inventar- eller facilitetstilsyn. Årlig gennemgang af opstillede publikumsfaciliteter og andet 'terræninventar' (fx bænke, affaldskurve, passager, rækværk, broer, informationstavler og skilte). Den fysiske (råd- og hærværksmæssige) tilstand, samt udsigtskilens tilgroningstilstand vurderes. Ligeledes vurderes stiernes tilstand. Gennemgangen foretages på baggrund af en udarbejdet fortegnelse (tjekliste) forud for forårsparksynet.

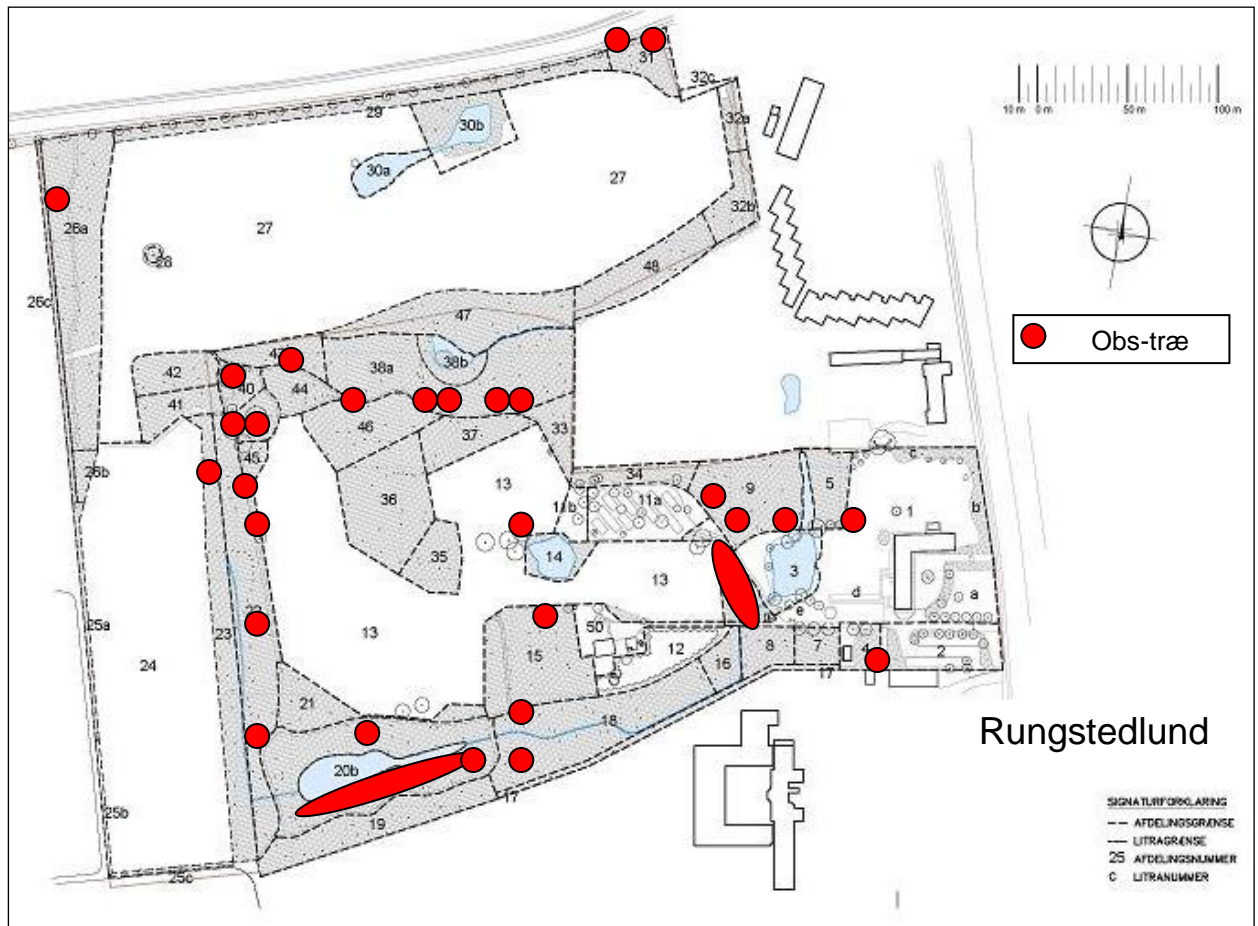

Fig. 13

Oversigt over observationstræer (obs-træer; risikotræer), dvs. træer der ved storm og nedfald kan indebære en potentiel risiko i forhold til trafik og færdsel ad stier og veje og derfor skal holdes under skærpet tilsyn. Risikotræer inde i bevoksningerne, og som ved fald ikke vil kunne ramme stier eller huse o.l., er ikke medtaget.

De to træer i nordøst (afd. 31) står på Kommunens areal og er således ikke Rungstedlunds ansvar.

De enkelte træer er nærmere beskrevet i Bilag 1.

8.6 PLANENS TIDSFØLGE

For at sikre en gunstig naturtilstand på kort og langt sigt i overensstemmelse med målsætningerne regnes med iværksættelse af større eller mindre tiltag (hugst, ringning osv.) i de enkelte afdelinger med en periodicitet på omkring 4-7 år. Under alle omstændigheder påregnes de pågældende afdelinger gennemgået det fastsatte år med henblik på stillingtagen til behovet for indsats. Den prioriterede tidsfølge for disse tiltag er for de to næste planperioder skitseret i tabel 8.1.

Derudover er der en række årligt tilbagevendende pleje- og tilsynsopgaver, som anført i tabel 8.2.

Periode	År	Afdeling	Bemærkninger; øvrige tiltag
1. periode	2012	5 (hugst af ask 5-10), 10, 15, 41,43, 46 (topkapning af bøg 46-1), 50 (hugst af lærk).	Ringning af træer i afd. 22, 30, 47. 12 (opstamning). Beskæring af truende grene i 38. Nyt grus på stierne. Gårdspladsbænken hæves og behandles.
	2013	7, 9, 14, 17, 20, 21, 23, 26, 36, 37, 48	Udskiftning af navneskiltepæle i Herregårdslunden. Fjernelse af bro i 38/47. Forstærkning af dæmninger i 18, 20 og 47. Stiksåning i 25b og c.
	2014	8, 11, 14 (stævning), 16, 20, 30 (hugst), 32, 34, 35,38	16 (Kærkratprojektet). Opsætning af nye skiltepæle ved indgangene.
	2015	3, 4, 25, 29, 31, 33, 44, 46, 47	Stiksåning i 25b og c. Renovering af Den Hvide Bro
	2016	15,18, 19, 22, 28, 45, 30 (stævning),	Pilestikning i afd. 14, 30.
2. periode	2017	5, 10, 12, 20, 26, 36	Afd. 36 inddrages i græsningen efter hugst og flytning af hegn.
	2018	9, 17, 23, 25, 40, 43	
	2019	11, 14, 19, 21, 26, 41, 42	
	2020	10, 33, 34, 35, 39	
	2021	4, 5, 15, 26, 29, 32, 36, 37,	

Tabel 8.1

Tidsfølgeplan for større, afdelingsvise plejetiltag på Rungstedlund.

Kategori	Opgave	Tidsrum	Afdeling	Ansvarlig
Naturpleje	Plejeplanens tiltag (hugst, ringning osv.) samlet i parktilsynets årlige arbejdsplan	Fortrinsvis i tiden 1/9- 1/3.	Efter arbejdsplan	Entreprenør, Konsulent Frivilliggruppe
	Slæt i Hassellund		7	Frivilliggruppe
	Slæt under hegn	2x forår og sommer	13	Konsulent Frivilliggruppe
	Brynpleje; afslåning af stødskud		14, 23, 32	Konsulent Frivilliggruppe
	Bjørneklobekæmpelse. Gennemgang af arealet og bekæmpelse (rodstikning).	2 x årligt, juni og august	1b, 7, 11, 14, 23, 24, 26, 28, 29, 30, 37 og 41	Konsulent, fx pfm som hidtil
	Pileurbekæmpelse		3, 5, 16	Frivilliggruppe
	Snebærbekæmpelse		22	Frivilliggruppe
	Udsigtsåbning v. bænke	Fortrinsvis i tiden 1/7- 1/3.	Alle bænke	Frivilliggruppe Konsulent
	Stavrehegns-vedligehold	Årligt	39/13	Frivilliggruppe
	Fuglefodring	Løbende		Portner
Havepleje	Græsslåning	Ca. 20/4-20/10	1, 11	Gartner
	Slåning/slæt ved Havedam	3 gange	3	Frivilliggruppe
	Hækklipping	Løbende	1, 2	Gartner
	Skærehavepasning	Løbende	11	Gartner
	Beskæring/klipping af espalier på huset	Vedbend primo juli og i september	1	Gartner
	Pasning af rosen- og staudebede	Løbende	1	Gartner
Andet	Tømning af affaldskurve og affaldsopsamling	Løbende	Ved bænke og på stier m.v.	Portner
	Vedligeholdelse af installationer, stier	Efter konstateret behov		Portner Entreprenør
Tilsyn	Sikkerhedstilsyn. Gennemgang af risikotræer	Årligt (fx før første parksyn)	Hele ejendommen	Konsulent, fx pfm
	Tilstandsvurdering af terræinventar	Årligt (fx før første parksyn)	Hele ejendommen	Konsulent, fx pfm
	Hegningstilsyn	Løbende	13, 24, 27	Dyreejerne
	Udarbejdelse af års arbejdsplaner på baggrund af plejeplanen	Årligt i september		Konsulent, fx pfm som hidtil
Overvågning	Redekassefugle Ringmærkning	Løbende		Fuglegruppen Ringmærker
	Fuglefauna total	Løbende	Linjetakseringer	DOF v. bmj
	Overdrevstilstand	Med 2-3 års mellemrum	13, 24, 27	Konsulent, fx pfm
	Skovstruktur	Med 3-5 års mellemrum		Konsulent, fx pfm
	Problemartsstatus	Med 2 års mellemrum		Konsulent, fx pfm

Tabel 8.2

Oversigt over årlige pleje- og tilsynsopgaver m.v. på Rungstedlund.

Blandt planens større tiltag, ud over den planlagte, løbende pleje af bevoksninger og arealer i øvrigt, som påregnes eller foreslås gennemført i planperioden, kan fremhæves:

1. Fornyelse af hegn og genoptagelse af afgræsningen af de ydre folde (Blokken og Fiskerfolden; afd. 24 og 27). Aftale herom med ejeren af Rungsted Ladegård (hestegræsning) er opgivet. Plansat 2012 el 13.
2. Opsætning af hegn omkring Skærehaven for at forhindre rådyrbidskader på havens planter. Plansat 2012.
3. Hævning og træbehandling af gårdspladsbænken. Plansat 2012.
4. Fornyelse af grusbelægningen på hele stisystemet. Plansat 2012.
5. Udskiftning af navneskiltepælene med ege- eller robiniepæle i Herregårdslunden (afd. 26) og opsætning af nye skilte, hvor de måtte mangle. Plansat 2013.
6. Renovering af 'Kærkrattet', vådområdet i afd. 16, jfr. plejeplanen og den i 2008 udarbejdede detailplanskitse. Bortgravning af affald, kæmpepileurt m.v. med henblik på udvikling af vådområde med pil. Projektet forudsætter dispensation fra fredningens forbud mod "terrænændringer". Arbejdet bør udføres på et tørt tidspunkt i sensommeren el. efteråret. Plansat 2014.
7. Renovering af Den Hvide Bro ved Havedammen. Plansat 2015.

8.7 PLANENS REVISION

Planen bør løbende revideres og justeres. Næste mellemrevision bør foretages i 2016, således at en ny plan kan træde i kraft fra 2017.

9.0 OVERVÅGNING OG FORMIDLING

Det er meget vigtigt at effekten af plejen på Rungstedlund kan følges, således at den fremtidige drift og pleje kan styres ind, tilpasses, målrettes og i det hele taget gøres så optimal som mulig. Herunder at indsamlede erfaringer kan videregives og udnyttes andetsteds.

9.1 Overvågning

Fuglelivet

Fuglelivet er hovedmålet med reservatets oprettelse og plejens primære mål. Rungstedlunds fuglebestand er som beskrevet i kapitel 4.0 blevet overvåget i en længere årrække. Det gælder først og fremmest ynglefuglebestanden i tilknytning til de opsatte redekasser, hvor der er indsamlet en på landsplan ret enestående dataserie.

Det vil være særdeles værdifuldt at fugleovervågningen på Rungstedlund fortsættes, således at fuglelivets udvikling og navnlig effekten af driftstiltagene kan følges og tilpasses. Overvågningen bør udover fortsættelse af den igangværende overvågning af redekasserne, også omfatte totaloptællinger på hele Rungstedlund.

Den fremtidige fugleovervågning bør således omfatte:

- Redekasseovervågning efter samme hovedretningslinjer og principper som hidtil, således at de enkelte år kan sammenlignes.
- Ringmærkning. I sommertiden af unger i redekasserne. Efterår, vinter og forår af fugle fanget i spejlnet.
- Optællinger, der giver data for totalbestandens udvikling og for de fuglearter, der ikke yngler i redekasser på Rungstedlund, foreslås udført gennem en fortsættelse af de linjetakseringer som Bent M. Jürgensen indledte i 2002 og efter den metode som beskrives af Brøgger-Jensen & Møller i Møller 1997. Der fortsættes med minimum tre årlige tællinger, ad den fastlagte rute.
- Optælling og registrering på kort af benyttede, naturlige hultræer.

Strukturer og andre forhold

En række forhold har stor betydning for fuglelivets udvikling. Ved overvågning af disse fås et indirekte mål for tilstand og potentiale.

Som særlig vigtige overvågningsemner kan foreslås:

- Trætilstand: De markante træers tilstand og udvikling følges med regelmæssig beskrivelse og måling.
- Hultræer: Udviklingen i antallet af naturlige hultræer følges ved registrering med ca. 3 års mellemrum..
- Struktur: Den generelle struktur i skovområderne overvåges med en skovstrukturindeksmetode, fx det på Geus udviklede skovstrukturindeks (UNA-indeks).
- Overdrevstilstand. Tilstanden på overdrevene (græsningsarealerne) overvåges gennem udlæg af små prøveflader, hvor udviklingen i floraen kan følges. Desuden foretages regelmæssige kortlægninger af forekomster af engmyretuer.
- Problemartsstatus. Status for de problematiske arter på Rungstedlund (se kap. 6) bør løbende følges med henblik på passende foranstaltninger.

9.2 Formidling

Fuglereservatet Rungstedlund rummer et stort formidlingspotentiale, både vedrørende Karen Blixens natursyn, områdets fugleliv, og den aktuelle naturnære og fuglevenlige pleje af arealerne.

I sig selv bør formålet med og hovedlinjerne i plejen og hvorfor Rungstedlund har ” et vildt udseende” forklares og formidles i højere grad.

En styrket formidling kan benytte sig af flere redskaber, fx:

- Hjemmesiden kan udbygges med flere oplysninger, herunder aktuelle oplysninger om fuglelivet og naturværdierne (”Rungstedlund netop nu”), som skiftes regelmæssigt, fx en gang om måneden. Det kan være oplysninger om bestemte fuglearter, blomstrende urter, træer og buske, forekomst af særlige fugle (fx finker og duer pga. oldenår). Oplysninger om de vigtigste resultater fra redekasseovervågningen, ringmærkningen m.v.
- Informationsstanderen ved indgangen til reservatet kan udnyttes til samtidig opsætning af aktuelle opslag, fx i en særlig ramme i tilknytning til de faste plancher.
- Særlige tiltag kan formidles på stedet ved opsætning af diskrete skilte, som det fx er tilfældet i forbindelse med sneglehegnet i Skærehaven.
- Rungstedlundfolderen i revideret udgave.
- Specialfoldere, fx om Rungstedlunds markante træer.
- Indrapportering af markante træer til det offentligt tilgængelige Dansk Træregister, www.dendron.dk/dtr.
- Mobiltelefonbaseret formidling, hvor de besøgende kan modtage oplysninger ved opkald til numre, der oplyses på diskrete skilte i terrænet.
- Offentlige, annoncerede fugleture og formidlingsture på Rungstedlund.
- Artikler om praktiske erfaringer og resultater af overvågningen.
- Bog om Fuglereservatet (dette arbejde er indledt af BMJ, AB og PFM).

10.0 KILDER

10.1 PUBLICEREDE KILDER

Andersson, Sven-Ingvar. 1983: Det tabte paradys. s. 105-133 i Karen Blixens blomster. Natur og kunst på Rungstedlund. Chr. Ejlers' Forlag.

Asmussen, M. Wirefeldt & Lasson, F. (red.). 2000: Karen Blixen Museet. The Karen Blixen Museum. Rungstedlund. 53 pp.

Blixen, K., Salomonsen, F. og Syrach-Larsen, C. 1984 (1. udg. 1964): Karen Blixen og fuglene. Forlaget Rhodos.

Bobé, L. 1963: Rungstedlund og Rungstedgaard. Side 193-200 i Rousell, Aa. (red.) 1963: Danske Slotte og Herregårde. 2. udg. Bind 1.

Génsbøl, B. 1991: Karen Blixen og nattergalen - Fugle 2: 12-13.

Ingemann, S. 1927: artikel i Frederiksborg Amts Historiske Samfunds Årbog s. 68 (gengivet fra Blixen, Salomonsen og Larsen).

Jacobsen, Erik Mandrup. 1992: Ynglefuglerapport 1991. Dansk Ornitologisk Forenings Fugleregistreringsgruppe.

Johannsen, W. 1992: En plan for Rungstedlund - DOF-nyt (tillæg til Fugle) 1991-2: I-II.

Lasson, F. 2000: Fra strandvejskro til museum. s. 11-20 i Asmussen & Lasson (2000).

Lasson, F. (red.) 2001: Karen Blixens Rungstedlund. En billedbog af Steen Eiler Rasmussen. Udgivet og indledt af Frans Lasson. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S.

Leth-Larsen, B. 1986: Oldtidsminderne i Hørsholm. Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn. 66 pp.

Møller, P.F. 1997: Biologisk Mangfoldighed i Dansk Naturskov. En sammenligning mellem østdanske natur- og kulturskove. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse Rapport 1997/41. 209 pp.

Møller, P.F. 2005: Afprøvning af skovstrukturindekser. Afprøvning af metoder til bedømmelse af strukturel diversitet i skov. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse Rapport 2005/2. 83 pp.

Møller, P.F. (red.). 2010: Naturen i Danmark. Skovene. Gyldendal. 536 pp.

Nielsen, P.C. 1986: Oprettelsen af fuglereservatet på Rungstedlund s 22-28 i "Lokalkolorit til Ellen B. Danstrup". Festskrift

10.2 UPUBLICEREDE KILDER

10.2.1 MUNDTLIGE KILDER,

Asmussen, M. Wirefeldt 1992-2009: Pers. medd. til PFM.

Blixen, K. 1958a: Rungstedlund. En radiotale.

Bruun, Andreas 1991-2010: Pers. medd. til PFM.

Carlsen, Caroline 1992: Pers. medd. til PFM.

Carlsen, Nils 2011: Pers. medd. til PFM.

Dinesen, Tore 2011: Pers. medd. til PFM.

Gjøl, Uffe 1991: Pers. meddelelser og forarbejder vedr. fugletællingerne på Rungstedlund.

Jürgensen, Bent Møllmann 1991-2011: Pers. medd. til PFM.

Selborn, Clara 1992 og 2002: Pers. medd. til PFM.

10.2.2 ARKIVALIER, NOTATER, BREVE M.V.

Andreas Bruuns Rungstedlundarkiv (1944)-1988-2008. ABs egne, notater, projektplaner, parksynsreferater m.v., inklusiv arkivalier fra Georg Boye, Morten Klint, Agnete Muusfelt; ordnet af AB og siden 2010 beroende i 4 ringbind på Rungstedlund.

Arboretets Rungstedlundarkiv 1958-62. Korrespondance, notater, udklip m.v.

Fortrinsvis samlet af lektor P.C. Nielsen, ordnet 1985 og i 2005 overdraget af Arboretet til Karen Blixen Museet.

Blixen, K. 1958b: brev af 2. september 1958 fra KB til Vagn Holstein om vinterfodring af fugle på Rungstedlund.

Bruun, A. 1988-2008: Notater (referater) fra parksyn i perioden 1988-2008. Kopier findes på Karen Blixen Museet.

Møller, P.F. 2005: Rapport over sikkerhedsvurdering af træer på Fuglereservatet Rungstedlund. 6 pp.

Møller, P.F. 2005: Rapport over tilstandsvurdering af installationer på Fuglereservatet Rungstedlund. 6 pp.

Møller, P.F. 2008: Skitse til retablering af Kærkrattet på Fuglereservatet Rungstedlund. 5 pp.

Møller, P.F. 2010: Notat om plejen af de åbne arealer på Rungstedlund. 3 pp.

Møller, P.F. 2010: Notat om mobiltelefonbaseret formidling på Rungstedlund. 3 pp.

Møller, P.F. 2010-2011: Referater fra natur- og parksyn i perioden 2010-2011.

Rasmussen, Steen Eiler 1986: Notater om Karen Blixens ønsker og planer for udformningen af Rungstedlunds ubebyggede områder. Maskinskrevet. 9pp.

Tiedemann, A. 2009-10: Notater (referater) fra natur- og parksyn i perioden 2009-10.

10.2.3 ORNITHOLOGISKE ÅRSRAPPORTER

1973: Wulffsberg, Hans 1973: fugleoptællinger på Rungstedlund 1973.

1976-1993: Scheel, Lise 1976-1993: fugleoptællinger på Rungstedlund.

1994: Alstrup, Christian, Henrik Blesky & Mogens Eghøj 1995: Status over ynglefugle på Rungstedlund 1994. Marts 1995.

1995: Alstrup, Christian, Henrik Blesky & Mogens Eghøj 1996a: Status over ynglefugle på Rungstedlund 1995. Marts 1996.

1996: Alstrup, Christian, Henrik Blesky & Mogens Eghøj 1996b: Status over ynglefugle på Rungstedlund 1996. December 1996.

1997: Alstrup, Christian, Henrik Blesky & Mogens Eghøj 1997: Status over ynglefugle på Rungstedlund 1997. December 1997.

1998: Alstrup, Christian, Henrik Blesky & Mogens Eghøj 1999: Status over ynglefugle på Rungstedlund 1998. November 1999.

1999: Alstrup, Christian & Mogens Eghøj 2000: Status over ynglefugle på Rungstedlund 1999. Juni 2000. 12 pp.

2000: Eghøj, M. 2001: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2000. Januar 2001.

2001: Nordquist, J. & Eghøj, M. 2001: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2001. December 2001.

2002: Nordquist, J. & Eghøj, M. 2002: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2002. December 2002.

2003: Eghøj, M., Nordquist, J., Korsbæk, H. & Hansen, K. 2004: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2003. Februar 2004.

2004: Nordquist, J. & Hansen, K. 2004: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2004. December 2004.

2005: Nordquist, J. & Hansen, K. 2005: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2005. December 2005.

2006: Nielsen, I., Porsvig, M. & Hansen, K. 2006: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2006. December 2006.

2007: Nielsen, I., Porsvig, M. & Hansen, K. 2007: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2007. December 2007.

2008: Nielsen, I., Porsvig, M. & Hansen, K. 2009: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2008. Marts 2009.

2009: Nielsen, I., Porsvig, M., Hansen, K. & Tjørnløv, R. 2009: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2009. Bilag: Afdelingskort og ringmærkningsdata. Udateret.

2010: Nielsen, I., Porsvig, M., Hansen, K. & Tjørnløv, R. 2011: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2010. Bilag: Afdelingskort og ringmærkningsdata. April 2011.

2011: Nielsen, I., Porsvig, M., Hansen, K. & Tjørnløv, R. 2011: Status over ynglefugle på Rungstedlund 2011. Bilag: Afdelingskort, ringmærkningsdata og status på kasseniveau. November 2011.

10.3 DRIFTS- OG PLEJEPLANER

Klint, Morten 1974: Vedligeholdelsesansvisning for Rungstedlunds ejendom gældende for haven omkring Rungstedlund bygning areal A og fuglefredede areal B. 4 pp.

Møller, P. F. 1992: Driftsplan for Fuglereservatet Rungstedlund. Skov- & Naturrådgivning. December 1992. 35 pp.

Møller, P. F. 1998: Driftsplan for Fuglereservatet Rungstedlund 1998-2003. Skov- & Naturrådgivning. April 1998. 41 pp.

Møller, P. F. 2004: Plejeplan for Fuglereservatet Rungstedlund 2005-2009. Skov- & Naturrådgivning. December 2004. 87 pp.

10.4 KORT

Grundkort (conceptkort) til Videnskabernes Selskabs Kort 1768. Kort- og Matrikelarkivet.

Kort over Rongsted Byes Jorder, Hirschholm Sogn, Liunge- Kronborg Herred. Opmålt i årene 1807 og 1811 af Jørgensen og Fisker. Tegnet år 1816 af Dreyer.

Kort 1895-99, målebordsblade 1: 20.000 på Frederiksborg Amts hjemmeside.

Plan 1:1000 fra Hørsholm Kommune.

Rungstedlund 1960. Opmåling 1:1000.

Rungstedlund 1975. Plan 1:1000.

Rungstedlund 1978. Plan 1:1000.

Rungstedlund 2002. Situationsplan maj 2002 i 1:1000. Udarbejdet af Andreas Bruun.

Rungstedlund 2004. Situationsplan maj 2002 i 1:1000. Udarbejdet af Andreas Bruun og opdateret pr. 26. oktober 2004. LA101. **Vedlagt som Bilag 3.**

Kort og Matrikelstyrelsen Flyfoto 9050 H/265 8.4.90 1:4000.

10.5 ELEKTRONISKE KILDER

Danmarks Miljøportal: <http://kort.arealinfo.dk/>

Hørsholm Kommune: [www.horsholm.dk/Borgerservice/ Miljo-natur-og-affald/Natur](http://www.horsholm.dk/Borgerservice/Miljo-natur-og-affald/Natur)

Kulturarvsstyrelsen: <http://www.kulturarv.dk/fortidsminder/>

Naturstyrelsen: www.naturstyrelsen.dk

BILAG 1

Oversigt over markante træer på Rungstedlund.

Størstedelen af Rungstedlunds markante træer er i det følgende beskrevet afdeling for afdeling. Hvert træ har et entydigt nummer, der referer til en fortløbende serie indenfor den enkelte afdeling. Nummeret på det første træ i listen er således 1-1. Træernes position fremgår af kortene i fig. 14-17.

Eksisterende, gamle **navne** på træer er angivet med fed, de øvrige navne er uautoriserede forslag.

Dimension er hhv. omkreds og diameter, målt i brysthøjde (130 cm over terræn).

Diameteren (tværmålet) er i de fleste tilfælde udregnet ved division af omkredsen med pi (π). Målinger er i de fleste tilfælde foretaget i 2011.

Beskrivelse er en mere teknisk beskrivelse af form, hældning, skader o.l.

O-træ er en angivelse af Observations-træ, dvs. risikotræer eller andre træer, der af sikkerhedsmæssige grunde skal være genstand for skærpet tilsyn.

Fig. 14.
Skitse over markante træer i den østlige del af Rungstedlund.

Afd.	Nr.	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O-træ
				Omkr.	Diam.		
1	1	Parklind	Gårdsplads-linden			Plantet 1992	
5	1	Bøg	Blodbøgen	282	89	Blodbøg. Kronen bøjer ensidigt mod sydøst.	
	2	Rødel		290	91	Høj, rank, lidt toptynd. Råd/skade på bul mod nord	
	3	Rødel		251	79	Høj, rank, lidt toptynd el. Svagt SØ-hæld. Buer mod syd.	
	4	Rødel	Ny Ræveel	-	-	Stor, høj trunte. Hovedstamme død og knækket, men med 4 levende, 6-8 m høje basalskud.	
	5	Rødel		303	97	Høj trunte. Svag top og gl. afknækkede grene i kronen med sekundær kronedannelse. Mange basalskud.	
	6	Rødel	Ræveellen	363	115	Stor trunte. Bul hul med råd v. basis. Lave, store grene. Spættehul. Rævehul under roden.	
	7	Rødel		331	104	Velbeløvet, dybkronet el. Svagt NV-hæld.	
	8	Rødel			60	Delvis død, ca. 3 m høj, hul stab med lav, levende gren og levende basalskud.	
	9	Rødel	Den skæve el	266	84	Trunte med rådpræget, bul m. svagt S-hæld. Ca. 10 levende basalskud.	X
	(10)	Ask	Havedams-asken	(408)	(129)	Fældet af sikkerhedshensyn februar 2012.	
9	1	Stilkeg	Havedams-egen	386	122	Storkronet, højt, sundt træ. Rodhæld (20°) mod SV.	
	2	Ask		338	107	Høj, storkronet. Lavt sat gren i 2½ m; vanris på bul, men sund. Overvokses i rand af egen, ellers fri.	
	3	Ask		374	118	Højbullet. Lidt tyndløvet krone med vanrisede kronegrene. Affladet mod He-4. Svagt NV-hæld.	
	4	Hestekastanie		452	143	Tætløvet, nogenlunde sund krone. Få grenskader. Svagt Ø-hæld.	X
	5	Ask		227	72	Højbullet; fri, lidt svag krone	
	6	Ær		293	92	Stor, fuldløvet krone. Råd efter afknæk af tvege i 7 m. Svagt (10°) SV-hæld.	
	7	Ask		360	114	Højbullet, over 30 m høj, fuldkronet ask. Gl. skade i 1½ m i syd.	

Afd.	Nr	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O- træ
				Omkr.	Diam.		
10	1	Parklind	Nordlige skærehave-lind	247	78	Tætløvet sund, med tæt vestvendt vanriskrone på bul. Presses af He 9-4.	
	2	Parklind	Sydlig skærehave-lind	279	88	Tætløvet sund, med tæt vestvendt vanriskrone på bul. Presses af He 9-4.	
	3	Hestekastanie		340	107	Stor, lavbullet, hul meget bredkronet. Antagelig tidligere stynet i ca. 4 m. Med flere skader og flæk. Flere grene er meget lange, tunge, med stort moment – og farlige!	X
	4	Hestekastanie		372	117	Stor, lavbullet. Antagelig tidligere stynet i ca. 4 m. Hulhed i sydsiden. Krone til dels sekundær efter skader og beskæring.	X
	5	Hestekastanie		407	128	Lavbullet, hul meget bredkronet, Antagelig tidligere stynet i ca. 4 m. Tveger i 4-5 m, hvoraf den ene stamme peger mod SØ. Generelt SØ-hæld. Krone til dels sekundær efter skader og beskæring. Tilsyneladende den farligste af de 4.	X
	6	Hestekastanie		440	139	Lavbullet, hul meget bredkronet, antagelig tidligere stynet i ca. 4 m. Med skader og flæk. Råd ved basis. Stor kronestamme mod SØ og i øvrigt SV-hæld.	X
13	1	Ær	Vængeæren	352	111	Stor, veludviklet, fri- og bredkronet træ. Stammen tveger i 4-5 m. Lidt gl. råd helt ved basis i sydsiden.	
	2	Stilkeg	Vængeegen	313	99	Stærkt klemt af de to nabohestekastanjer. Kronen bøjer ud mod lys i syd.	
	3	Hestekastanie	Vestlige Vængeskastanie	384	121	Enstammet. Stor råd hulhed på bul i 2½ m.	
	4	Hestekastanie	Østlige Vængeskastanie	477	150	Tveger i 2 m. Usund, rådpræget og meget ustabil spidstvege. Stammer knækker ant. Mod hhv. NV og Ø.	X
	(5)	Parklind	De tre søstre			Død. Stor trestammet lind, stormfældet 1999, opskåret og fjernet. Anvendt til stammebåde på Lejre Forsøgscenter.	

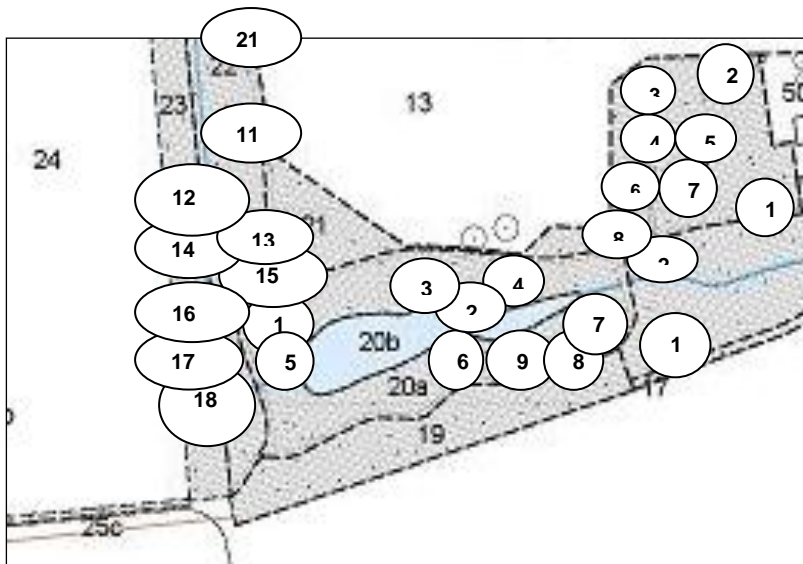

Fig. 15.
Skitse over markante træer i den sydvestlige del af Rungstedlund.

Afd.	Nr.	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O-træ
				Omkr.	Diam.		
15	1	Bøg		272	86	Dybkronet, sund, stærk og vækstkraftig. Ant. fra omkring 1930.	
	2	Bøg		448	141	Meget stor bøg. Top knækket omkring 1993, men med kraftig gendannelse af krone. Rådden ved basis.	X
	3	Bøg		395	125	Stor, meget bred- og dybkronet bøg	
	4	Stilkeg		376	119	Tveger i ca. 5 m. Krone noget opkneben pga. især nordlig nabobøg	
	5	Bøg		366	115	Stor og bredkronet.	
	(6)	Bøg		(383)	(122)	Død og rodvæltet mod vest.	
	7	Bøg		314	99	Yngre og sundere end 6. Ingen svagheder synlige ved basis. Bark helt glat, grå uden alger.	
	8	Bøg		257	81	Bredkronet. 6 m uregelmæssig bul; glat bark med ar fra indskæringer.	

Afd.	Nr.	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O-træ
				Omkr.	Diam.		
18	1	Bøg	(Bøge-torsoen)	(390)	(99)	Torso fra topkappet, død bøg. Ved topkapningen i 1996 var den stadig levende, omend stærkt svækket og døde nogle år senere. I 2004 kæmpeknippeporesvamp ved basis og lidt tøndersvamp. Stadig stående 2011. Stammen har svagt SV-hæld. Hvis kronestammer knækker ned er der næppe fare, men hvis stammen rodknækker, kan den ramme stien.	X
	2	Hestekastanie		323	102	Stort træ med svagt SØ-hæld (dvs. væk fra stien). Fri i syd, men med en stor, potentielt farlig kronestamme ragende ud over stien.	X
20	1	Ask		301	95	Højbullet ask. Antagelig gammelt stødskud. Rødder antagelig påvirket af tråd på stien.	X
	2	Ask		230	73	Højbullet ask nær sumpen.	
	3	Ask		294	93	Højbullet ask. Gammelt stødskudstræ. Helt fri krone. Noget tynd top med døde kviste. Helt hul og med råd ved basis og på bul. Potentiel faldretning usikker, mest sandsynligt ind i bevoksningen.	X
	4	Ær		248	78	Høj, rank og sund ær på høj bund 1½ m fra grøften. Spidstveger i 7 m.	
	5	Rødel		224	71	Fri, veludviklet krone. Mindre, gl. skader. Står på lille holm i vådområdet.	
	6	Ask		230	73	Høj (28-30 m), rank ask, fri krone. Kls II. Råd ved basis. Potentiel faldretning mod NV..	X
	(7)	Bøg	Søskovsbøgene	(321)	(102)	Fældet af sikkerhedshensyn 2010.	
	8	Bøg		291	92	Stor, bredkronet. Mange overvoksede snitsår, men ingen slimflåd. Kls. I.	
	(9)	Bøg		(279)	(89)	Fældet af sikkerhedshensyn 2010.	
	10	Bøg		285	90	Kronen affladet pga. nu fældet bøg 7. I øvrigt bred, lidt svag krone med døde småkviste.	X
	11	Bøg		294	93	Krone næsten fri. Bul med enkelte små slimflådpletter og rådskrab mod NØ.	X
	12	Bøg		274	86	Bøjer mod sydøst. Døde kviste i top.	X
	13	Bøg		257	81	Stor, nogenlunde sund krone.	X
	14	Bøg		189	60	Sekundær, sydvendt krone med lidt tyndløvet top.	X
	15	Bøg		271	85	Svagt s-bøj. Gl. skrabskade på bul (nedre 5-6 m). Lidt råd ved basis.	X
	16	Bøg		276	87	Tæt krone. Rundtvege i 6 m. Sund.	X
	17	Bøg		269	85	Stor krone (cls I). Svagt s-hæld. Tveger i 7 m. Gl. skade. Døde grene. Lidt råd ved basis.	X
	18	Bøg		261	82	Stor krone (cls I). Svagt s-hæld. Gl. skader på bul. Lidt slimflåd.	X

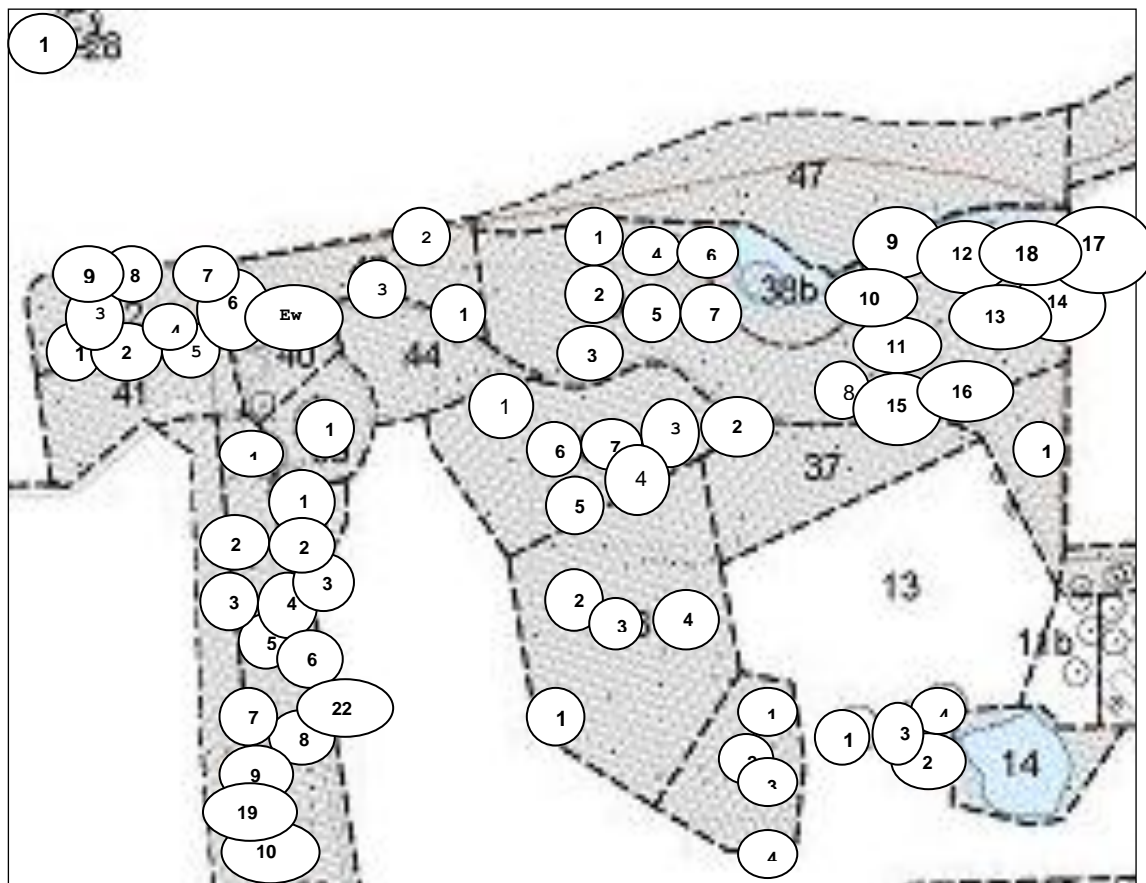

Fig. 16.
Skitse over markante træer i den centrale del af Rungstedlund.

Afd.	Nr.	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O- træ
				Omkr.	Diam.		
22	1	Ask		276	87	Højbullet, over 30 m høj ask (højere end naboer) med stor, bred krone. Potentielt farlig pga. meget højtsiddende grene og kronestammer over stien	X
	2	Stilkeg		256	81	Højbullet, sund og stærk eg. Krone fri i vest. Potentielt farlig pga. stor momentgren over sti, men pt. lav risiko.	X
	3	Stilkeg		228	72	V-bøj. Højbullet (7m). Kls .II.	
	4	Fugle- kirsebær		144	45	Lidt svag. Råd ved basis. Østhæld. Kls. III.	X
	5	Ask		251	79	Højbullet, storkronet, rank og sundt fremtonende (i modsætning til naboask mod vest). Kls. I.	
	6	Ær		246	78	Storkronet (kls. II). Svagt østhæld. Stor momentgren over sti. Sund.	X

Afd.	Nr.	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O- træ
				Omkr.	Diam.		
22	7	Ær		315	99	Stor, bredkronet ær. 5 m bul. Svagt V-hæld. Kls I.	
	8	Ask		253	80	Højbullet, meget høj ask (30 m). Sund. Pt. lav risiko. Kls. II.	X
	9	Ask		225	71	Knortet. Lang momentgren mod vest. Kls III.	
	10	Ask		225	71	Grovknortet, lavbullet randtræ. GI stødskud. Ret svag med døde grene og vanris på kronestammer. V-hæld. Kls. II.	
	11	Bøg	Den fredede bøg	359	113	Bøg omfattet af deklarationsfredning fra 1953. Østvendt krone med flere meget lange momenttunge grene, der kan blive farlige på længere sigt. Enkelte mindre skader på nedre bul, men virker ellers helt sund.	X
	12	Ask		310	98	Meget højbullet, 30-35 m høj. Lidt vanrisede kronestammer, ellers nogenlunde sund.	
	(13)	(Elm)		(236)	(75)	Død, topkappet elm (ca. 8 m høj torso). Nordvesthæld (dvs. væk fra stien).	X
	14	Ask		263	83	Højbullet, 30-35 m høj. Ret tætlovet. Sund.	
	(15)	(Ær)	"Den skæve ær"			Stød. Fra den i maj 2000 fældede skæve ær. Hældningen var forøget ved stormen i 1999.	
	16	Ask		307	97	Lavbullet bryntræ med store, meget lange, momentrige grene der når tværs over afd. 23. Svag. Stor gren nedknækket 2004. Helt hul, råd ved basis. Kls. II.	X
	17	Ask		264	83	Høj, <i>Nectria</i> -præget. Råd ved basis (skælhat), vesthæld. Kls. II.	
	18	Ask		279	88	Stærkt og langt vest-udbøjet. 4 m bul. Hultræ. Kls. II. Hæmmes af ung elm.	
	19	Ask		281	89		
	20	Løn		224	71	På gærdet. Bred V-vendt krone. Sund. Kls. II	
	21	Løn		162	51	Hælder 45° på tværs af sti	X
22	Kirseb.		220	69	Stor, bred, lav krone. Tveger i 2½ m. Råd, hul i øst. Ø-hæld. Vil falde ind i folden.	x	

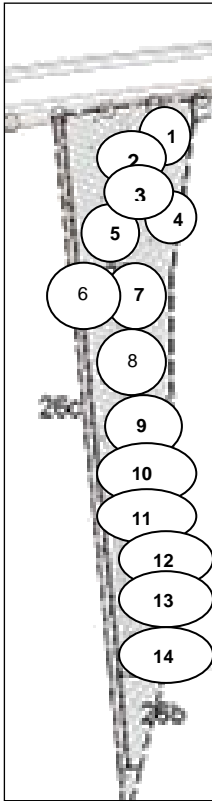

Fig. 17.
Skitse over markante træer i Herregårdslunden, den nordvestligste del af Rungstedlund.

Afd.	Nr.	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O- træ
				Omkr.	Diam.		
26	1	Stilkeg	Rosenholm-egene	150 157	47 50	(Skilt og pæl væk). Lave kronegrene døde til 3 m.	
	2	Bøg	Valdemarskildebøgen	203	64	(Skilt og pæl væk). Dybt kuplet, bred krone med levende grene helt til jord. Sund.	
	3	Bøg	Hesselagergårbøgen	162	51	Tvege. Bred, dyb krone.	
	4	Stilkeg	Katholm-egen	248	78	Bredkronet. Dyb krone mod Ø, mod vest beskygget, presset med lave, døde grene. Ellers sund.	
	5		Løn (Ahorn) fra Gyldensteen	81 113 170	26 36 54	To-stammet fra grunden. Danner med ca. 5 kronestammer en tæt, bred krone. Tiltagende rodhæld mod øst. Pletvist slimflåd på nedre bul. Virker svækket og usund.	X
	6	Skovfyr	Fyr fra Gjessinggård	136	43	Noget affladet mod østrigsk fyr østfor (hvor skiltet står), men i øvrigt sund og velformet i vest. Generes af elm.	

Afd.	Nr.	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O- træ
				Omkr.	Diam.		
26	7	Østrigsk fyr	(Østrigsk) Fyr fra Gjessinggård	138	44	Højt oprenset krone pga. tidligere naboer. (Den sydlige af de to tilbageværende øsf faldt i storm 2005).	
	8	Bøg	Brattingsborgbøgen	176	56	Dybt kuplet, bred, ret fri krone, der når helt til jord. Tveger i ca. 6 m. Østtvege afknækket.	
	9	Stilkeg	Matrupegen	213	67	Stor, bred krone (cls. I). Spidstveger i ca. 6 m. Sund.	
	10	Fuglekirsebær	Leerbæk-kirsebærrene	214 267	68 84	Ø: Bred, stor krone. V: Tveger i tre i ca. 1,6 m. Oppressede, opknebnede kroner.	
	11	Bøg	Brahetrolleborgbøgene	258 171 195 188	81 54 62 59	Fire bøge, med gennemgående brede, dybe kroner, der konkurrerer svagt. (Mål: nv, nø, sv, sø)	
	12	Ær	Folehavegårdæren	-	-	9-stammet, bred men noget opknebnede krone. Træet har ikke rødfarvet løv.	
	13	Bøg	Kragerupbøgen	174	55	Dybkronet, kuplet, sund bøg.	
	14	Lind	Gloruplinden	186	59	Bred, dyb krone. Blomstrede i 2004.	
27	1	Stilkeg	'nye lyttereg'			Ny podning af kvist fra Lytteregen, plantet 5. maj 2010.	
28	1	Stilkeg	Lytteregen ("Lytternes Eg")			Knap 6 m høj, meget lavbullet, ret svagelig eg med tottet løv og døde kviste og grene. Træet deler sig i tre ca. 40 cm over jorden i en usund trege (med tidligere isat dræn-elektrikerrør). I ca. 1,3 meters højde har træet fem 10-16 cm tykke kronestammer/grene. Aflægger (podning) af Snoegen i Jægerspris Nordskov. Plantet (ca. 60 cm høj) af Karen Blixen Johs. Ewalds 215års fødselsdag den 18.11.1958. Navngivet i taknemmelighed over radiolytternes 1 krone-donationer. Den vil næppe blot tilnærmelsesvis kunne leve op til sit ophav i levetid.	
31	1	Parklind		241	76	Forholdsvis lavt træ med stor, bredkronet og kuplet, lavt sat krone. 4 m bul. Sund og stærk, men skal holdes under obs. pga. vejnærheden. Står på Kommunens areal.	X
	2	Ask		244	77	Stor, bred krone. Sund og stærk, men skal holdes under obs. pga. vejnærheden. Står på Kommunens areal.	X

Afd.	Nr.	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O-træ
				Omkr.	Diam.		
31	(3)	Ær		(193)	(61)	Fældet af sikkerhedshensyn.	
33	1	Fugle-kirsebær		157	50	Stor, fri krone. Klemmes af opvækst.	
35	1	Ask		404	127	Stor bred krone. Kraftige, knortede, overfladiske rødder m. bidskader. Kun få bidskader på bul. Tveger i 2 m. To store kronestammer afknækket i 1999-stormen. Lang revne (ant. frostrevne) med råd i bul. <i>Nectria</i> -knortet.	
	2	Stilkeg		298	94	Affladet mod eg 3. Skade på bul mod SV pga. grenfald fra denne.	
	3	Stilkeg		446	141	Stor krone, lidt affladet mod naboeg. Lidt svagere end eg 4. To store grene afknækket i 1999-stormen. Hæmmes lidt af ær.	
	4	Stilkeg		389	123	Fri, stor, meget bred, dominerende krone. Sund.	
36	1	Løn		293	92	Stor, gammel løn, som mistede store dele af kronen ved 1999- og 2005-stormene. 7 meter stående, rådpræget, men stadig levende bul. Svagt SV-hæld	X
	2	Stilkeg		318	100	Høj, bred, ret fri, men i nord lidt opkneben krone; sat i 5-6 m.	
	3	Bøg		333	105	Lavbullet, bred krone. Lange momentrige grene. Har tidligere stået ret frit. Skader og råd ved basis. Hul.	
	4	Bøg		374	118	Lavbullet, bred krone med tre kronestammer fra ca. 2 m. Sydøsthæld, ca. 40°. Lange momentrige grene. Har tidligere stået ret frit. Lidt slimflåd.	
38	1	Bøg	Gynge-bøgen	344	109	Stor, bred, nordvendt krone. Tidligere randtræ. I stor lav gren i nord er opsat en gynge.	
	2	Bøg		278	88	Stor, bred sund krone. På bullen talrige små haglagtige skader.	
	3	Eg		129	41	Lille, undertrykt opkneben krone. Kls III.	
	4	Bøg		265	84	35-38 m høj	
	(5)	Bøg		(253)	(81)	Rodvæltet 1999, på jord.	
	6	Ask		305	96		
	7	Ask		252	79		

Afd.	Nr.	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O- træ
				Omkr.	Diam.		
38	8	Ær		316	100	Stor, høj, bred, næsten fri krone. Tveger i 7 m. Skrab på s-side. Svagt s-bøj. Sund (ingen akutte faretegn).	X
	9	Bøg		334	105	Fri mod nord og vest, afladet mod 10.	
	10	Bøg		295	93		
	11	Bøg		256	81	Gammel, krogetkronet	
	12	Bøg		349	110	Bred krone, afladet mod vest. Sund.	
	13	Bøg		304	96	Bred, dominerende krone. Kls I.	
	(14)	Bøg		(318)	(101)	Død. Knækket i 7 m. Mod øst	
	15	Løn		234	74	Bøjer stærkt mod syd (30°) over stien, men ikke rodhæld. Tveger i 6 m. Flere tude kan danne redehuller. Død gren over stien skal fjernes.	X
	16	Ask		283	89	Højbullet, opkneben, men over 35 m høj. Gl. askekræft-spor på bul. Antagelig gammelt støds kud.	X
17	Bøg		240	76	Nu fri, dyb krone		
18	Ask		236	74	Høj, opkneben, nu fri krone. Lav kronestamme afknækket.		
39	1	Bøg	Karen Blixens Bøg	494	156	Stor, meget bredkronet lavbullet (1-2 m). Lange momentgrene. Lidt svag i vest med døde kviste. Svagt Ø-hæld.	X
40		Bøg	Ewaldshøj-bøgene			Tre gamle bøge, hvoraf én er enstammet og de øvrige henholdsvis 5- og 6-stammede, metertykke støds kudstræer, præget af styring i ½ - 1½ m. Bøgene er ikke langsigtet sunde og har enkelte døde, potentielt farlige grene, der skal fjernes snarest.	X
42	1	Ask		194	61	Høj, rank ask; > 30 m høj.	
	2	Ask		189	60	Spredte askeroser på bul, ellers sund.	
	3	Ask		-	-	-	
	4	Ask		190	60	Har i modsætning til de øvrige aske en støds kudspræget basis.	
	5	Løn		205	65	Højt sat, stor bred krone.	
	6	Stilkeg		219	69	Højbullet med skyggeprægede vanris. Noget oppresset pga. naboer i N, S og Ø.	
	7	Løn	Uglebænks-lønner	212	67	Løn med råd i nedre bul og huller. Potentielt hultræ. Bevares. Potentiel faldretning er væk fra bæk og sti.	
	8	Stilkeg		216	68	Klemmes fra syd af meget høj, overvoksende ask 3.	
	9	Stilkeg		316	100	Stor, bred sund krone. Nu fri mod V og N.	
	(10)	Elm				Død; på jord.	
	(11)	Elm				Død; på jord.	

Afd.	Nr.	Art	Navn	Dimension 2011		Beskrivelse	O-træ
				Omrk.	Diam.		
43	1	Stilkeg		296	93	Stor, sund, stærk eg. Lidt affladet i nord pga. nabobøge. Presses nedefra af bøg. Bøjer svagt mod syd.	
	2	Bøg		319	101	Stor grovgrenet brynbøg med nordvendt krone med stabbe og tude der kan udvikles til naturlige redehuller. Lidt affladet mod syd.	
	3	Navr		135	43	Svag. Sydhældende (45°) med udbredt råd. Hultræ.	x
45	1	Løn		273	86	Stor løn. Bul med flere stabbe og gl. åbne indløb, længdefurer og flæk. Potentielt hultræ. SØ-bøj. Lav risiko.	x
	2	Løn		178	56	Rank og sund.	
	3	Løn		202	64	Rank og sund.	
46	1	Bøg		420	132	Stor, bredkronet, knortet, gammel bøg. Gren- og stammerig krone med adskillige momentgrene. Med hulheder og indløb. Ingen akutte svækkelser i kronen, men med udbredt angreb af kulsvamp i den nedre bul (især øst). Skal derfor topkappes snarest, alternativt fældes	x
	2	Ær		373	119	Stor, bredkronet. Tvege i 6-7 m. Bøjer mod ØSØ. Sund.	
	3	Elm, død			(90)	Død; Meget knortet og vanrispuget. Endnu med kronestammer.. Sikker afstand til stien.	x
	4	Bøg		284	90	Råd i basis og flere mindre, gl. skader på nedre bul. 5-6 m bul med 3 kronestammer. Nederste kronegren afknækket.	
	5	Bøg		274	86	Lavbullet (3 m bul) med 2-4 oppressede kronestammer. Vanriset. Affladet mod og overvokset mod nordøst af nabobøge. Pot. faldretning SV, men ikke akut. Ret sund.	
	6	Bøg		356	112	Østlig kronehalvdel (tvege) og en vestlig gren nedknækket i 1999. Vanrisdannelse. Svækket, men ikke pt. døende. Ingen Fomes. Skrab. Svagt NV-hæld.	x
	7	Bøg	Ø V	245 172	77 54	Tostammet bøg. Øst: En kronestamme og flere grene nedknækket i 1999. Oppresset, lidt svag krone. Spættehul. Vest: sekundær krone helt til jord.	

BILAG 2

Publikumsfaciliteter og andet terræninventar på Rungstedlund.

Afd.	Beskrivelse	Bemærkninger 2011	Tiltag i perioden
1	Soluret	Sandstenssoklen er stærkt forvitret på nordsiden.	Overvejes
	Flagstangen	Flagstang på nordplænen	
	Stenbordet		Ingen
	Ewalds Mindetavle. Trætavle.	På østgavlen af huset (Ewalds Stue)	Friklippes løbende og behandles årligt med træolie.
	Raftehegnet i nord Trykimprægnerede stolper med granrisflet.	To fag tilbage	Nedtages når dækningen mod nord af taks m.v. er tilstrækkelig.
	Vejbelysning langs vejen til Portnerhus. Nyere, solid havnemodel af metal.	Ok	Ingen
1e	Informationstavle. Stander med tag, udført i sortmalet træ. Udstillingsrammer m glas. Påsat folderkasse.		Tagrende renses, tag børstes og trærammer oljeres. Fornyelse af tavler bør overvejes.
2	Parkeringsplads	Grusbelagt asfalt	Ingen
	Høj, grøn gadelygte i vestsiden	Beskadiget af påkørsel	Overvejes
	Høj, grøn gadelygte langs opkørslen	Beskadiget af påkørsel	Overvejes
	Cykelstativ. Galvaniseret jern	Ok	Ingen
3	Løvsangerbænk Grøn træbænk med ryglæn og rund affaldskurv af grønmalet jern.	Småafskalninger af maling	Alle bænke aftørres regelmæssigt og påsættes 'klatafværgesnor'.
	Den hvide bro	Skader på østdel udbedret. Dækket gjort skridsikkert med kyllingenet.	Renoveres i 2015
4	Garagebygning m toiletter. Sortmalet træ og tegltag.	Lavthængende grene fra omstående træer. Behov for oprydning	Træer beskæres. Bunken af tegl m.v. sorteres og flyttes. Tagrender renses årligt.
5			
6			
7			
8			
9	Træhegn. Plankeværkshegn hos naboen	Ikke Rungstedlunds. Delvis beskadiget af falden elm.	Skæres fri i hegnslinjen.

Afd.	Beskrivelse	Bemærkninger 2012	Tiltag i perioden
10	Rækværk i øst på begge sider af stien	Ubehandlet naturtræ m. robinie/egestolper.	Ingen
	Rækværk i syd på begge sider af vejen	Ubehandlet naturtræ m. egestolper. Nogenlunde stand	Renoveres
	Andehuset Hvidkalket. Tegltag. Sortmalet træværk	Kalket 2011	Gennemgås af arkitekt. Buksbommene beskæres.
11a	Låge Grønmalet træ		Nedtages i forbindelse med renovering af hegnet.
	Informationstavle. Grønmalet træ.		Renoveres og flyttes til lågen i det nye hegn.
	Sneglehegn Rustfrit stål	Trænger stærkt til opretning og stabilisering.	Afkortes i østdel. Oprettes.
	Hegn af trykimprægnerede stolper og glat jerntråd ind mod skærehaven	Forfaldent og ineffektivt i forhold til rådyrbid i skærehaven.	Trådhegnet ud mod stien nedtages. Nyt dyrehegn opsættes.
	(ny bænk)		Ny bænk opsættes efter renovering af hegnet.
12			
13	El-hegn omkring de indre folde	Renoveret og udvidet 2011.	Gennemgås årligt før udbinding. Slås 2 gange årligt for urter m.v.
14			
15	Claras Bænk Grøn træbænk med ryglæn.	Renoveret og nyopsat i 2009/10	Nedklipning i udsigtsfelt. Rund affaldskurv af grønmalet jern opsættes (står i garagen).
16	Fru Christensens Bænk Grøn træbænk med ryglæn og rund affaldskurv af grønmalet jern.	Rådden. Brudt sammen	Udskiftes
17			
18			
19			
20	Rækværk Ved grøftepassagen i øst Egestolper med naturlægter.	Ok	Udskiftes ved behov
	Overløbsrende i vest; af nedstøbte natursten hvor vand kan passere stien.	Afløste tidligere plastrør. Velfungerende, hensigtsmæssig løsning	
21			
22	Madam Carlsens Bænk Grøn træbænk med ryglæn og rund affaldskurv af grønmalet jern.		

Afd.	Beskrivelse	Bemærkninger 2011	Tiltag i perioden
23	Fruens Bænk. Grøn træbænk med ryglæn og rund affalds- kurv af grønmalet jern. Indgangen i sydvest	Affaldskurvens låg stjålet	
24	Fiskerfolden	Gamle hegn nedtaget.	Ny pæl med piktogrammer opsættes. Nyt hegn skal opsættes snarest muligt (og græsningen genoptages).
25			
26	Herregårdslunden Indgang i nordvest.		Gammel skiltestander fjernes. Ny pæl med piktogrammer opsættes.
	Skilt på pæl Bøg fra Hesselager		Pæl udskiftes med robiniepæl.
	Skilt på pæl Eg fra Katholm		Pæl udskiftes med robiniepæl.
	Skilt på pæl Løn (Ahorn) fra Gyldensteen		Pæl udskiftes med robiniepæl.
	Skilt på pæl: Fyr fra Gjessinggård	(1 skovfyr og 1 østrigsk fyr)	Pæl udskiftes med robiniepæl. To pæle med nye skilte: S
	Skilt på pæl Bøg fra Brattingsborg	Pæl knækket	Pæl udskiftes med robiniepæl.
	Skilt på pæl Eg fra Matrup		Pæl udskiftes med robiniepæl.
	Skilt på pæl Kirsebær fra Leerbæk	(2 træer, der begge er fra Leerbæk)	Pæl udskiftes med robiniepæl.
	Sluse ved fægyden	Træsluse nedlagt og fjernet 2012	Ingen. Medmindre der igen skal skabes passage for græsningsdyr fra Rungsted Ladegård
	Skilt på pæl Bøg fra Brahetrolleborg	(4 træer)	Pæl udskiftes med robiniepæl.
	Skilt på pæl Ahorn, rød fra Folehavegård	Ær, der dog ikke er rød.	Pæl udskiftes med robiniepæl. Nyt skilt: Ahorn (ær) fra Folehave- gård.
	Skilt på pæl Bøg fra Kragerup		Pæl udskiftes med robiniepæl.
	Skilt på pæl Lind fra Glorup.		Pæl udskiftes med robiniepæl.

Afd.	Beskrivelse	Bemærkninger 2011	Tiltag i perioden
27	Folden	Gamle hegn nedtaget.	Nyt hegn skal opsættes snarest muligt (og græsningen genoptages).
	Foldhegn om den nye lyttereg		Forsynes med en tråd af glat jern, således at rådyr ikke kan komme ind. Urter skal slås årligt.
28	Hegn om Lytteregen. Glat tråd på stolper	Nyopsat i 2011	Ingen
	Låge Trykimp. træ	Kan ikke åbnes.	Udbedres ved lejlighed. Haster ikke.
29			
30			
31			
32			
33	Spættebænk Grøn træbænk med ryglæn og rund affaldskurv af grønmalet jern.	Stolper er rådne. Sæde og ryglæn er ok, bortset fra afskaln. maling	Udskiftes indenfor 3 år.
	Nattergalebænk Grøn træbænk med ryglæn og rund affaldskurv af grønmalet jern.	ok, bortset fra afskaln. maling	Males.
34			
35			
36			
37			
38			

Afd.	Beskrivelse	Bemærkninger 2011	Tiltag i perioden
39	Gravstedet	Ok	Ingen
39/40	Lænkehegn med træpæle	Stolper og kæde udskiftet 2011	Ingen
39/44	Stavrehegnet	To rækker pæle (ca. 50 rundstokke af trykimprægneret træ) med opfyldning af kvas og unge stammer fra bevoksningerne.	Pælene skal udskiftes med robiniepæle. Løbende opfyldning med materiale i takt med formuldningen.
40	Ewalds Bænk Bænk af ædeltræ m. 3 egestolper m. rund affaldskurv af grønmalet jern.	ok	Træværket behandles med olie
	Stentrappe af natursten	Noget ujævn.	Bør renoveres ved lejlighed.
	Stenbrolægning	ok	Ingen
	Ewalds mindesten. Sandsten	ok	Ingen
41	Gøgebænk. Grøn træbænk med ryglæn.	Ok	Males. Affaldskurv opsættes (står i garagen).
42	Uglebænk. Grøn træbænk med ryglæn og rund affaldskurv af grønmalet jern.	Ok	Males.
43			
44	Grøn træbænk uden ryglæn.	Begyndende råd i stolperne, men endnu solid.	Males.
45			
46			
47			
48			
50	Portnerhuset		